

Täysistunto

Tiistai 14.11.2023 klo 14.00—18.42

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.42.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59), ensimmäinen varapuhemies Paula Rikikko (15.59—17.57) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.57—18.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 9.11.2023 antanut hallituksen esitykset HE 82, 83/2023 vp, joista esitys HE 83/2023 vp otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 9.11.2023 antanut eduskunnalle selonteon VNS 2/2023 vp sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen osana Ranskan, Belgian ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.–30.6.2024.

2.3. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 70/2023 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 15/2023 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1/2023 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 3/2023 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsitteilyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 3/2023 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa,

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. — Yleiskeskustelu, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi.

Hallituksen esitys vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi alentaa nettomääräisesti määrärahoja yhteensä 216 miljoonalla eurolla ja korottaa nettomääräisesti varsinaisia tuloja 31 miljoonalla eurolla. Kokonaisuudessaan esitys vähentää nettolainanottoa 248 miljoonalla eurolla. Verotuloarviota ehdotetaan alennettavan yhteensä 503 miljoonalla eurolla. Suurimmat arvioiden tarkistukset alaspäin koskevat arvonlisäveroa, yhteisöveroa sekä varainsiirtoveroa. Ansio- ja pääomatuloveron tuottoa ehdotetaan puolestaan korotettavaksi 465 miljoonalla eurolla lähdevero- ja veropohja-arvion korotuksista sekä lähdeveron veronpalautusten aikataulusta saatujen tarkentuneiden tietojen mukaisesti. Myös perintö- ja lahjaveron tuottoa ehdotetaan korotettavaksi 319 miljoonalla eurolla, minkä taustalla ovat Verohallinnon toimet perintöveron käsittelyruuhkan purkamiseksi. Lisäksi nostetaan sekalaisen tulojen arviota 432 miljoonalla eurolla aiheutuen muun muassa siirrettyjen määrärahojen peruutuksista.

Suurimmat menolisäykset koskevat siirtomäärärahojen uudelleenbudjetoiteja, kuten Suomen Malmijalostus Oy:n oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lohi, odotatteko hetken. — Hyvät edustajat, pyydän käymään muut keskustelut jossain muualla kuin täällä salissa. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Suurimmat menolisäykset koskevat siirtomäärärahojen uudelleenbudjetoiteja, kuten Suomen Malmijalostus Oy:n oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen tarkoitettua 340 miljoonan euron määrärahaa sekä puolustusmateriaalihankintojen noin 300 miljoonan euron ja rokotehankintojen 107 miljoonan euron määrärahoja.

Kaiken kaikkiaan toiseen lisätalousarvioesitykseen sisältyy lukuisia määrärahojen peruutuksia ja uudelleenbudjetoiteja johtuen maksatus- ja aikataulumuutoksista. Esitykseen sisältyi myös useita määrärahalisäyksiä tarvearvioiden tarkistuksista johtuen. Muita määrärahalisäyksiä ehdotetaan muun muassa Ukrainalle annettavaan puolustusmateriaalitukeen, lintuinfluenssan aiheuttamiin kuluihin sekä muutamiin liikennehankkeisiin, kuten Oulu—Laurila-radon peruskorjaamiseen.

Suurimmat määrärahavähennykset koskevat puolestaan EU-jäsenmaksua, velan korkomenoja, energiatukea ja Puolustusvoimien alv-menoja. Talousarviosta ehdotetaan lisäksi poistettavaksi Ilmastorahaston pääomittamiseen varattu 100 miljoonaa euroa määräaikaisen investointiohjelman rahoittamiseksi.

Hallitus ehdottaa myös muun muassa Ukrainaan tähän mennessä toimitetun puolustusmateriaalin korvaamiseen liittyvien määrärahojen sisällyttämistä uuteen tilausvaltuuteen, jonka kokonaismäärä nousisi noin 579 miljoonaan euroon. Korvaushankinnoista aiheutu-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

vat menot realisoituvat vuosina 2024—2028. Lisäksi ehdotetaan Espoon Otaniemessä sijaitsevan kiinteistön luovuttamista teknologian tutkimuslaitos VTT Oy:lle vastikkeetta.

Valiokunta on vähentänyt 862 000 euroa momentilta 28.90.30, koska tiedot kuntien valtionosuuksista ovat tarkentuneet hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Toinen lisätalousarvio alentaa näin ollen nettomääräisesti määrärahoja 217 miljoonalla eurolla ja korottaa varsinaisia tuloja 31 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin ja eduskunta hylkää lisätalousarvioaloitteen 1/2023 ja että eduskunta päättää, että vuoden 2023 toista lisätalousarviota sovelletaan 22. marraskuuta 2023 alkaen.

Tähän valiokunnan mietintöön on jätetty yhteensä neljä vastalauseita, jotka tullaan erikseen täällä esittelemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, puheenjohtaja Lohi. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

14.08 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Taloudellinen tilanteemme on varsin vakava. Suomen talous on ajautumassa taantumaan. Erityisesti rakennusalan suhdan-
netilanteesta on muodostumassa poikkeuksellisen vakava, ja me tiedämme, että rakennus-
ala on osaltaan elinkeinoelämän veturi: jos se sakkaa, niin paljon muutakin sakkaa. Kon-
kurssien määrä, lomautukset ja työttömyys ovat kasvamassa. Rakennusalan tilanteesta uh-
kaa muodostua vaikein sitten 1990-luvun laman. Siksi keskusta on tämän lisätalousarvion
yhteydessä esittänyt jo valiokunnassa, että hallitus luopuisi 460 miljoonan euron lisäpanos-
tuksesta Turun tunnin rataa ja käyttäisi nuo rahat ajankohtaisen ahdingon helpottamiseksi.
Taustalla on tietenkin ministeriön Väyläviraston tekemä selvitys siitä, että ratahanke ei
ole kannattava. Keskusta esittää, että hallitus valmistelee välittömästi noin 300 miljoonan
euron suhdannepaketin tukemaan erityisesti rakennusalan työllisyyttä ja yritysten pystyessä
pysymistä vaikeiden aikojen ylitse. Toimenpiteet kohdistuisivat kaikkialle Suomeen kui-
tenkin voimakkaasti painottuen itäiseen raja-alueeseen, joka on tällä hetkellä vaikeassa ti-
lanteessa.

Rakennusalan suhdannepaketti muodostuisi seuraavista toimenpiteistä: Perusväylänpäi-
don rahoitusta lisättäisiin hallituksen päättämän päälle 150 miljoonaa, ja yksityisteiden
avustuksia kasvatettaisiin 15 miljoonaa. Tällä saataisiin päällystettyä noin 1 500 kilomet-
riä tieverkkoa ja korjattua yksityisteitä noin 1 500 kilometriä. Kunnille osoitettaisiin 40
miljoonaa avustuksena homekoulujen ja muiden kosteusvaurioista kärsivien rakennusten
korjaamiseksi tai esimerkiksi lämmitystapamuutoksiin käytettäväksi. Tällä voitaisiin vi-
vuttaa liikkeelle noin 200 miljoonan euron korjausinvestoinnit. Taloyhtiöille myönnettäi-
siin 60 miljoonaa määräaikaista avustuksia perusparannuksiin ja muihin isoihin remonttei-
hin. Esimerkiksi kymmenen prosentin avustuksella, jollainen oli käytössä finanssikriisin
aikana, voitaisiin vauhdittaa suunnitteilla olevien taloyhtiöiden remonttien käynnistämistä
noin 600 miljoonalla eurolla — varsin oleellinen toimi tähän hetkeen. Laajakaistayhteyk-
sien rakentamiseen kohdennettaisiin 10 miljoonaa sekä 10 miljoonaa kotitalouksien öljy-
lämmityksestä luopumisen tukemiseen. Rakennusalan konkurssien koettelemille sekä
muille suhdan-tilanteesta kohtuuttomasti kärsiville paikkakunnille tulee lisäksi kohden-
taa äkillisen rakennemuutoksen tukea ja varata sille riittävä rahoitus. Erityisesti kyse on
tietenkin itäisen Suomen ja myös pohjoisen Suomen ahdingosta varsin vaikean Venäjän

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

hyökkäyssodan alettua, 1 300 kilometrin yhteisestä rajasta ja sen aiheuttamasta ahdingosta itäiselle Suomelle.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen yhteydessä keskusta esittää, että tämä hallitus voisi harkita tätä muutosta eli perua Turun tunnin radan hankkeen ja sen sijaan rahoittaa noin 300 miljoonalla eurolla rakennusteollisuuden ahdinkoa, vivuttaa uusia hankkeita ja sitten kohdentaa erityisesti tätä pakettia itäisen ja pohjoisen Suomen auttamiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joonas.

14.12 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä tämän vuoden toista lisätalousarviota, joka hallituksen omienkin puheenvuorojen perusteella on ristitty vain varsin tekniseksi korjaussarjaksi. Mutta, arvoisa puhemies, on kuitenkin muutama asiakokonaisuus, jotka olisivat vaatineet jo nyt syksyllä akuutteja toimenpiteitä, ja näitä ovat totta kai rakennusalan mutta myös hyvinvointialueiden tilanne.

Arvoisa puhemies! Rakennusala tarvitseekin pikaisia tukitoimia. Rakennusala on nimittäin syvässä suhdannekuopassa — korkojen nousu, asuntokaupan hidastuminen ja kustannusten kasvu ovat romahduttaneet asuntoaloitukset historiallisen alas. Asuntojen uudisrakentamisen arvioidaan vähenevän selvästi niin tänä kuin myös ensi vuonna.

Vuosina 2011—2022 on aloitettu keskimäärin 7 200 ARA-asuntoa vuosittain, ja tänä vuonna ARA-asuntotuotanto nousee noin 8 000 asuntoon. Sitten kuitenkin, kun katsotaan hallituksen politiikkaa pidemmällä aikavälillä, hallituksen esittämät sopeutustoimet sekä hallitusohjelmakirjaukset vaikuttavat vahvasti nimenomaan tähän ARA-tuotantoon ja tuotantoa laskevasti. ARA-tuotannolla olisi erityisesti merkitys niin sanotusti vastasyklisessä asuntotuotannossa, tällaisessa taloudellisessa matalasuhdanteessa, mihin olemme menneet, kun näemme, että vapaarahoitteiset projektit sakkaavat. Tästä syystä SDP:n mielestä nyt olisi tarvittu suhdanneluontoisia ja määräaikaisia tukitoimia, joilla palautettaisiin rakennusalan luottamus ja autettaisiin alaa pahimman tilanteen yli. Toimien tulisi tukea sekä kohtuuhintaista asuntotuotantoa että asuntojen korjausrakentamista. Ja tässä kokonaisuudessa SDP:n mielestä Valtion asuntorahastolla olisi merkittävä rooli, ja tähän liittyen esitämme vastalauseessa lausumaehdotusta.

Toinen kokonaisuus, arvoisa puhemies, joka olisi tarvinnut akuutteja toimenpiteitä, liittyy nyt hyvinvointialueiden tilanteeseen, ja hyvinvointialueille tulisi taata työrauha pitkäjärjenteeseen kehittämiseen. Orpon hallitus hakee nimittäin merkittäviä säästötavoitteita hyvinvointialueita koskien. Jo tässä lisätalousarviossa näemme ensimmäiset toimenpiteet, kun hallitus hakee välittömiä sote-säästöjä lykkäämällä viime kaudella säädettyjä uusia vammaispalvelulakia ja hoitajamitoitusta ja hoitotakuuta yhä eteenpäin. Jotta alueilla olisi mahdollisuus saada oma taloutensa tasapainoon ja järjestelmä toimimaan tehokkaasti, ne tarvitsevat nyt työrauhan mahdollisuuden ja mahdollisuuden tehdä pitkäjärjenteistä talous-suunnittelua ja toiminnan kehittämistä. Tämä ei onnistu, jos hallitus esittelee tarkentamattomia ja mittakaavaltaan epärealistisia säästösuunnitelmia, niin kuin me näemme koko hallituksen talouspoliittisissa kokonaisuuksissa. Jotta toiminnan aloittaneet hyvinvointialueet voivat rakentaa toimintaansa pitkäjärjenteisesti, tulee niille taata nyt työrauha ja pidättäytyä etupainotteisista sopeutumistoimista. Tähän kokonaisuuteen SDP on myös vastalauseessaan esittänyt lausumaehdotusta.

Arvoisa puhemies! Todella tämän teknisen lisäbudjetin sijaan olisi nyt todella tarvittu aktiivisia toimenpiteitä. Ja me sosiaalidemokraatit ymmärrämme, että kun elämme jo mar-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

raskuuta, aikaresurssit ovat rajallisia, mutta näihin kahteen kokonaisuuteen olisi hallitukselta toivottu aktiivisempaa otetta. Elikkä millä tavalla helpotetaan rakennusalan tilannetta, tässä ja nyt saadaan jo toimenpiteitä liikkeelle, jotta ainakin ensi vuonna käänne alalla olisi mahdollinen, ja toisaalta nyt olisi tärkeää tästä salista lähettää vahva viesti hyvinvointialueille, että heillä on oikeasti aikaa ja mahdollisuuksia toteuttaa myös sitä talouden tasapainotusta huomattavasti inhimillisemmin kuin mihin hallitus on nyt politiikallaan hyvinvointialueet ajamassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

14.16 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Tämä lisätalousarvio on Orpon hallitukselta eräänlainen ensimmäinen työnäyte, ja aivan ensi töikseen hallitus leikkaa rahat pois tehokkailta maatalouden ilmastotoimilta. Kosteikkoviljely on kenties vitsikkään kuuloinen sana, mutta todellisuudessa se auttaa sitomaan hiiltä ja tarjoaa uutta työtä turvepelloille. Sen on arvioitu olevan yksi maatalouden tehokkaimmista ja varimmista päästövähennyskeinoista, ja silti hallitus leikkaa siltä rahat pois. Kävikö tässä niin, että pääministeri Orpo tuli ennen vaaleja nostaneeksi kosteikkoviljelyn tikun nokkaan tietämättä tai ymmärtämättä, että kyse on todella tehokkaasta ja eri tahoja hyödyttävästä ilmastotoimesta? Nyt nuo rahat on sitten leikattava, jotta edes yksi kokoomuksen vaalilupauksista tulisi pidettyä, velkaantumisen kun ei taitu ja erityisavustajillekin hallitus leikkausten sijaan budjetoit lisää rahaa — minkä siis kyllä ymmärrän, koska apuahan tämä hallitus tuntuu todella tarvitsevan. On varmasti sanomattakin selvää, että vihreät eivät hyväksy leikkauksia tehokkaista ilmastotoimista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ilmastopolitiikan epäuskottavuuden ei pitäisi olla vain meidän ilmastosta välittävien huoli. Siinä piilee nimittäin myös merkittävä taloudellinen riski. Hiilinielut ovat jo nyt romahtaneet — uusia toimia niiden kasvattamiseksi tarvitaan ja nopeasti. Riskinä on, että Suomi päätyy ostamaan muilta EU:n jäsenmailta nieluyksiköitä. Hintalappu voi osoittautua vielä suureksi. On turha syytellä EU:ta, jos lasku kolahtaa postiluukkuun. Suomella on kaikki mahdollisuudet pitää kiinni sitoumuksistaan ja lupauksistaan, jos niin päätämme. Eivätkä ne ole sitoumuksia ja lupauksia vain EU:lle vaan ennen kaikkea suomalaisille ja ennen kaikkea lapsille ja nuorille.

Yksi näistä lupauksista liittyy myös hälyttävästi heikkenevään metsäluonnon tilaan. Suomi on sitoutunut suojelemaan vanhat ja luonnontilaiset metsänsä, ja miksi emme olisi? Haluammehan varmistaa, että myös lapsemme ja lapsenlapsemme elävät maassa, jossa monisatavuotiaat puut voivat kertoa tarinoita menneisyydestä ja luoda elinympäristöjä lukemattomille muille lajeille. Olen kuitenkin erittäin huolissani, jos julkisuudessa olleet tiedot pitävät paikkansa ja vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojeluun liittyviä kriteerejä ajetaan poliittisella ohjauksella niin kireiksi, että tavoite vanhojen metsien suojelusta uhkaa jäädä kuolleeksi kirjaimiksi. Eduskunnan on laitettava tälle touhulle stoppi ja varmistettava, että arvokkaat metsät saavat suojan. Vihreät esittävät tähän liittyen hyväksyttävksi lausumaa.

Arvoisa puhemies! Tarpeellisten uudistusten jarruttelu jatkuu turkistarhauksen saralla siitäkin huolimatta, että aivan ylivoimainen enemmistö suomalaisista kannattaa nykymuotoisen turkistarhauksen lopettamista. Turkistarhauksen hallittu alasajo on tarpeen niin eläinten hyvinvoinnin, kansanterveyden kuin kansantaloudenkin perusteella. Suomesta alkunsa saanut pandemia olisi Suomen taloudelle kohtalokas. Olisi myös tarhaajille reiluinta

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

tehdä tarvittavat ja vääjäämättömät päätökset viivyttelystä. Luopumisen yhteydessä tarhaajia tulee tukea siirtymään uusiin elinkeinoihin. Vihreät esittävät, että hallitus valmistele viipymättä eduskunnalle esityksen turkistarhauksen hallitusta alasajosta ja turkistarhaajille suunnatusta luopumistuesta.

Arvoisa puhemies! Ympäristökriisien ratkomisen ja talouden uudistamisen rinnalla hallituksella on kriittisen tärkeä tehtävä huolehtia suomalaisten hyvinvoinnista. Siksi hallituksen toimet nuorten hyvinvointiin ja suomalaisten mielenterveyteen liittyvissä kriiseissä on pysäyttävää. Mielenterveyden häiriöt ovat nuorten yleisimpiä terveysongelmia, mutta ne eivät rajoitu kuitenkaan vain nuoriin. Vanhempien mielenterveyden haasteet heijastuvat herkästi myös lasten hyvinvointiin, ja tämä koskettaa jo joka neljättä lasta Suomessa. Kysymys on merkittävä myös taloudelle ja työllisyydelle. Mielenterveysongelmien hoitamattomuus aiheuttaa 11 miljardin kustannukset yhteiskunnalle, ja yli puolet työkyvyttömyyseläkkeistä johtuu mielenterveydestä. Hallituksen panostukset mielenterveyteen loistavat kuitenkin poissaolollaan. Ohjelmassaan hallitus lupaa toteuttaa terapiatakuun mutta rajaa sen vain lapsille ja nuorille. Tämä ratkaisu on täysin riittämätön. Vihreät kannattavat terapiatakuuta kaikenikäisille, ja toivomme voivamme tukea hallitusta sen toteuttamisessa.

Kun hallitus kuitenkin sanoo olevansa huolissaan erityisesti nuorten hyvinvoinnista, sen huolen soisi ulottuvan myös tekojen tasolle. On täysin ristiriitaista, että hallitus omilla toimillaan aikoo entisestään vaikeuttaa nuorten pärjäämistä jaksamisen ja toimeentulon haasteiden kanssa. Taakka talouden sopeutuksesta kasautuu erityisesti nuorten niskaan, ja valtion velkataakkaa sysätään opiskelijoiden harteille opintolainan muodossa. Tätä emme voi hyväksyä, eikä se kehitys ole valtiollekaan riskitöntä. Tässä lisätalousarviossa opintolainan valtiontakaukseen varatut määrärahat kasvavat lähes 55 miljoonaa euroa, ja sillä muuten rahoitaisi jo aika tuntuva korotuksen vaikkapa opintorahaan.

Arvoisa puhemies! Tulen esittämään huomiosessa käsittelyssä vastalauseemme mukaisia muutosesityksiä ja lausumaehdotuksia tässä puheenvuorossa käsiteltyjen teemojen lisäksi myös Ilmastorahaston pääomituksen, hyvinvointialueiden tilanteeseen sekä kasvupohjaisen ruuan edistämiseen ja maatalouden uudistamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Lohi, olkaa hyvä.

14.22 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen ja maailman talouden taivaalla on nyt synkkiä pilviä. Suomessa erityisesti rakennusala on erittäin suuressa ja pahenevassa ahdingossa. Tilanne on muodostumassa poikkeuksellisen vakavaksi: konkurssien määrä kasvaa, lomautuksia on tulossa, ja samalla työttömyys kasvaa. Myös vienti sakkaa meillä ja talouden tunnusluvut ovat hälyttävän pahoja. Tässä tilanteessa hallituksen pitäisi reagoida nopeasti toimilla, jotka luovat Suomeen kasvua ja pitävät kiinni työllisyydestä niin että työttömyys ei lähtisi kasvamaan. Sen takia keskusta esittää, kuten edellä edustaja Kemppi tuossa totesi, Turun tunnin junan pääomittamisen rahojen käyttämistä nopeisiin, kasvuvaiikutteisiin toimiin eri puolille Suomea. [Vilhelm Junnila: Keskusta ei aja koko Suomen etua!] — Keskusta ajaa koko Suomen etua, mutta me emme kannata sellaisia esityksiä kuten Turun tunnin juna, joka ei ole ministeriöiden laskelmien mukaan kannattava hanke, ja sen ympäristövaikutuksetkin ovat negatiiviset. [Välihuuto] Turku — arvoisa puhemies — ei ole niin huono kaupunki, että sieltä pitää 15 minuuttia nopeammin päästä pois. [Perussuomalaisten ryhmästä: On se! — Naurua]

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Mitä vaihtoehtoja keskusta esittää tämän pääomittamisen tilalle? Me esitämme nopeita toimia rakennusalan investointien käynnistämiseksi: korjausrakentamiseen, perusväylänpidon rahoituksen lisäämiseen ja lisäksi itäisen Suomen, joka on kärsinyt kaikista eniten [Jenna Simula: Keskustasta!] Venäjän hyökkäyssodasta, ohjelman rahoittamiseen 130 miljoonaa euroa. Hallitusohjelmassahan puhutaan itäisen Suomen ohjelmasta ja pohjoisesta ohjelmasta kauniisti — siitä pitää kiittää hallitusta. Teksti on jopa niin kaunista, että sitä lukiessa herkiytyy, mutta kun pääsee lukuosiin, tulee suorastaan itku. Rahat puuttuvat näihin, ja nyt keskusta esittää niihin rahaa, jotta saadaan lihaa luitten ympärille. Ei näitä ohjelmia saada toteutettua, jos ei niille osoiteta myös määrärahoja. Me emme siis velkaannu enempää kuin hallitus, vaan me kohdistaisimme järkevästi hankkeen rahoituksen, joka on todettu järjettömäksi.

Arvoisa puhemies! Tämän johdosta keskusta esittää kolme lausumaehdotusta, joista ensimmäinen on seuraava:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi suhdannepaketin tukemaan erityisesti rakennusalan työllisyyttä ja yritysten pystyessä pysymistä vaikeiden aikojen yli. Toimenpiteet kohdistuisivat kaikkialle Suomeen.” — Korostan: kaikkialle Suomeen. — ”Rakennusalan 300 miljoonan euron suhdannepaketti koostuisi viidestä nopeasti toteutettavasta elementistä, joita ovat perusväylänpidon ja yksityisteiden lisärahoitus, homekoulujen ja muiden kuntien kosteusvaurioisten rakennusten korjaaminen, taloyhtiöiden remonttiavustukset, laajakaistayhteyksien rakentaminen ja tuki öljylämmityksestä luopumiseen sekä äkillisen rakennemuutoksen tuen rahoituksen lisääminen, jotta tukea voidaan osoittaa muun muassa Pyhännän kaltaisille rakennusalan tilanteesta kärsiville paikkakunnille.”

Vastalauseen lausumaehdotus 2: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa itäisen Suomen kilpailukyvyyn ja kasvun edistämispakettiin 130 miljoonan euron rahoituksen itäisen Suomen kehittämissuunnan toimeenpanoon ja 30 miljoonaa euroa pohjoisen ohjelman aloittamiseen. Tarkempi kohdennus tulee valmistella yhdessä alueiden maakuntien sekä alueen yritysten, korkeakoulujen ja muiden toimijoiden kanssa.”

Ja vastalauseen lausumaehdotus 3:ssa esitämme: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa aikeensa pääomittaa kannattamatonta Turun tunnin junaa 460 miljoonalla eurolla vaalikauden aikana.”

Arvoisa puhemies! Lisäksi meillä on siellä yksi määrärahaesitys, joka liittyy siihen, että hallitus osoitti maaliskuun 2023 alussa maataloilille yhteensä 95 miljoonan euron kriisituen, ja tästä on käyttämättä 65 miljoonaa euroa. Nykyinen hallitus ehdottaa vain osalle käyttämättä jääneistä rahoista uudelleenkohdennuksia, joten me esitämme, että momentille 30.10.40 lisätään noin 44 miljoonaa euroa maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksiin. Kriisi ei ole vielä ohi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.27 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa näkyy jo joitakin Petteri Orpon hallituksen poliittisia linjauksia: tärkeitä ja perusteltuja rahoja leikataan ja toisaalta jätetään käyttämättä mahdollisuuksia puuttua ajankohtaisiin haasteisiin ja tarpeisiin. Suurimmat ongelmat esityksessä koskevat ilmasto- sekä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Ensi töinään hallitus vähentää hyvinvointialueiden rahoituksesta 12,7 miljoonaa euroa, mikä johtuu Orpon hallituksen päätöksestä siirtää ja avata vammaispalvelulainsäädännön uudistus ja hoivahenkilöstön 0,7:n vähimmäismitoituksen voimaantulo kokonaan hal-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

lituksen jälkeiseen aikaan. Vasemmistoliitto ei hyväksy näitä päätöksiä eikä siten myöskään niihin liittyviä määrärahavähennyksiä. Vammaisten ja ikäihmisten palveluista leikkaaminen ja hyvinvointialueiden ennestään tiukan rahoituksen vähentäminen on kestämatöntä. Päinvastoin hallituksen tulisi tuoda eduskuntaan esityksiä, joilla helpotetaan hyvinvointialueiden tilannetta.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijat ovat arvostelleet hallituksen ohjelmaa ilmastopolitiikan vesittämisestä, ja tämä politiikka näkyy jo nyt käsiteltävänä olevassa lisätalousarviossa. Edellisen hallituksen kosteikkoviljelyn edistämiseen ja turvepeltojen pohjaveden nostamiseen osoittama 30 miljoonan siirtomääräraha poistetaan kokonaan. Maaseutuyritysten energiainvestointeihin osoitettu 10 miljoonan tuki leikataan niin ikään kokonaan. Lisäksi muun muassa maatalouden biokaasulannan käsittely-, ravinne-, kierrätys- ja hiilensidontainvestointeihin osoitetuista avustuksista leikataan lisätalousarvioesityksessä.

Edellä mainitut toimet sisältyivät edellisen hallituksen keväällä 22 linjaamaan maaseudun vihreän siirtymän ja huoltovarmuuden edistämisen kokonaisuuteen. Esimerkiksi kosteikkoviljelyn edistämistä pidetään yleisesti yhtenä kustannustehokkaimmista tavoista vähentää maaperäpäästöjä ja vahvistaa hiilinieluja. Sekä Suomen ilmastopolitiikan onnistumisen että maatilatalouden pitkän tähtäimen näkymien kannalta on lyhytnäköistä ja haitallista vesittää maatalouden vihreää siirtymää ja jättää kehittämättä maatalouden hiilensidontapotentiaalia. Hallituksen tulisi pikaisesti etsiä lisätoimia hiilinielujen vahvistamiseksi eikä vesittää jo päätettyjä toimia.

Lisäksi hallitus poistaa ilmastorahaston 100 miljoonan euron pääomituksen ja ilmoittaa ohjaavansa nämä rahat investointipakettiin eli esimerkiksi Kela-korvausten korotukseen ja tienpidon määrärahoihin. Vasemmistoliitto ei voi hyväksyä tätä valintaa. Ilmastorahaston päätavoite on ollut vauhdittaa talouden kestävästä rakenteellisesta muutosta ja rahoittaa lupauksia puhtaan teknologian innovaatioita, kun taas investointipaketista suuri osa menee väylän normaaliin ylläpitoon. Rahoituksen siirto kertoo paljon hallituksen ilmasto- ja talouspoliittisesta ajattelusta. Myös ajankohta on erittäin huonosti mietitty. Ekologisen siirtymän ratkaisuiden investoinnit ovat merkittävästi hidastuneet vaikeutuneiden korko-, rahoitus- ja markkinaolosuhteiden vuoksi, ja julkiselle riskiä tasaavalle ja strategisesti toimivalle rahoittajalle on siksi suuri tilaus. Ei todellakaan ole Suomen talouden etu, jos jäämme takamatkalle vihreässä siirtymässä.

Arvoisa puhemies! On myös kiinnitettävä huomiota siihen, mitä lisätalousarviossa ei ole. Esitys ei sisällä toimia, joilla reagoitaisiin rakennusalan syvään ahdinkoon. Esitys ei myöskään tee tarvittavia johtopäätöksiä turkisan tilanteesta. Viime aikoina Suomessa on puhuttu paljon turkistuotannosta niin alan eettisten ongelmien, terveysriskien, yleisen hyväksynnän heikkenemisen kuin taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Turkistarhaus elinkeinona on tulossa tiensä päähän. Turkistarhoilla levinnyt lintuinfluenssa on alleviivannut niitä merkittäviä ongelmia, joita tarhaukseen liittyy. Lisätalousarvioesitykseen sisältyy rahoitusta, jolla katetaan turkiseläinten lopettamisesta aiheutuneita kuluja ja tulonmenetyksiä. Katsomme, että samalla tulisi tehdä päätöksiä toimialan hallitusta alasajosta ja turkistarhaajille tulisi tarjota kattava oikeudenmukaisen siirtymän paketti, joka helpottaisi tarhauksen lopettamista ja auttaisi uuden yrityksen perustamisessa, uudelleen koulutautumisessa ja uuden työn löytymisessä.

Arvoisa puhemies! Tulemme esittämään näihin teemoihin liittyviä muutoksia lausumien huomisessa käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.32 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tässä nyt niin kävi, että tämä ensimmäinen lisätalousarvio valitettavasti oli iso pettymys. Näitä lisätalousarvioita tehdään muun muassa siksi, että niillä voitaisiin reagoida ajankohtaisiin tilanteisiin, ja täällä on monessa puheenvuorossa jo hämmästely kovasti sitä, miksi tässä lisätalousarviossa ei tässä ja nyt lähdetä toimiin rakennusalan tilanteen helpottamiseksi. Olisi ollut kerta kaikkiaan välttämätöntä, että juuri nyt tehtäisiin jo toimia, joilla tätä ahdinkoa voitaisiin helpottaa. Kaikki tietävät tilanteen, mikä siellä kentällä on.

Meidän vastalauseessamme, kuten edustaja Räsänen kertoi, me esitämme, että jo nyt, tässä ja nyt, oltaisiin ryhdytty toimiin, ja muun muassa suhdanneluonteisia peruskorjausavustuksia ihmisten kodeille olisi voitu nyt jo myöntää. Tämä kotien peruskorjaus on, puhemies, hyvin hyödyllistä. Siinä hyötyvät kaikki: siinä tulee työllisyyttä, ihmisten kodit tulevat korjatuiksi, ja kaiken kaikkiaan tämä on hyvin järkevää. Viimeksi finanssikriisin aikana näitä suhdanneluonteisia korjausavustuksia käytettiin ja myös aikanaan, kun itse toimin asuntonministerinä vuosina 2013—2015, myös ARAsta maksettiin suhdanneluonteisia korjaustukia lähiökodeille yhteensä 155 miljoonaa euroa. Ja nyt olisi, toden totta, paikka tälle samalle.

Puhemies! En ole huolissani pelkästään siitä, että tässä ei ole tässä ja nyt -toimia rakennusosalalle, vaan olen huolissani myös siitä, että pitemmällä tähtäimellä hallituksen toimet ovat ajamassa rajusti suomalaista perinteistä asuntopolitiikkaa alas. Kun me tarvitsimme toimia rakennusosalalle, tukemista tässä tilanteessa ja pitkäjänteisesti, hallitus toimii täysin päinvastoin. Nyt aso-tuotanto lopetetaan, ARA-tukia viedään alas, erityisryhmiltä leikataan, korjausavustuksia leikataan kovasti, kovalla kädellä, ja tämä pitkällä tähtäimellä myös aiheuttaa isoja ongelmia.

Olen, puhemies, äärimmäisen huolissani siitä, että hallitus on tällä hallituskaudella tyhjentämässä asuntorahastoa, tätä VAR-rahastoa, siten, että sieltä otetaan 800 miljoonaa täysin muihin kuin asumistarkoituksiin. Siksi, puhemies, pidän tätä isona asuntopolitiikan alasajona, ja haluan myös tässä puheenvuorossa kantaa huolta tästä isosta linjasta asuntopolitiikan suhteen.

Samoin, puhemies, kannan huolta näistä lisätalousarviotoimista, joissa taas todennetaan sitä, että säästöt aloitetaan heikompiosaisilta, leikataan sote-palveluista, leikataan vammaisilta. Tämä on huono linja. Valitettavasti joudun toteamaan, että tämä lisätalousarvio, hallituksen ensimmäinen työnäyte, oli iso pettymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.35 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa esitetään poistettavaksi Ilmastorahaston pääomittamiseksi varattu 100 miljoonaa euroa. Nämä rahat siirretään investointiohjelman rahoittamiseen. Tätä kirjausta ei voi olla kuin kannattamassa erittäin ilolla.

Puhemies! Esitys on tosiaan aiheuttanut puraa oppositiossa, ja tähän valiokunnan mietintöön onkin tullut neljä vastalauseita. Vastalauseita lukiessani kiinnitin erityistä huomiota vihreiden vastalauseeseen, jossa sanottiin sanatarkasti näin: ”Hallituksen panostukset mielenterveyteen loistavat kuitenkin poissaolollaan.” Tämä hallitus toteuttaa terapiatakuun lapsille ja nuorille, mihin edellinen hallitus ei kyennyt, ja vihreät jopa äänestivät te-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

rapiatakuuta vastaan hallituksessa ollessaan — jälleen teot ja puheet ristiriidassa. [Saara Hyrkkö pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies! Sosiaali- ja terveysministeri Juuso on myös todennut, että nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn on tulossa laaja toimenpideohjelma. Tämä hallitus on todella ottamassa tosissaan nuorten mielenterveyden haasteellisen tilanteen. Toisin kuin vihreiden vastalauseessa annetaan ymmärtää, panostukset peruskoulun oppimisen tukeen, harrastuksiin ja Liikkuva Suomi -ohjelmaan ovat myös panostuksia mielen hyvinvointiin välillisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron edustaja Hyrkölle. — Olkaa hyvä.

14.36 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Koponen täällä väitti, että vihreät ovat hallituksessa äänestäneet terapiatakuuta vastaan. Tämähän ei pidä paikkaansa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Eikö?] Edellisellä hallituskaudella hallitus ei antanut esitystä terapiatakuusta eduskunnalle, mitä pidän valitettavana. Emme saaneet hallituksen sisällä riittävästi tukea siihen. Tämä hallitus jättää lupauksensa niin ikään toteuttamatta rajaamalla terapiatakuun vain lapsille ja nuorille, vaikka on ilmeistä, että myös aikuisilla, vanhemmilla, tässä maassa on mielenterveyden haasteita. Ne ovat merkittäviä, ne heijastuvat myös lasten ja nuorten hyvinvointiin. [Juho Eerola: Edellinen hallitus ei tehnyt ollenkaan!]

Huomenna tulemme esittämään lausumaehdotusta terapiatakuusta kaikenikäisille, joka sai viime vaalikaudella vielä monien nykyisten hallituspuolueiden tuen monissa äänestyksissä lausumaehdotuksista täällä eduskunnan salissa. Ja odotan tietenkin, että perussuomalaiset, edustaja Koponen, kokoomus, kristillisdemokraatit ja RKP antavat vankan tukensa tälle lausumalle, jolla pystymme eduskunnasta käsin kirittämään hallituksen työtä mielen terveyden vahvistamiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

14.37 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2023 toinen lisätalousarvio on pääasiassa tekninen, mutta kyllä tässä siitä huolimatta näkyy hyvin vahvasti Petteri Orpon hallituksen kädenjälki. Siinä näkyy myös hallituksen hiilijalanjälki, joka on ilmastotoimien välttämättömyyteen nähden aivan liian suuri. Valtiovarainvaliokunnan maatalous- ja asunto- ja ympäristöjaoston jäsenenä keskityinkin tässä puheenvuorossani Orpon hallituksen valitsemaan ilmastopoliittiseen linjaan, jonka linjattomuutta minun on suoraan sanoen vaikea ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Vuosi sitten syksyllä Petteri Orpo arvosteli Sanna Marinin hallitusta velkaantumisesta. En nyt mene syvällisemmin siihen, että kovista puheistaan huolimatta Orpon hallitus velkaantuu tällä hetkellä kiivaammin kuin Marinin hallitus pahimman kriisivuoden jälkeen, mutta haluan muistuttaa Orpon tuolloin julkisesti esittämästä tavasta taittaa velkaantuminen. Hänen reseptinsä oli leikata kosteikkoviljelyä. Ymmärrettävästi tämä yhden valtiontalouden näkökulmasta varsin maltillisen toimen nimeäminen aiheutti kansalaisissa huvitusta, sillä jokainen television katsoja ymmärsi, että velka ei taitu yhdestä toimivaksi havaitusta ilmastotoimesta luopumalla. Kosteikkoviljely on toimi, joka on hillinnyt tehokkaasti maatalouden päästöjä, ja siksi Marinin hallitus ohjasi kosteikkovilje-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

lyyn 30 miljoonaa euroa. Se oli ilmaston ja maatalouden kannalta järkevästi allokoitua rahaa, mutta tästä lisätalousarviosta tuo raha on nyt kuitenkin poistettu.

Me tiedämme, että ilmaston kuumeneminen edellyttää toimia nyt, ei vasta ensi hallituskaudella. Pidänkin vastuuttomana, että Orpon hallitus on päättänyt jäärapäisesti pitäytyä vuoden takaisessa lausunnossa kosteikkoviljelyn tarpeettomuudesta, kun sen tarpeellisuus ja kustannustehokkuus maatalouden päästöjen hillitsijänä on moneen kertaan osoitettu. Näyttää siltä, että Orpon hallitus on jättämässä tuleville hallituksille ilmastovelkaa, jonka takaisinmaksu on valtionvelkaa suurempi kysymys. Ei ole liioiteltua sanoa, että se on maapallon kohtalonkysymys.

Arvoisa puhemies! Kosteikkoviljelyn lisäksi hallitus leikkaa myös maaseutuyritysten energiainvestoinneista, joihin osoitettu 10 miljoonan euron tuki vedetään kokonaan pois. Myös maatalouden biokaasu-, lannankäsittely-, ravintokierrätys- ja hiilensidonta-investointeihin osoitetusta 7,5 miljoonan euron kolmevuotisesta siirtomäärärahasta leikataan 4 miljoonaa euroa. [Tuomas Kettunen: Käsittämätöntä!] Kaikki edellä mainitut toimet ovat olleet osa aiemman hallituksen keväällä 22 linjaamaa kokonaisuutta, jonka tavoitteena oli maaseudun vihreä siirtymä ja huoltovarmuuden edistäminen. Tuntuu surkealta puhua imperfektissä, mutta valitettavasti nykyinen hallitus ei ole kykeneväinen tekemään päätöksiä, joita edellyttäisiin juuri nyt, juuri tässä ajassa.

Ihmettelen myös valintaa Ilmastorahaston pääomittamisesta luopumisesta ja varojen ohjaamisesta aivan tavanomaiseen kulkuväylien ylläpitoon. [Hannu Hoskonen: Oikein!] On syytä muistuttaa, että viime kaudella nykyiset hallituspuolueet arvostelivat aiempaa hallitusta siitä, että esimerkiksi koulutusta kutsuttiin joissain yhteyksissä aivan perustellusti tulevaisuusinvestoinniksi. Nyt hallitus on nimittäin itse rahoittamassa ihan tavallisia väylämenoja Ilmastorahaston pääomitukseen aiemmin käytetyillä varoilla nimeämällä menot investoinneiksi. Melkoinen silmäkääntötempu tai ehkä oikeammin takinkääntötempu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan nostaa esiin turkisan, jonka loppuminen on vain ajan kysymys. Eilen Suomen Eläinlääkäriliitto kertoi kannattavansa nykytuotoisen turkistarhauksen kieltoa, ja jo aiemmin useat muotitalot, kuten Dolce & Gabbana, ovat ilmoittaneet luopuvansa turkissomisteista epäeettisyyden vuoksi. Turkisteollisuuden ongelmat on siis havaittu aloilla laidasta laitaan, ja olipa asiasta mitä mieltä hyvänsä, niin ala alkaa olla jo tiensä päässä.

Poliitikot voivat joko vauhdittaa siirtymää tukemalla tarhaajia tarhauksesta luopumisesta tai sitten katsoa hiljaa vierestä alan hiljaista hiipumista tekemättä yhtään mitään. Hallitus on mitä ilmeisimmin valinnut jälkimmäisen tien. Lisätalousarvioon näet sisältyy rahoitusta, jolla katetaan lintuinfluenssasta juontuvia turkiseläinten lopettamiseen liittyviä kuluja ja tarhaajien tulonmenetyksiä, mutta luopumiset loistavat edelleen poissaolollaan.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan tämä vuoden 23 toinen lisätalousarvio antaa käsityksen siitä, millaista ilmastopolkua Petteri Orpon hallitus tulee tallaamaan. Vielä ei ole myöhäistä vaihtaa suuntaa, sillä me emme voi jättää ilmastovelkaa tulevien sukupolvien maksettavaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

14.42 **Vilhelm Junnila ps:** Herra puhemies! Kokonaisuudessaan toinen lisätalousarvio alentaa nettomääräisesti määrärahoja 217 miljoonalla eurolla ja korottaa varsinaisia tuloja 31 miljoonalla eurolla. Nettolainanoton tarve vähenee 249 miljoonalla eurolla alkuperäi-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

sestä arviosta. Vaikka talousarvio onkin tosiaan lähinnä tekninen, on oppositio mietinnön vastalauseissaan lähtenyt kritisoimaan kaikkea maan ja taivaan väliltä — ilmastopolitiikka, nuoret, opiskelijat, syrjäseudut, sote-palvelut ja mielenterveys, muutamia mainitakseen. [Tuomas Kettusen välihuuto]

Silti keskustan harjoittama uuspopulismi herättää hämmennystä. Vastalauseita lukiessa ei voi oikein uskoa, että puolueen tämänhetkinen puheenjohtajakin pitää majaansa Varsinais-Suomessa. Esimerkiksi maakunnan keskuskaupunki Turun ja läntisen Uudenmaan vastaisuus, jopa vihamielisyys, on räikeää, kuten käy konkreettisesti ilmi jatkuvasta halukkuudesta terminoida erilaisia lisäpanostuksia infraan, esimerkkinä Turun tunnin juna, joka siis ei tarkoita mitään nopeaa junaa, vaan toista raidetta ja joskus myöhemmin mahdollisesti oikorataa. Keskustan on ilmeisen vaikea ymmärtää, että ratalinjausten osalta kysymys on kapasiteetista. Kun Turun ja Helsingin välillä on yksi ainoa raide, ei kaksi junaa voi mennä samanaikaisesti samassa kohdassa eri suuntiin. Seurauksena nimittäin olisi yhteen-törmäys, joka kuvastaisi edellisen hallituksen tekemää talouspolitiikkaa ja teitä rampauttavaa aluepolitiikkaa. [Tuomas Kettunen pyytää vastauspuheenvuoroa] Se aika on nimittäin nyt ohi, jolloin oli räikeämpää ja tärkeämpää rakentaa siltarumpua maamiestalon porstualle.

Tämä hallitus rakentaa uusia, koko maata hyödyttäviä hankkeita, jotka liikenneyhteyksien avulla luovat kasvua ja lisäksi työllistävät ja tuovat toimeentuloa. Samalla hallitus vähentää erilaisten teiden korjausvelkaa. Sillä logiikalla, ettei infran rakentaminen ole kannattavaa, ei Suomessa rakennettaisi montakaan asiaa. Nyt, kun rakennusala kärsii, tällaiset hankkeet ovat entistä tärkeämpiä. [Pia Viitanen: Peruskorjataan ihmisten koteja!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron edustaja Kettuselle. — Olkaa hyvä.

14.45 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Kylähän hallituksen politiikka on johtamassa Suomen jakamiseen kahtia. Siltarumpupolitiikkaa ei ole se, että Suomen Keskusta on huolissaan Itä-Suomen kehityksen tilanteesta. On vaan valitettava tosiasia, että hallituksen linjavalinta itäisen Suomen jättämisestä yksin näkyy monella politiikkalohkolla. Ja yksi politiikkalohko on infrahankkeet ja tämä Turun surullinen, kuuluisa tunnin juna. [Vilhelm Junnila: Miten se liittyy Itä-Suomeen?] — Nimitäin itäiseen Suomeen ei ole kohdistettu infrahankkeita samalla tavalla kuin läntiseen Suomeen. Itäinen Suomi tarvitsee ja on oikeutettu tasavertaisiin mahdollisuuksiin muun Suomen kanssa. Talouspolitiikan lisäksi tämä on ennen kaikkea turvallisuuspoliittinen kysymys, ei siltarumpupolitiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.46 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta todella vakavasti on huolissaan koko Suomen kehityksestä ja siitä, miten liikennehankkeita tulee myöskin Itä- ja Pohjois-Suomeen. Olemme esittäneet vakavan huolemme siitä, että erityisesti Itä-Suomi on nyt jäämässä hallitukselta pimentoon ja huonolle huomiolle.

Jos olen oikein ymmärtänyt, tätä Turun tunnin junaa ennen eduskuntavaaleja hyvin laajasti myöskin perussuomalaisissa vastustettiin. Tämän käsitykseni voi korjata, jos olen väärässä, mutta näyttää siltä, että tässäkin on takki perussuomalaisilla viuhahtaen käänty-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

nyt. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Nyt kannatatte hallituksessa tätä niin ilmaston kuin esimerkiksi työmatkaliikenteen kannalta kannattamattomaksi todettua Turun tunnin junaa, jota on aivan oikein nimitetty vuosisadan tai jopa vuosituhannen siltarumpuhankkeeksi — jonkinlainen pääministeri Petteri Orpon oma hanke, joka todellakaan ei ole kannattava moneen sakaan mielessä, ja toiseksi me voisimme nuo rahat käyttää paljon hyödyllisemmin.

Arvoisa puhemies! Keskusta nyt esittää, että hallitus luopuu aikeistaan pääomittaa kannattamattomaksi todettua surullisen kuuluisaa Turun tunnin junaa ja noin 460 miljoonaa käytettäisiin ajankohtaisiin rakennushankkeisiin kaikkialla Suomessa. 300 miljoonaa keskusta esittää rakennushankkeisiin kaikkialla Suomessa: homekouluja, muita rakennuksia, maanteitä kuntoon niin idässä, pohjoisessa, lännessä kuin etelässä. Lisäksi vielä erikseen keskusta esittää 160 miljoonan euron toimenpidekokonaisuutta Itä- ja Pohjois-Suomen ajankohtaisten liikenne- ja muiden hankkeiden toteuttamiseksi. Tässä nimenomaan on se ajatus, että keskusta vastuullisena puolueena haluaa kannustaa hallitusta luopumaan tästä kannattamattomasta Turun tunnin junasta ja käyttämään nuo rahat järkevämmiin sille tavalla, että ne todella hyödyttäisivät koko Suomea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Junnila, olkaa hyvä.

14.48 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten äskeisestä ja oikeastaan kahdesta edellisestä puheenvuorosta voisimme kaikki kuulla, se on keskusta, joka tätä maata jakaa osiin. Nimittäin kun katson karttaa, niin tunnin juna ei ole todellakaan lähelläkään Itä-Suomea. Karjalainen sen sijaan ilmestyy sielläpäin Suomea, ja sinne ministeri Rydman on kirjoittanut tänään — luen sen teille [Pekka Aittakumpu: Lue se pääkirjoitus!]: ”Aluepolitiikan osalta itäinen Suomi on hallituksen erityisen huomion kohteena. Hallitus huomioi itäistä Suomea yhtä hyvin rakennemuutosrahoituksen, alueellisten yritystukien kuin Euroopan aluekehitysrahaston varojen jakautumisessa.” Mainitakseen vain muutamia esimerkkejä.

Koettakaa päästä koko Suomen rakentamiseen eikä jonkun toisen maakunnan vastustamiseen. [Pekka Aittakummun välihuuto] Tämä hallitus rakentaa koko Suomea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.49 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että perussuomalaisten linja on muuttunut. Muistan, että kun viime vaaleissa vaalien alla olitte tuolla vaalituruiilla ja -toreilla, niin kyllä oli teksti kylmää kyytiä. Mitä tuli Pohjois-Karjalaan, Itä-Suomeen? Ei yhtä pennin hyrrää, ei mitään. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Teidän liikenneministerinne sanoi, että mikä ihmeen itärata. Pitäisi nyt ainakin liikenneministerillä kartta olla selvillä, missä itärata on. Jos ministeri Ranne ei sitä vielä ole sisäistänyt, niin mielelläni autan, mikäli tilaisuus siihen tulee.

En halua enempää siitä paasata, mutta totean vain, että me emme saaneet mitään. Jos nyt oikein tarkasti katsotaan se teidän esityksenne, millä tämä tuleva budjetti rahoitetaan, miten se toimii, niin siellä kuitenkin räjäytetään Palokin voimalaitos. Meinaatteko viedä meidät vielä pimeään? Ne sanovat, että pimeässä aika kuluu hitaammin — siinähan lyhytkin elämä tuntuu pitkältä, kun istuu pimeässä.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Kun minä yritin paikallisten ihmisten kanssa keskustella, mikä on perussuomalaisten politiikka, niin eipä sieltä paljon kiitoksia tullut, mutta en ota siihen enempää kantaa. Toitean vain, että kannattaa tutustua asioihin. [Puhemies koputtaa] Pelkällä retoriikalla ei enää pärjää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

14.51 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kyse ole siitä, että laitetaan maan eri osia vastakkain, vaan kyse on siitä, että Itä-Suomessa toimintaympäristö on merkittävästi muuttunut. Jo aiemmin Itä-Suomen tilanne on ollut muuta maata takana, olemme olleet takamatkalla, ja nyt on uhkana, että jäämme kokonaan jäljestä. Siksi on äärimmäisen tärkeää koko Suomen kehityksen kannalta ja myös koko Suomen turvallisuuden kannalta, että Itä-Suomeen nyt satsataan, ja olen kyllä pettynyt, että tässä lisätalousarviossa tätä huolta ei ole otettu vakavasti ja myöskään tuossa talousarvioesityksessä ei sitä ole otettu vakavasti.

Edustaja Junnila mainitsi rakennerahastot esimerkkinä. No, näitähän on meillä ollut aina, tämä ei ole mikään uusi työkalu, vaan nyt me nimenomaan tarvitsemme lisäpanostusta. Tänäään uutisoitiin, kuinka hallituksen leikkaukset lisäävät köyhyyttä, ja siellä esiin nousi, että erityisesti Pohjois-Karjalassa köyhien ihmisten määrä merkittävästi lisääntyy — juuri siinä maakunnassa, joka on jo ennestään yksi köyhimmistä. [Puhemies koputtaa] Siksi toivoisin, että hallituksella olisi ymmärrystä, että nyt tarvitaan satsauksia Itä-Suomen elinvoimaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja palaamme puhujalistalle. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

14.52 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Edustajat Sarkkinen ja Koskela toivat hienosti esille meidän laajemman kritiikkimme liittyen tämän lisätalousarvion käsittelyyn erityisesti ilmastopolitiikan osalta ja sosiaali- ja terveyspolitiikan päätösten osalta ja myös niistä puutteista, siitä, mitä tästä uupuu.

Mutta, arvoisa puhemies, minä itse haluan nostaa esille tähän lisätalousarvioon sisältyvät tuet turkistarhojen tukemiseksi. Tänä vuonna ainakin yhdeksän miljoonaa euroa käytetään turkistarhojen lintuinfluenssaepidemian torjuntaan. Nämä ovat veronmaksajien rahojen, samojen veronmaksajien, jotka vastustavat turkistarhausta nykymuodossaan. Suuri osa näistä rahoista on turkistarhaajille maksettavia korvauksia, ja sen lisäksi rahaa käytetään näiden eläinten hävittämiseen ja myös näytteenottotyöhön ja näytteiden analysointiin, joita tehdään.

Samaan aikaan turkistarhat ovat edelleen pandemiauhka. Viimeksi viime viikolla todettiin kymmenellä kettutarhalla tartuntoja, ja nyt siis tätä lintuinfluenssaa on löydetty kaikkiaan 42 suomalaiselta turkistarhalla. Se tietenkin samalla myös tarkoittaa, että kaikkien näiden tarhojen eläimet on määrätty lopetettavaksi, mikä tarkoittaa satojatuhansia eläimiä ja satojatuhansia korvattavia eläimiä. Kun katsotaan näitä 42:ta tarhaa, niin on hyvä huomioda, että nyt siis näytteet on otettu noin vajaalta 150 tarhalla, ja niistä siis on löytynyt näiltä 42:lta tartuntoja. Eli meillä on vielä jäljellä tarkastettavana noin 300 tarhaa, ja on hy-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

vin todennäköistä, että sieltä näitä tartuntoja löytyy vielä lisää ja näitä lopetuspäätöksiä tulee lisää ja myös joudutaan käyttämään lisää yhteiskunnan rahaa tähän.

Eli tämä tukeminen ei tule myöskään lopettamaan sitä, että turkistarha-alalla alamäki jatkuu. Se on jatkunut jo vuosia. Noin seitsemän vuotta on ollut keskiarvoisesti tappiollisia vuosia, ja ensi vuonna siis todennäköisesti joudutaan edelleen käyttämään tähän rahaa, ellei tehdä joitain muutoksia politiikassa.

Itse näen, että tukea tulisi suunnata vain tarhojen lakkauttamiseen ja sen tukemiseen, että tuetaan tarhaajia alanvaihdossa. Itse myös tässä kohtaa nostaisin esille tämän Eläinlääkäriliiton kannanoton, jonka he ovat ottaneet ja jossa he hyvin selkeästi sanovat, että tämä tarhaus aiheuttaa vakavia hyvinvointiongelmia, kärsimystä, stressiä ja sairauksia eläimille ja tulisi lopettaa niin eettisistä syistä kuin myös tautiturvallisuussyistä eläinten oikeuksien li- säksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.55 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme hallituksen esitystä toiseksi lisätalousarvioksi. Ja kyllä täällä todellakin on otettu huomioon tämä turvallisuusnäkökulma ja myös tämä maaseudun arvostus, joka on todella tärkeää. Täällä on monta eri kohtaa, mitä maaseudun hallinnonalalle, maa- ja metsätalouspuolelle, on tulossa, ja näyttää olevan aika merkittäviä asioita myös Itä-Suomea ajatellen. Täällä on tulossa yhden miljoonan euron lisäys lintuinfluenssaepidemian hoitamiseen, eläinlääkintähuoltoon on tulossa 7,6 miljoonaa, ja on tulossa monta muuta. Porovahinkoihin on tulossa, varmasti pohjoiseen Suomeen, ja monta muuta. Paljon on tulossa. Maaseutuelinkeino toiminnan korkotukeen ehdotetaan 20 miljoonaa. Elikkä tosi isoja rahoja. Todella tämä maaseutualue on huomioitu.

Ja oli tosi mielenkiintoista äsken kuunnella, kun edustaja Junnila nosti esille tuon ministeri Rydmanin hyvän kirjoituksen Itä-Suomesta, mitenkä hallitus on huomioinut Itä-Suomea. Mutta todellakin, meillä on kyllä Itä-Suomessa paljon parannettavaa. Kun mietitään sitä keskustan sotea, minkä se aiheutti meille Itä-Suomessa, niin kyllä meillä melkoinen sotku on siellä sotessa. Ihan Pohjois-Savossa ja varmasti Pohjois-Karjalassakin on melkoinen sotku selvitettävänä ihan keskustan soten ansiosta. Että kiitos siitä, että meillä töitä riittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

14.57 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallituksen finanssipolitiikan tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut vahvistamaan julkista taloutta toimenpidekokonaisuudella, joka vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti kuudella miljardilla eurolla vuoden 2027 tasolla tarkasteltuna. Hallituksen esitys vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi alentaa nettomääräisesti määrärahoja yhteensä 216 miljoonalla eurolla ja korottaa nettomääräisesti varsinaisia tuloja 31 miljoonalla eurolla. Kokonaisuudessaan esitys vähentää nettolainanottoa 249 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2023 toinen lisätalousarvio on pitkälti tekninen, ja muutokset aiheutuvat suurelta osin tulo- ja menoarvion tarkennuksista.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Ilmastorahaston pääomitukseseen tehtävä 100 miljoonan euron vähennys liittyy hallitusohjelmassa sovitun määräaikaisen investointiohjelman rahoittamiseen. Perussuomalaiset ovat vuoden 2023 vaihtoehtobudjetissaan esittäneet koko Ilmastorahaston purkua sekä vuoden 2023 täydentävässä talousarviossa tehdyn 100 miljoonan euron pääomituksen purkamista. Nyt tehtävä vähennys on siis vahvasti linjassa politiikkamme kanssa.

Suurimmat menolisäykset koskevat siirtomäärärahojen uudelleenbudjetointeja, kuten Suomen Malmijalostus Oy:n oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen tarkoitettua 340 miljoonan euron määrärahaa sekä puolustusmateriaalihankintojen noin 300 miljoonan euron ja rokotehankintojen 107 miljoonan euron määrärahoja. Muina määrärahalisäyksinä ehdotetaan muun muassa Ukrainalle annettavaan puolustusmateriaalitukeen 9,3 miljoonaa euroa, lintuinfluenssan aiheuttamiin kuluihin 11,7 miljoonaa euroa sekä muutamaa liikennehankkeisiin, kuten Oulu—Laurila-radon peruskorjaamiseen pohjoisen suunnalle.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 245 miljoonaa euroa, siis vähentää valtion nettolainanottoa. Valtion nettolainanotoksi vuonna 23 arvioidaan noin 10,2 miljardia euroa. Vuoden 23 lopussa valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 152 miljardia euroa, mikä on noin 54 prosenttia suhteessa bruttokansantuoteseen.

Hallitusohjelman täytäntöönpano kokonaisuudessaan on välttämätöntä hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi ja velkaantumiskehityksen taittamiseksi. Ellei velkaantumiskehitystä käännetä, Suomella on aiempaa suurempi riski joutua toteuttamaan EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen mukaisia liiallisen alijäämän prosessin edellyttämiä sopeuttamistoimia, mikä kaventaa kansallista talouspolitiikan liikkumavapautta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä. Edustaja Mäkynen taitaa olla poissa. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

15.00 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todellakin nyt käsittelemme Orpon—Purran hallituksen ensimmäistä talousarvioesitystä, ja tämä on lisätalousarvioesitys, eli mikä vielä tälle vuodelle suunnatulle lisärahoitukselle. Kuten tässä on hyvin tullut aikaisemmissakin puheenvuoroissa esiin, valitettavasti tämä kuvaa monella tavalla sitä linjaa, minkä Orpon—Purran hallitus on ottanut ilmastotoimien suhteen.

Pidän hyvin valitettavana sitä, että kun tiedetään, että maataloudessa maataloustuottajat ovat innolla lähteneet mukaan erilaisiin ilmastotoimiin, kun MTK yhdessä tuottajien kanssa valmisti hyvän ilmastotiekartan, minkä jälkeen yhdessä sovittiin siitä maatalouden ilmastopäästöjen vähennyksestä — 29 prosenttia vuoteen 35 mennessä —, niin nyt Orpon—Purran hallitus on leikkaamassa keinoja tuon tavoitteen saavuttamiseksi. Tässä lisätalousarviossa leikataan todellakin kosteikkoviljelyltä 30 miljoonaa, vaikka tiedämme, että se on kaikkein tehokkain maatalouden päästövähennyskeino. Lisäksi leikataan myös maatalouden biokaasun, lannan käsittelyn, ravinnekierrätyksen ja hiilensidonnan investointituista eli juuri niistä toimista, joilla toisaalta maataloudet voisivat energiaomavaraisuutta parantaa, päästä irti fossiilisista, ja toisaalta pystyisimme myös vähentämään ravinnekuormitusta vesistöihin. Ja kun samanaikaisesti tiedämme, että ensi vuoden budjetissa kohdistuu todella, todella mittavat leikkaukset vesiensuojelun rahoitukseen, niin kyllähän tämä yhtälö tarkoittaa sitä, että valitettavasti meidän vesistöemme tila ei suinkaan tule paranemaan vaan päinvastoin heikkenemään.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Sitten itse kiinnitin huomiota myös siihen, että kun me olemme tässä salissa aika yksimielisesti olleet huolissamme siitä, miten hyvinvointialueiden rahoitus tulee riittämään, niin nyt tässä lisätalousarvioesityksessä leikataan hyvinvointialueilta 13 miljoonaa. Tämä leikkaushan perustuu siihen, että hoitajamitoitusta lykätään, ja sinänsä tietysti tämä lykkäys on oma asiansa ja sillä perusteella leikataan tämä 13 miljoonaa, mutta katson kyllä todella vääränlaiseksi viestiksi sote-alueille sen, että tämä pieni 13 miljoonan rahakin nyt heti otetaan pois, kun tiedämme, mitkä haasteet siellä on. Alueet tarvitsevat myös oman aikansa siihen, että ne pystyvät muuttamaan toimintatapojaan ja sitä kautta pitkällä juoksulla saamaan säästöjä.

Aika moni on nostanut tässä esiin myös tämän turkistuotannon, ja haluan itsekkin sen ottaa esille. On tietysti aivan selvää, että turkistuottajille tässä kohtaa tulee antaa tukea, kun he ovat joutuneet lopettamaan eläimiä, ja sitä kautta antaa tästä korvaus. Mutta jos nyt ajatellaan yhtään pidemmällä aikavälillä, niin me kaikki tiedämme, että ala on häviämässä. Suomalaisten suuri enemmistö on sitä mieltä, muotiala on sitä mieltä, Eläinlääkäriliitto tuli juuri asiasta ulos, ja itse asiassa myös alan sisältä toimijoilta on tullut viestiä siitä, että he näkevät, että alalla ei pitkällä aikavälillä ole tulevaisuutta. Sen takia olisi nyt äärimmäisen vastuullista hallitukselta miettiä, miten voidaan alan toimijoiden kanssa yhdessä auttaa heitä suuntautumaan uusiin elinkeinoihin, tukea siinä siirtymässä, ettei käy samalla tavalla kuin valitettavasti turvetuottajien kanssa on käynyt, kun ala on loppumassa ja valitettavasti sitä ei poliittisesti tunnustettu ja tunnustettu riittävän ajoissa laajasti. Turvetuottajia ei ole haluttu auttaa tässä siirtymässä, ja nyt turkistarhaajien kanssa ei pidä tehdä samaa. Sen takia katson, että kun nyt joka tapauksessa turkistuottajille joudutaan korvaamaan näistä menetetyistä eläimistä, niin voitaisiin tässä kohden antaa vaikka vähän suurempi korvaus sitten näille tuottajille, jotka tässä kohtaa luopuvat koko elinkeinosta, ja sitä kautta autettaisiin heitä löytämään uudenlaisia elinkeinoja ja uutta yrittäjyyttä.

Sitten ihan viimeinen sana: Vielä haluan tästä pöntöstäkin nostaa tämän Itä-Suomen tilanteen. Todella ministeri Rydman on todennut, että on EU:n aluekehitysvaroja ja rakennerahastoja ja että rakennemuutosrahoitustakin annetaan ja alueellista yritystukea. Mutta nämähän ovat instrumentteja, jotka ovat kaikkien käytettävissä, ja nyt me tarvitsisimme erityisiä instrumentteja Itä-Suomeen, koska siellä tilanne, toimintaympäristö on muuttunut ja Itä-Suomi uhkaa jäädä entistä enemmän muusta Suomesta jälkeen. Nyt tarvittaisiin niitä täsmätoimia, kohdennettuja toimia Itä-Suomen elinvoiman takaamiseksi, itäsuomalaisten yritysten elinvoiman lisäämiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.05 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Varsinainen puheenvuoroni sisältö liittyy hyvinvointialueiden rahoitukseen, mutta ennen sitä kaksi enemmänkin muodollista havaintoa.

Tuossa valtiovarainvaliokunnan sosiaalidemokraattisen ryhmän vastalauseessa ei ole minun nimeäni, mutta toki sitä kannatan — 9. päivänä marraskuuta minulla oli henkilökohtaisesta syystä poissaolo, ja sen takia nimi puuttuu siitä. Haluan tämän tässä vain todeta.

Toinen asia liittyy tähän itse lisätalousarvioon. On totta, että tämän nettovaikutus valtion talousarviossa on tuo mainittu 217 miljoonaa euroa. Mutta jos me tarkastelemme sitä, että siellä kymmeniä eri tulolajeja käsitellään niin, että tietyt tulot vähenevät, tietyt tulot lisääntyvät ja vastaavasti menomäärärahojen osalla tietyt menot vähenevät ja tietyt menot

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

kasvavat, ja jos käyttäisin tällaista termiä tässä yhteydessä kuin liikevaihto, niin me itse asiassa liikutamme kahden miljardin edestä määrärahoja tämän meidän 83 miljardin valtion budjetin sisällä, mutta se nettovaikutus todellakin on sitten miinus 217 miljoonaa euroa.

Mutta sitten tämä varsinainen kysymys tai asia, jota varten pyysin puheenvuoron. Tänä valtiovarainvaliokunnassa käsitelimme mietintöä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 24—27. Se on nyt julkinen, koska käsittely saatettiin tänään loppuun. Mietinnössä 43. kappaleessa todetaan seuraavaa, se liittyy hyvinvointialueiden rahoitukseen: ”Vuoden 2023 rahoitus oli alimittainen. Se perustui kuntien vuoden 2022 talousarviotietoihin, jotka olivat noin 700 miljoonaa euroa alemmat kuin sittemmin valmistuneet tilinpäätöstiedot, minkä lisäksi kustannustason nousu on ylittänyt syksyllä 2022 ennustetun. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä voisi olla noin miljardi euroa vuoden 2023 tilinpäätösennusteiden perusteella”. Tämä siis suora sitaatti tämän päivän valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä.

Minusta lisätalousarviossa olisi ehdottomasti pitänyt huomioida hyvinvointialueiden rahoitus. Tuo yksi miljardi tarkoittaa käytännössä noin 4,5:tä prosenttia hyvinvointialueiden kokonaisuudesta. Eilen Turun kaupunginvaltuuston kokouksessa kasvatuksen ja opetuksen toimiala oli osavuosisikatsauksen mukaan ylittämässä menonsa vajaalla kahdeksalla prosentilla. Se ei aiheuttanut minkään näköistä ongelmaa tai keskustelua, vaan totesimme, että totta kai kunnan verotuloista tämä kuitataan. Nyt kun on puolta pienemmästä suhteellisesta ylityksestä kysymys, hyvinvointialueilla on edessä rajuja leikkauksia ja palveluiden vähennyksiä. Hallituksen olisi pitänyt satsata tähän kysymykseen. — Kiitoksia. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tyypillisesti lisätalousarvio täydentää sitä varsinaista talousarviota, mikä on tehty sille vuodelle, niin että sen suhteen ei maailma kaadu eikä nouse pystyynkään tällä paketilla. Mutta ihmettelen vaan tuota perussuomalaisen käyttäytymistä, kun Karjalaisen erinomainen, osaava, taitava päätoimittaja Pasi Koivumaa kirjoitti asiat niin kuin ne ovat. Kyllä minä tiedän, että totuus sattuu ja tekee kipeää. Kun muistan teidän puheenne, arvoisat perussuomalaiset kansanedustajat, ennen vaaleja, niillä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, mitkä teidän puheenne ovat tänä päivänä. Tai varsinkin teidän budjettiesityksenne, mikä oli: ei mitään tekemistä, yhtä kaukana toisistaan kuin itä ja länsi ovat. Kun maakunnan päälehti kirjoittaa ja sitten ministeri vastaa siihen, niin meille esiteltiin hienoja, hienoja suunnitelmia ja visioita ja kehoitettiin visioimaan ja suunnittelemaan, tekemään Itä-Suomi-ohjelmia.

Arvoisat perussuomalaiset kansanedustajat, meillä on niitä visioita ja Itä-Suomi-ohjelmia maakuntaliiton hyllyt täynnä. Jos ette niihin ole perehtyneet, niin voitte soittaa meidän erinomaiselle maakuntajohtajalle Markus Hirvoselle, hän pitää teille vaikka päivän kurssin ja seminaarin siitä, mitä ohjelmia on tehty mutta joita ei ole vielä toteutettu. Kaikki hallituspuolueet ovat siihen syyllisiä, että Itä-Suomi ja Pohjois-Karjala ovat jääneet tällä kertaa aivan mopen osalle. Tälläkin kertaa. Se, että Palokin voimalaitosta ollaan räjäyttämässä pois, niin se on sellainen, voisinko sanoa, kaiken tämän mustan ja pimeän päätöksenteon huippupiste, kun yritetään tuhota meiltä meidän sähköntuotanto ja tälle ajalle so-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

piva, erittäin tärkeä säätövoiman tuottaminen. Tuulimyllyillä ja aurinkovoimalla ei verkon energiaa säilytetä mitenkään. Tämä teille tiedoksi.

Sitten mitä tulee näihin ilmastorahastoihin, joita myös edustaja Mikkonen kaipaili. Siis kuvitteleeko joku tässä talossa vielä, että kun maailmassa tällä hetkellä kasvaa valtavasti hiilen käyttö, öljyn käyttö, Saksa purkaa ydinvoimaloitaan pois ja korvaa sen kivihieillä ja ruskohieillä... Pitäisikö meidän heidän hiilipäästönsä hyvittää? — Ei tietenkään.

Se, mitä te voisitte, arvoisa vihervasemmisto, tehdä ihan aidosti: te voisitte vaatia puheenvuoroissanne olemassa olevien laskelmien, 15 miljoonan hiilidioksiditonnin, oikaisua. Metsien kasvua ei suomalaisen hiilitaseeseen saa laskea plussana mukaan. Turvepeltoille, joita maanviljelijät viljelevät muun muassa rehuntuotantoon, on laskettu keskivertoluvun mukainen kahdeksan miljoonan tonnin päästö, ja soiden sitomaa hiiltä ei lasketa Suomen hiilitaseeseen plussaksi meille mukaan. Sieltä tulee se 15 miljoonaa tonnia. Ja tämänhetkisellä hiilipörssin hinnalla kun katsoo, lienee yhdeksänkymppin paikkeilla, niin mennään jo reilusti yli miljardiin euroon, mikä vuodessa syntyy vahinkoa suomalaisille.

Sitten kun turve on näillä älyttömillä päätöksillä saatu asemaan, jossa sitä ei enää kannata polttaa, niin mitä meillä poltetaan? 7—8 miljoonaa kuutiota palaa ensi talvena suomalaisissa lämpövoimaloissa arvokasta tukkipuuta ja kuitua kaasuna taivaalle. Siinä moni paperityöläinen ja metsäkonekuski ja metsätoimihenkilö joutuu kilometritehtaalle, kun tehtaita suljetaan. Sitäkö te, vihervasemmisto, oikeasti haluatte? Tämä asia kävelee teitä vastaan aivan varmasti. Tiedän, että tiettyjä suunnitelmia on jo vireillä, ei niistä sen enempiä. Mutta tiedän, että niitä on vireillä. Mitä te menette sanomaan omille äänestäjillenne tuolla tehtaan portilla, kun siellä jaetaan verokirjat käteen ja toivotetaan hyvää päivänjatkoa? Minä luulen, että se teidän vastaanottokomitea siellä portin ulkopuolella on kovin lyhyt. Pahoin pelkään, että siellä ei ole yhtään demarikansanedustajaa eikä vihreää eikä vasemmistoliittolaista. [Pia Viitanen: Mitä te demareista puhutte?] — No, vihervasemmisto on ollut hiljaa tässä ilmastohumpassa. [Pia Viitanen: Demarit on tehnyt oman vastalauseen!] — Olkoon vastalauseita, mutta päätöksiä... Te olette vaatineet, että lisää pitää hiilensidontaan rahaa sitoa. Ei mitään järkeä.

Oikaistaan ne virheet, se 500 miljoonaa tonnia, ja annetaan metsätaloudelle lupa siihen, että tehdään järkeviä metsänhoitotoimenpiteitä, joilla voidaan metsien kasvua lisätä 10 miljoonalla motilla eli 10 miljoonaa hiilitonnia sidotaan lisää. Sen jälkeen olemme hiilinegatiivisia reilusti. Kenenkään ei tarvitse mitään maksaa. Ja se panos, mikä verorahoista tähän voidaan käyttää, on muutamia kymmeniä miljoonia, ja sekin tulee takaisin lisääntyneenä kasvuna ja lisääntyneenä työnä, sieltä tulevina veroina ja muina maksuina. [Tuomas Kettunen: Pitää paikkansa!] Onhan tämä ihmeellistä, kun te puhutte tuulia ja taivaita: jos ne turvepellot päästetään sinne vesiin, niin muka sillä hoidetaan ilmastoa. Sieltähän syntyy biologian ihan perusoppimäärän mukaan [Hanna Sarkkinen: Ettekö usko tieteeseen?] metaanipommi, joka tuottaa ilmakehään metaania. Juuri sitä tekee, mitä te yritätte vastustaa. [Hanna Sarkkinen: Tieteen vastaista puhetta!] — Se vastaa tähän lisäbudjettiin, kun te Ilmastorahastosta vaaditte lisää rahaa tähän hulluuteen. Kuinka monta miljardia te vielä pistätte suomalaisten veronmaksajien rahoja ja heikennätte niiden ihmisten elämää, jotka joutuvat kituuttamaan muutamalla eurolla? Tämä kaikkihan kostautuu kalliina energiana, kalliina sähköinä, kalliina asumisena ja kalliina ruokana. Arvoisa, kunnioittamani edustaja Sarkkinen, tutustukaapa kansantalouden toimintaan, mitä nouseva energian hinta vaikuttaa ihmisten elämään. Lyhyt oppimäärä on aika helppo oppia. Yhdessä illassa minäkin sen opin. — Kiiitoksia.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joono, olkaa hyvä.

15.14 **Joono Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Aivan aluksi täytyy todeta, että tässä vielä kaivoin esille tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön ja eri puolueiden vastalauseet, ja edelliseen puheenvuoroon viitaten en ole varma, arvoisa edustaja Hoskonen, mitä vastalauseita te olette lukenut. Mutta... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Odotatteko, edustaja Räsänen, hetken? — Pyytäisin edustajia Sarkkinen ja Hoskonen käymään tätä keskustelua jossain muualla. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! — Palatakseni tähän aikaisempaan puheenvuorooni en ole todella varma, edustaja Hoskonen, mitä vastalauseita te olette lukenut. Kun tätä sosiaalidemokraattien vastalauseita luen, niin siellä ei ole sanaakaan niistä asioista, mihin äsken viittasitte.

Arvoisa puhemies! On totta kai niin, että aina lisätalousarvioiden osalta, kun täällä jokin puolue esittää sitten niitä mahdollisia politiikkatoimia, tarkoituksena on nimenomaan kirittää hallitusta entistä parempaan suoritukseen ja pyrkiä esittämään ne keskeiset tekijät, joissa se mahdollinen kritiikki sitten on. Mutta totta kai myös oppositiossa täytyy ajatella niin, että näissä lisätalousarvioihin tehdyissä aloitteissa on jonkunnäköinen realismi, se on kai selvää. Ja kun katson näitä vastalauseita, niin minusta kohtuullisen hyviä ja pienimuotoisia muutoksia täältä löytyy, paitsi yhdessä vastalauseessa on kyllä sitten sadoilla miljoonilla euroilla laitettu uusia tienpätkiä eri puolille Suomea. Edustaja Hoskonen, kun te nyt muita moititte tai vaaditte, että olisi realismia, niin on ehkä syytä todeta, että ette kai tekään ajattele, että tässä kun marraskuun puoltaväliä elämme, niin nyt sadalla miljoonalla eurolla laitetaan vielä tienpätkää vaikkapa siellä Itä-Suomessa toteutukseen. [Hannu Hoskonen: En tietenkään!] Ei kannata ehkä lähteä muita moittimaan asioista, joihin näemmä syyllistyy itsekin.

Mutta, arvoisa puhemies, se asian pihvi tämän lisätalousarvion osaltahan on siinä, että on kaksi asiaa, joissa hallituksen olisi pitänyt aktiivisesti ryhtyä toimenpiteisiin jo tämän vuoden puolella, ja ensimmäinen koskee tätä rakennusala. Me tiedämme, että tällä hetkellä alan tilanne menee huonoimmaksi sitten vuoden 1948. Viimeksi 1948 on ollut näin huono tilanne rakennusallalla, kun katsotaan valmistuvia kohteita. Ja tältä osin olisi kyllä ollut perusteltua, että hallitus olisi jämäkämmin tähän reagoanut. Sen takia sosiaalidemokraatit ovat tähän puuttuneet.

Ja toinen asia liittyy hyvinvointialueisiin. Monella hyvinvointialueella on tehty jo sitoumuksia esimerkiksi ulkopuolisten palveluntuottajien kanssa siitä, mikä oli lainsäädäntö esimerkiksi vammaispalvelulaissa tai vanhuspalvelulaissa tai hoitotakuussa. Ja nyt hallitus näitä lainsäädäntöjä lähti lykkäämään eteenpäin ja vie rahat saman tien pois, mutta ne sitoumukset, joita hyvinvointialueet ovat tehneet, ovat edelleen voimassa. Ja tältä osin on kyllä erittäin tympeää politiikkaa viedä se 13 miljoonaa hyvinvointialueilta, ja sen takia olemme halunneet, että se olisi pidetty edelleen heillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

15.18 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Laskin tarkalleen tämän 15 miljoonan väärän hiilidioksiditonnin päästön eli vähennetyn hiilinielun arvon tällä hetkellä. Pörssihinta hiilelle hiilipörssissä on tällä hetkellä... Tuo kun kerrotaan 15:llä... 81 euroa 10 senttiä on hiilidioksiditonnin hinta tässä. Niitä kun on 15 miljoonaa, niin se antaa 1 216 miljoonaa. 1,2 miljardia menee rahaa kuin Kankkulan kaivoon. Ja se nostaa kaikkien asumisen hintaa.

Minä sanoin omassa puheenvuorossani, että olen itsekin siihen syyllinen, että Itä-Suomi on jäänyt mopen osalle, mutta kun eivät esitykset mene läpi. Se, että nyt tehdään vastalausetta hallituksen budjettiin, on ihan yhtä tyhjän kanssa, niin kuin toiveet joulupukille, jos on ollut tuhmana. Ei sieltä tule mitään, se me tiedetään kokemuksesta. Minäkin sen tiedän, että turha on esityksiä tehdä, ei sieltä tule mitään.

Mutta kun Itä-Suomi on jätetty mopen osalle, poltetaan se 7—8 miljoonaa mottia puuta, sellupuuta, kuitupuuta, tukkipuuta, voimalaitosten kattiloissa turpeen sijaan, niin me samalla ilmoitamme metsäteollisuudelle, että täällä ei metsäteollisuutta kannata harjoittaa. Kuka siitä kantaa vastuun? [Puhemies koputtaa] Onko ilmoittautuneille jono? Uskon, että se on aika lyhyt.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

15.19 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ehkä hyvä nyt käyttää tämä puheenvuoro, ettei tuonne pöytäkirjaan jää erikoisia käsityksiä. Edustaja Hoskonen puhui tuolla Ilmastorahastosta ja moitti kovasti sitä, miksi me vastustamme sen lakkauttamista. Ilmastorahastohan on siis rahasto, joka rahoittaa tällaisia erilaisia teknologisia ja muita ratkaisuja, joilla pyritään siis päästövähennyksiin, ja nimenomaan tämmöisiä uudenlaisia startup-tyyppisiä ratkaisuja, joista syntyy sitten uusia innovaatioita ja työpaikkoja. Siellä on esimerkiksi yrityksiä kuten WasteWise, jonka muovin kierrätystä on rahoitettu, Taalerin biotaloustehdas ja niin edelleen. Nämä ovat juuri sitä hiilikädenjälkeä, mitä me haluamme viedä maailmalle. Tämä on se keino, millä me itse saamme omia yrityksiä, uusia innovaatioita markkinoille, ja sitä kautta luomme työtä ja sitä kautta luomme ratkaisuja myös Suomen ulkopuolelle.

Pidän todella valitettavana, että tämän Ilmastorahaston, joka on osoittautunut varsin tehokkaaksi ja ketteräksi toimijaksi, [Puhemies koputtaa] hallitus on nyt lakkauttamassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

15.20 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelu hieman jo ehkä, varmaan laajentuu tästä lisätalousarviosta, mutta hyvä niin, puhutaan tärkeistä asioista. Täällä jäi vähän sellainen mielikuva, että täällä väheksyttiin näitä esityksiä, joita täällä on tehty. Mutta olisin kysynyt arvoisalta edustaja Hoskoselta: kai, käsittääkseni, te näitä esityksiä, joita te olette tänne tehneet, varmaan kuitenkin kannatatte ettekä väheksynyt näitä kaikkia esityksiä? Se on hyvä varmaan vaan pöytäkirjaan kirjata ja todeta, että nämäkin esitykset ovat ihan paikallaan, vaikka sisällöstä voidaan montaa mieltä olla.

Arvoisa puhemies! Ajattelin vastata vielä siihen, että kun tässä tuli hieman moitittua edustaja Hoskosta, niin yhdessä asiassa hän on kyllä oikeassa: siinä, että kyllä, lisätalous-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

arvionkin osalta aika mopen osaan Itä-Suomi tässä jää, ja siltä osin on kyllä ihan paikallaan vaatia hieman tasapuolisempaa aluepolitiikkaa kuin mitä hallitus on tehnyt, ja tähän viestiin kyllä sosiaalidemokraatit yhtyvät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä annan vastauspuheenvuoron edustaja Sarkkiselle. — Olkaa hyvä.

15.21 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puheenjohtaja! Täällä on tosiaan aika kovia syytöksiä esitetty tänne suuntaan, joten on syytä lyhyesti vastata. Oikeastaan edustaja Mikkonen jo vastasikin tästä Ilmastorahastosta, joka tekee tärkeää työtä rahoittaessaan vihreään teknologiaan liittyviä hankkeita ja sitä kautta tukee myös Suomen taloutta ja teollisuutta ja myös niitä uusia työpaikkoja. Me tiedämme, että maailmalla on kasvavaa kysyntää nimenomaan vihreän teknologian ratkaisuille. Kyllä kai me Suomessa haluamme näillä kasvavilla markkinoilla olla mukana. Siksi näemme, että Ilmastorahastosta leikkaaminen on väärä ratkaisu niin taloudellisesti kuin myös ilmaston kannalta.

Mutta, arvoisa puhemies, myös tästä kosteikkoviljelystä. Se on useiden tieteellisten tahojen ja puolueettomien arvioitsijoiden mukaan todettu yhdeksi kaikista kustannustehokkaimmista tavoista lisätä hiilen sidontaa ja vähentää maankäyttösektorin päästöjä, joten myös tästä leikkaaminen on taloudellisesti ja ilmaston kannalta huono ratkaisu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme listaan. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

15.22 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Keskustelua, siis hyvää keskustelua, lisätalousarviosta valtiovarainvaliokunnan mietinnön pohjalta.

Ihan ensimmäiseksi, puhemies, kun tässä näistä vastalauseista ja lausumistakin on käyty keskustelua, niin edustaja Lohen tekemiä vastalauseita ja kolmea lausumaa kannatan.

Näitten vastalauseitten pohjalta äsken käytiin aika hyvää keskustelua ja tuotiin esille, että Suomen Keskusta esittää jopa satojen miljoonien lisäyksiä, puhutaan tämmöisestä 300 miljoonan suhdannepaketista, jolla tullaan auttamaan rakennusalaan mutta ennen kaikkea huolehtimaan itäisen Suomen kehittämisestä. Olemme esittämässä itäisen Suomen suuntaan 130:tä miljoonaa ja 30:tä miljoonaa sitten Pohjois-Suomen kehittämistoimenpiteisiin. Mutta mistä ne rahat otetaan? Tätä äsken kysyttiin. Ne otetaan tästä surullisen kuuluisasta Turun tunnin juna -hankkeesta, jota ei pitäisi tässä suhdanteessa missään nimessä laittaa käytäntöön, vaan ohjata nämä kyseiset rahat kehitykseen koko Suomea ajatellen.

Puhemies! Edustaja Hoskonen käytti hyvän puheenvuoron ja on monessa asiassa oikeassa. Kun puhutaan huoltovarmuudesta, tällä hetkellä maan hallitus on unohtanut maaseudun ja maaseudun kehittämisen mutta ennen kaikkea hajautetun energiatuotannon bio-kaasulaitoksien ja niiden tukemisen osalta. Olen harmissani, että näitä toimenpiteitä ei ole laitettu eikä niitä ole myöskään lisätalousarviossa huomioitu.

Toinen asia, mitä ei lisätalousarviossa ole huomioitu, on hyvinvointialueitten rahoitus, mikä luo kestävämmän tilanteen hyvinvointialueitten päättäjille tehdä toimenpiteitä, säästötoimenpiteitä, mitkä pahimmassa tapauksessa johtavat pitkien välimatkojen maakunnissa palveluitten keskittämiseen. Jotenka viestini on, että toivottavasti, jos ei nyt tässä lisätalousarviossa, niin heti ensi vuoden alkupuolella maan hallitus ottaa nyt tilannekuvan

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

haltuun ja etsii lisärahoitusta hyvinvointialueille, että me voimme turvata sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tässä maassa jokaiselle suomalaiselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kun täällä oli hieman kritiikkiä näitä opposition vastalauseita kohtaan, niin haluan kyllä minäkin osaltani sanoa, että sosiaalidemokraatit ovat tehneet oman vastalauseensa täysin tosissaan ja täysin asiallisesti. Kahteen asiaan kiinnitämme huomiota: toinen on tämä tyly politiikka hyvinvointialueita kohtaan, mistä edustaja Räsänen kertoi, ja toinen on sitten tämä rakennusalan tilanne, joka on kaoottinen. Ala tarvitsee tukitoimia, ja nyt niitä ei tässä tehdä, ja me esitämme, että niitä tehtäisiin eli laitettaisiin rahaa ihmisten kotien peruskorjaukseen, mitä voitaisiin kovinkin nopealla aikataululla alkaa toteuttaa.

Nimittäin, jos ei mitään tehdä, meille tulee kovin kylmä talvi. Tulee kylmä talvi rakennusosalalle, ja kun ajatellaan vielä, kun mietitään tätä hallituksen niin sanottua ”elvytyspakettia”, minkä se teki rakennusosalalle sitten varsinaiseen talousarvioon liittyen, olen täällä ennenkin sanonut, että valitettavasti tämä niin sanottu elvytyspaketti oli hiiren kokoinen, kun olisi vähintään hevosen kokoista tarvittu. Siellä siis lähinnä lykättiin tai hieman pienennettiin hallituksen valmiita leikkauksia ihmisten kotien rakentamiseen ja niiden korjaamiseen. Eli olen erittäin huolissani, puhemies, tästä, ja toistan vielä: olen huolissani myös tulevaisuudesta, muun muassa tämän VAR-rahaston suhteen. Nimittäin, kun sitä nyt tyhennetään, kun sitä ennen pitkää ajetaan tätä menoa alas, se tarkoittaa, että meillä ei ole enää vastaavan luonteista tukivälinettä, jolla voimme rakentaa ihmisille kohtuuhintaisia koteja ja peruskorjata niitä. Se tarkoittaa myös, että menetämme tällaisen suhdanneluontaisen puskurin, josta on ollut hyvä tähän asti tasoittaa suhdanteen vaihteluja.

Vielä, puhemies, tähän lopuksi omalta osaltani haluan kyllä todeta, kun täällä muutamissa puheenvuoroissa on puhuttu tästä turkistarhauksesta, että olen kyllä ihan samalla linjalla. Olen sitä mieltä, että turkistarhaus tulee meillä lakkauttaa ja nimenomaan löytää sitten tukea tarhaajille alanvaihdossa. Tämä on mielestäni ihan nykyaikaa, ja se on myös eettisesti täysin oikein. Pidän myös tärkeänä sitä Suomen Eläinlääkäriliiton lausuntoa, mistä täälläkin on puhuttu, ja annan kyllä näille ajatuksille henkilökohtaisen tukeni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä. Edustaja Aittakumpu on poissa. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.28 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edustaja Viitanen näkemykseen tästä suhdannetilanteesta ja niistä elvyttävistä toimenpiteistä lisätalousarviossa. Tällä hetkellä mekaaninen metsäteollisuus esimerkiksi lomauttaa kuukausiksi myös metsäkonepuolella. [Hannu Hoskonen: Ei ole puuta!] Pk-yritykset rakennusosalalla — konkurssseja päivittäin, ja ne eivät nouse sieltä ihan heti.

Mutta tähän Itä-Suomen tilanteeseen: Totuus on, että Suomi on jakautumassa vt 5:n kahden puolta. [Hannu Hoskonen: Kyllä!] Kaikki aluetalouden ja aluekehityksen luvut ja hallituksen saavutettavuuden investointipaketit sitä osoittavat, ja samaan aikaan hallitus huutaa meille itäsuomalaisille, että tehkää jotain, tehkää jotain. Se on useamman kerran tullut sieltä oikealta puolen.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Olin torstaina kommentaattorina Itä-Suomi-foorumissa, missä olivat elinkeinoministeri Rydman ja valtiovarainministeriön virkamies ja TEMin virkamiehet. He luettelivat niitä toimenpiteitä, mitä Itä-Suomeen ollaan suunnittelemassa: selvitetään, visioidaan, luodaan, käynnistetään. Siis mitä? Ei yhden ainutta konkreettista esitystä, mitä voisi tehdä. Puhuttiin Itä-Suomi-ohjelmasta, jota ei ole olemassa. On vain edellisen hallituskauden Pilvi Torstin vetämän valtiosihteeriöryhmän esitys, jossa oli toistakymmentä loistavaa toimenpidettä.

Saimaan kanavan rahat siirrettiin Itä-Suomelle, ja se sisälsi kolmisenkymmentä miljoonaa euroa Karjalan radan kunnostamistoimenpiteitä. Nekin ovat budjettikirjassa nyt siirtomäärärahana, ja suunnittelutyöt esimerkiksi Imatra—Joensuu-välillä on keskeytetty. Mihin hävisi se 60 miljoonaa? Palokki taitaa olla ainut, mihin nyt rahaa löytyy se 400 000, vai mitä sinne löytyy. Kaikki ne 10 miljoonaa oli koulutuspaikkoihin esitetty lisää rahaa, matkailuun, erämuseoon ja elinkeinoelämän investointiin. Ei niistä löydy tuolta kirjasta mitään, ja valtiosihteeriöryhmä esitti näitten rahojen suuntaamista vuosina 23—24 tänne. Ne ovat kadonneet kuin tuuleen, ne esitykset. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] Valmis paketti. [Hannu Hoskonen: Missä ne ovat?] Missä ne ovat?

Toinen, mikä on suuri hölmöys minusta: Kansalliset aluekehitysrahat on leikattu budjetista kokonaan pois, AKKE ja CBC-AKKE — eivätkä ne koske pelkästään tuota Itä-Suomea — joita juuri tässä suhdannetilanteessa tarvittaisiin. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa 43 eri hanketta vuosina 21—23 on toteutettu kansallisella AKKE-rahalla, johon kuuluu tietysti maakunnan rahaa. Siellä on koulutusta, investointeja, matkailua ja erilaisia elinkeinoelämän kehittämishankkeita. Nyt tätä rahaa, kansallista aluekehitysrahaa, ei ole enää olemassa, kun se on viety budjetista pois. [Juho Eerola pyytää vastauspuheenvuoroa]

Missä ovat sitten Arto Rädyn tuulivoimaselvityksen esittämät toimenpiteet? Mitä niistä on laitettu liikkeellekin Itä-Suomen energiatalouden ja erityisesti meidän uusiutuvien energioitten useitten investointihankkeitten osalta? Minun käsitykseni mukaan työ ei ole ilmeisesti edes käynnissä. En ole saanut siihen vastausta. Ei me mitään visiota tai ohjelmatyötä enää tarvita. Me ei hirmusti olla pyytämässä.

Hallitusta pitää kehua, että tulevassa vuoden 28 rakennerahastoneuvottelussa hallituksella on ihan hyvä ote ja suunta siellä. Siitä pitää pääministeriä — hänen kanssaan olen jutellut — kehua. Näkymä on hyvä, ja jos se turvallisuusaspekti vielä saadaan. Ne ovat niitä pitkän aikavälin toimenpiteitä, mutta ne eivät auta tähän. [Hannu Hoskonen: Ei mitään!]

No, tähän saavutettavuuteen sitten: Totuus on, että peukalo oli kyllä Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon puolella. Siellä ei ole pennin jetiä vuonna 24 yhteenkään liikennehankkeeseen Etelä-Savoon eikä Pohjois-Karjalaan, ja tässä tilanteessa sitä ehdottomasti olisi tarvittu.

Viimeisenä Fingridin kantaverkon kymmenvuotissuunnitelmaan: Meillä on huutava tarve kantaverkon rakentamisesta, ja meillä on kaksi isoa vetytalousinvestointia, jotka tarvitsivat sitä sähköä, mutta tällä hetkellä sitä ei näy. Toivottavasti omistajaohjaus toimii ja nostaa Itä-Suomen kantaverkkoinvestoinnit sinne listalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.33 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Liittyen näihin AKKE-rahoihin, mihin tässä edellinen puhuja, edustaja Eskelinen, viittasi, että ne olisivat

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

niin kuin kokonaan nyt täysin pois — olen itsekin tosiaan kotoisin sieltä Turun rauhan rajojen, entisten rajojen, itäpuolelta, en ihan samalta seudulta kuin Eskelinen, mutta Kymenlaaksosta kuitenkin. Täysin ne eivät ole loppu. Toivottavasti niitä tulee vielä lisää, mutta viime viikolla, viime viikon torstaina, tuli ilahduttava tieto, että meille Kymenlaaksoon oli tulossa sellaiset reilut kuusi miljoonaa euroa AKKE-rahaa, ja nimenomaan akkurahaa näihin meidän akkumateriaalitehtaisiin, mitä on suunniteltu. Niihin projekteihin kohdennettua rahaa saimme. Toivotaan, että myös muihin maakuntiin niitä vielä tulevaisuudessa tulee. — Kiitos. [Seppo Eskelinen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.34 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! AKKE-raha on kokonaan nollilla, kansallinen aluekehitysrahamomentti on nollilla. [Tuomas Kettunen: Se on totta!] Ainut on CBC-AKKE, josta on kaksi kolmasosaa leikattu [Juho Eerolan välihuuto] tämän rajat ylittävän aluekehitysrahan kansallisen maksuosuuden osalta, jota oli se 36 miljoonaa, ja 12 miljoonaa sinne jäi, kun 24 miljoonaa hallitus sitä leikkasi. Ja siitä on nyt puolet mennyt Kymenlaaksoon — ja hyvä, että jonnekin on mennyt — mutta kyllä se taas jäi sitten tämä itärajaja huutamaan. [Juho Eerola: Itärajalla se on Kymenlaaksokin!] Mutta tällaisia pieniä työkaluja me tarvittaisiin, jotta saataisiin sitä uskoa ja elinvoimaa.

Sen lisäksi kun meillä sote-rahoituksessa ollaan 300 euroa alle mediaanin eli pienimmällä rahalla pyöritetään, TE-uudistus vei meiltä 4,7 miljoonaa ja valtionosuuksia lähtee meiltä keskimäärin yli 200 euroa per asukas, niin voitte kuvitella, että pientä katkeruutta tässä maakunnan sisältä tulee, ja siksi en ymmärrä tätä huutamista, että ”tehkää jotain”.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Palaamme listalle. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.35 **Marko Kilpi kok:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä on hyvin tunteikkaastikin käsitelty Itä-Suomen asiaa, ja hyvä niin. Se on tärkeä asia. Se saattaa olla jopa kansakunnan kohtalonkysymys, miten Itä-Suomi pärjää.

Kyllähän asia on niin, että tämä muuttunut geo- ja turvallisuuspoliittinen tilanne on tosiasia, ja sen kyllä tunnistavat ja tunnustavat ihan kaikki. Kun ajatellaan sitä, että meillä tuota rajaa, mikä meillä on Venäjän kanssa, on yli 1 300 kilometriä ja sitä on enemmän kuin muilla EU-mailla yhteensä, niin se asettaa meidät täysin poikkeukselliseen asemaan koko maailmankin turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta katsottuna. Se ei ole pelkästään Suomen ja Venäjän välinen raja, se ei ole pelkästään Pohjoismaitten ja Venäjän eikä edes Euroopan tai Natonkaan, vaan koko läntisen maailman raja. Sen takia sinne kyllä katset kääntyvät hyvinkin tarkasti. Tämänkin tilanteen vuoksi, mikä muutos on tapahtunut maailmalla, tämä hallitus on jo hallitusohjelmaankin kirjannut useita merkittäviä asioita, millä turvallisuustilannetta ja tätä tilannetta ylipäätään huomioidaan niin ulkoisessa kuin sisäisessä turvallisuudessa. [Tuomas Kettunen: Maaseutua ajetaan alas!]

Esimerkiksi edustaja Eskelinen on hyvin usein nostanut esille, juuri äskenkin, sen, että esimerkiksi Itä-Suomi-ohjelmaa ei ole edes olemassa, ja se on totta. Se on kyllä juurikin näin, ja se johtuu siitä, että Itä-Suomi-ohjelman tekeminen alkaa tällä viikolla. Ei sillä voikaan olla vielä mitään, koska sitä ei ole vielä tehty. Minä pidän aika erikoisena tapana aina

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

nostaa tällaisia asioita esille, että pitäisi nyt sen verran olla malttia odottaa, että nämä asiat käynnistyvät, mitä tuonne on kirjattu ja mitä aiotaan tehdä. Kyllä tämä muuttunut tilanne maailmalla, turvallisuustilanne, geopoliittinen tilanne, on sellainen, että kyllä se edellyttää, että tällaisiin ohjelmiin sitten tämä asia kirjataan ja siellä on myös sellaista konkretiaa, joka tulee vaikuttamaan Itä-Suomen asemaan ja ohjelmaan.

Ei tämä voi olla myöskään sillä tavalla alueitten vastakkain asettelemista, mitä tässä nyt on hyvin vahvasti esitetty. Kyllä tältä pohjalta ajateltuna on kysymys yhteisestä turvallisuudesta, ja se ei voi olla vastakkainasettelun aihe eikä asia. Kyllä näkisin niin, että Itä-Suomen pitää olla meidän kaikkien yhteinen asia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.38 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy heti alkuun kommentoida edustaja Kilven sinällään ihan ansiokasta puheenvuoroa tästä Itä-Suomen tilanteesta. On todella mukava kuulla, että kun nyt on seitsemän kuukautta vaaleista mennyt, nyt Itä-Suomi-ohjelmaa lähdetään rakentamaan. Mutta olisin halunnut vielä kysyä sitä, minkä verran siihen on rahaa varattuna. Sehän ei ole nyt ongelma, etteikö meillä ohjelmia ja visioita olisi, mutta onko siihen minkä verran euroja. Jos edustaja Kilvellä on tähän vastaus, niin varmasti kiinnostaa meitä kaikkia itäsuomalaisia.

Tähän varsinaiseen lisätalousarvioasiaan: Kannatan tätä keskustan tekemää vastalauseita ja siihen liittyviä lausumia. Nehän koostuvat kolmesta kokonaisuudesta.

Ensimmäinen on tämä rakennusalaan liittyvä tilanne, jonka kyllä täällä salissa tuntuvat monet tunnustavan, ja paljon tulee koko ajan viestejä meille edustajille, miten paljon kursseja tapahtuu. Mutta tuntuu, että hallituksessa tätä ei ole vielä tunnustettu, että siellä edelleen odotellaan ja katsellaan. Ehdottomasti tämä asia vaatisi nyt reagointia, ja tässä keskustan vastalauseessa tämä on huomioitu.

Toisena asiana jatkan tähän Itä-Suomi-teemaan. Todellakin, niin kuin toin jo äsken esille, visioita ja puheita riittää. Viime viikolla oli Savo-Karjalan yrittäjät sekä Pohjois-Savosta että Pohjois-Karjalasta vieraana täällä eduskunnassa, ja kyllä siellä oli selkeä yhtenäinen viesti: puheita on nyt kuultu riittävästi, nyt vaaditaan tekoja, ja siihen tarvitaan myöskin euroja. Ja tässä keskustan kokonaisuudessa ollaan huomioitu tämä Itä-Suomen tilanne 130 miljoonan euron kokonaisuudella. En lähde sitä nyt tarkemmin tässä käymään läpi, mutta nimenomaan nyt tarvitaan nopeaa reagointia.

Ja kolmas asia, mistä en ole ainakaan kuullut vähän aikaan puhuttavan, vaikka sietäisi puhua, on tämä maatalouden tilanne. Meillä yksi osa ehdottomasti on tämä maatalouden taloustilanne, kannattavuustilanne. Onhan tämä todella merkillistä, että edellinen hallitus varasi tälle vuodelle maatalouden kriisitukea, kustannustukea, ja siitä nyt nykyinen hallitus suurimman osan siivosi pois budjettiriihessä. Ja viimeksi eilen tuli tietoa maatalojen tämänhetkisestä kannattavuustilanteesta — jos ei ole teillä tiedossa, kannattaa tutustua. Jos on kuvitelma se, että tilojen taloustilanne on parantunut, niin se on väärin. Tuntuu todella kummalliselta, että nämä viljelijöille tarkoitetut rahat budjettiriihessä vietiin jonnekin muualle. Jos joku tietää, mihin ne vietiin, niin mielelläni kuuntelen sen selityksen. Tässä keskustan esityksessä [Puhemies koputtaa] nämä rahat, jotka tälle vuodelle viljelijöille kohdennettiin, [Puhemies koputtaa] tulisi ehdottomasti säilyttää viljelijöillä ja kohdistaa sinne maatalouden kehittämistä varten [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta viljelijöiden hyväksi.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

15.41 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tilastokeskuksen ennakkotietojen perusteella tämän vuoden kolmannen vuosineljänneksen aikana Suomen talous supistui 0,9 prosenttia sitä edeltävään vuosineljännekseen verrattuna. Nyt kun me tiedämme, millaisissa merkeissä vuoden viimeinen vuosineljännes on alkanut, niin olemme kyllä kovaa vauhtia luisumassa taantumaan. Uudet talousluvut antavat tukea lisätalousarvioon jätettyyn keskustan vastalauseeseen, että nyt rakennuslalle tarvittaisiin kiireesti elvyttävä suhdannepaketti, mutta hallitus seisoo tumput suorina. Mitään ei tapahdu. Rakennusalan lisäksi myös teollisuus on painumassa huonoon jamaan.

Ei liity kuluvan vuoden lisätalousarvioon tämä mutta ensi vuoden vaihtoehtoon kylläkin:

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus! Ammattidiesel pitäisi toteuttaa pikaisesti. Se parantaisi suomalaisen teollisuuden kustannus- ja kilpailukykyä. Tätäkin voi pitää merkittävänä asiana. Toivon, että tämä otetaan huomioon heti ensi vuoden alussa.

Puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua, myös tunteikasta keskustelua, ja tunne kuuluu politiikkaan. Edustaja Kilpi, ei kukaan meistä halua vastakkainasettelua alueitten välillä, mutta karu totuus on se, että kyllä nyt Itä-Suomi on unohdettu. Tässä Pohjois-Karjalan edustajat Hoskonen ja Eskelinen sen toivat aika selvästi esille. Se on sitä karua faktaa, missä tällä hetkellä kuljetaan. Tässä on puhuttu keskustan vastalauseesta ja sen tuomista vaihtoehdoista, suhdannepaketista, mikä rahoitettaisiin ottamalla siitä Turun tunnin junasta se 480 miljoonaa, kehittämällä sitä Itä-Suomea ja Pohjois-Suomea, koko Suomea.

Mutta eritoten nyt, kun me katsomme tuota itäistä Suomea, niin kyllä minä surullisena katson sitä kehitystä, mitä hallitus toteuttaa tällä hetkellä maaseudun, maatalouden, maaseudun kehittämisen suhteen. Jos tuolta itärajan pinnasta alkaa vielä useammastakin talosta valot sammumaan nykyisellä politiikan teolla, keskittävällä politiikan teolla, kyllä se on turvallisuuspoliittinen kysymys, jopa turvallisuuspoliittinen uhka sisäisen turvallisuuden osalta. Myös katsoen huoltovarmuusnäkökulmasta ei sanallakaan, ei euroakaan laajakais- tarakentamiseen, millä luotaisiin edellytyksiä maaseudulla asumiseen ja siellä yritystoiminnan ja työn tekemisen edellytyksien turvaamiseen. Ei sanallakaan biokaasulaitosten, hajautetun energiantuotannon mahdollisuuksien etsimisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.45 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitän lämpimästi kansanedustajakollega Seppo Eskelistä äskeisistä puheenvuoroista. Hän toi esille juuri oikeilla sanoilla ja oikeilla esityksillä sen, mitä Pohjois-Karjalassa on tapahtunut. Meillä on ollut hyviä esityksiä, meillä on ollut vaikka mitä siellä valmiina, että saataisiin asiat liikkeelle, vaan mitään emme ole saaneet. Me emme tarvitse mitään Itä-Suomi-ohjelmia, emme tarvitse mitään visiointeja, niin kuin ministeri Rydman esitti. Me tarvitsemme niitä selviä investointeja.

Siellä on neljä merkittävää siltahanketta, jotka estävät elinkeinotoimintaa Pohjois-Karjalan alueella. Karvion kanavan silta on rikki. Siitä eivät kohta Mantsisen raskaat nosturit pysty yli menemään, ja nehän menevät vientiin maailman eri satamiin. Se loppuu, kun ei siitä voi enää mennä. Sitten Lieksanjoen silta, jonka yli menee muun muassa Binderholzille, merkittävälle paikalliselle yrittäjälle, ja monelle muulle yrittäjälle raaka-aineet molem-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

piin suuntiin. Se on rikki, ei mitään sinne. Sitten Ylämylly, Kuopiontien risteyksessä oleva eritasoliittymä. Siinä on valmiit suunnitelmat: ei penniäkään, ei mitään sinne. Sitten tämä kuuluisa Kiteellä oleva Syrjäsalmen silta. Se nyt on saatu, vuonna 25 tulee rakennus siihen päälle. Siitäkin piti kaksi vuotta tapella. Ensimmäinen vaihtoehto oli, että pannaan itärata vuodeksi kiinni. Haloo, pannaan itärata vuodeksi kiinni. Miltä tuntuu paikallisesta teollisuudesta? Siellä on merkittävää vientiteollisuutta Pohjois-Karjalan alueella. [Marko Kilpi: Eihän sitä laiteta kiinni!] — Sitä ei laiteta kiinni nyt, kun ankan tapelun jälkeen saimme senkin oikeenamaan. Siinä piti tapella.

Arvoisat edustajakollegat ja hallituksen ministerit, jos te haluatte aidosti tutustua tilanteeseen, niin aivan varmasti, arvoisat hallituspuolueiden merkittävimmät edustajat — puheenjohtajat ja muut vastuuhenkilöt — takaan ja alleviivaan, että Pohjois-Karjalan maakuntaliitosta järjestyy teille opastustilaisuus. Markus Hirvonen, maakuntajohtaja, ottaa teidät avosylin vastaan. Voidaan käydä Karjalaisen päätoimittajaa Pasi Koivumaatakin tapaamassa, niin voidaan keskustella asia selväksi. Silloin vältymme tällaiselta varjonyrkkeilyltä ja tiedämme, mikä on Itä-Suomen tilanne tosiasiaissa.

Sitten, kun edustaja Eskelinen toi nämä luvut esille, niin en niistä sen enempää. Aluekehitysrahaa todella on hävinnyt. Niitä piti olla meillä jäljellä — ei mitään. Momenttikin oli hävitetty varmuuden vuoksi, että nyt sitäkään ei enää ole. Elikkä kaikki aluekehitysrahat on pyyhkäisty pois ja momentti nollattu. Ei ole laajakaistarahoja, kuten edustaja Kettunen sanoi, ei niitäkään. Kaikki meni. Jos te sanotte, että tämä on aluepolitiikkaa, niin rohkenen olla eri mieltä. Jos joku siitä pahastuu, niin kuin äsken tuolla salin vasemmalla lailla tuntuivat nämä ilmastoluvut aiheuttavan pahennusta, niin minkä tautta niitä virheitä ei oikaista? Edustaja Sarkkinen äsken oli vähän pahoillaan siitä, kun minä toin tämän esille, että 15 miljoonaa tonnia on meillä liikaa päästöjä ja vähennettyjä nieluja. Vaikuttaa toista miljardia suomalaisten ihmisten kukkaroon. Siitäkö hän pahastui? Virheitähän me teemme, kaikki meistä tekevät. Mekin tässä salissa läsnä olevat teemme aina virheitä. Tänäkin päivänä lukuisia virheitä, mutta oiotaan ne virheet. [Tuomas Kettunen: Muutkin mokaa!] Se vaatii vaan päätöksen, oiotaan, pannaan asiat kuntoon ja mennään eteenpäin. Täydellisten ihmisten jonohan on tunnetusti kovin lyhyt — sinne ei kannata pyrkiäkään.

Nämä päästöluvut aiheuttavat tämän nykyisen tilanteen. Kun turve on pois markkinoilta, niin yksityiset puunostajat ostavat markkinoilta puuta, ja täällä me teemme sitten niitä lisätalousarvioita, näitä papereita just, joista sitten kiistelemme täällä, onko tämä oikein. Kun yksityinen puunostaja ostaa voimalaitostarpeeseen puuta, niin metsäteollisuuden puunostaja ei pysty puoleen väliinkään. Miksi ei pysty? No siksi, koska, arvoisat edustajakollegat, kun se ostaa sitä valtavan kallista puuta, se haketetaan, viedään lämpölaitokseen, niin sieltä lämpölaitoksesta lähtevän kaukolämpöputken toisessa päässä on se maksaja ja se eläkeläinen, lapsiperhe, yksin elävä, pientä palkkaa nauttiva myyjä tai siivooja. Hän on vanha siinä asunnossa, hänen on pakko se lämpölasku maksaa, koska se on suoraan ulosottokelpoinen. Meillä vaan täällä ihmetellään, miksi tämä ilmastopolitiikka menee näin. Kun tällä keinoin toimimme, niin aivan varmasti menee näin. Sitten paheksutaan, kun esitetään joidenkin mielestä eriävä mielipide. Ottakoot tosiasioista selvää, miten tämä laskenta menee, mutta se laskun maksaja on aina se pieni eläkeläinen, pientä palkkatuloa saava työtön ihminen, joka vähäisestä tulostaan maksaisi hänkin sen lämpölaskun.

Muistakaa, arvoisat kollegat, kun tuntuu, että jotkut teistä ehkä hermostuvat sitten, kun sanoo asiat suoraan: nämä eurot eivät valehtele, eivät varmasti valehtele. Kun lasku paukahtaa postilaatikkoon, niin maksa vaan joka penni, ja se on ulosottokelpoinen heti. Kun

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

me täällä keskustelemme ilmastopolitiikasta ja tuntuu, että kun päästetään suolle vesi, niin sillä muka ilmasto pelastuu. Miten sillä valtavalla metaanipumpulla [Puhemies koputtaa] ilmasto pelastuu? Sillä maailma tuhotaan. [Puhemies koputtaa]

Ei enempää, arvoisa puhemies, mutta totean vain, että kun näistä puhutaan, toivoisin, että otetaan se Pohjois-Karjalan asia nyt kerrankin tosiasiana, koska esityksiä meillä on vaikka kuinka paljon. Hankkeita on valmiina, piirustuksia on valmiina, puuttuvat vain rahat. Pohjois-Karjalan ihmisillä on halu elää. Siellä on eletty ennenkin, tuhansia vuosia, ja sama tahtotila jatkuu edelleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.50 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Suuresti arvostamani edustaja Kettunen tuossa otti esille sen, miten Itä-Suomi on unohdettu ja kuinka ollaan mopen asemassa. Se on kyllä totta, eihän tätä voi kiistää, se on selvä asia, mutta sekin on selvä asia, että näin on tapahtunut jo hyvin pitkän aikaa. Ja kun nyt kuuntelen teidän puheitanne tässä näin, niin tämä on vähän erikoinenkin asetelma, kun hyvin monista näistä asioistahan me juuri teille viime kaudella puhuimme. Ammattidiesel on siellä yksi semmoinen asia, [Tuomas Kettunen pyytää vastauspuheenvuoroa] mistä puhuttiin moneen kertaan viime kaudella, ja teillä oli monta kertaa mahdollisuuksia se kyllä hoitaa, mutta jonnekin se vaan unohtui siellä, ja nyt sitten te esitätte hallituksen suuntaan tätäkin asiaa.

Ja nyt myöskin Siponen oli sitä mieltä, että ”nyt tarvitaan tekoja eikä puheita”. Niitä oli koko viime kausi aikaa teilläkin tehdä. Teillä oli itse asiassa vielä aika hyvät työkalut siihen hommaan. Teillä oli aika terävä ja pitkä piikki hoitaa kuntoon niitä asioita, mistä te nyt juuri puhutte. Ja minä sitä vähän ihmettelen, kun nyt sanotte ja syytätte, että hallitus ei tee mitään. Kyllä minä voin taata, että hallitus tekee, sillä aika paljon on tehtävää kyllä edellisen hallituksen jäljiltä, sillä me olemme yksinkertaisesti vaarallisesti velkaantunut hyvinvointivaltio. Ja tämä ei ole mitään liioittelua, vaan jos katsoo meidän velkasuhdettamme, niin se huutelee jo siellä 80 prosentissa, kun muissa Pohjoismaissa se on 30 prosentin tietämällä. Se on valtava ero. Ja sitten meidän perusjäämä on vielä negatiivinen. Jos verrataan nyt velkaantumisasteessa niitä eteläisen Euroopan maita, joilla myöskin sitä velkaa on, niin yhdenkään eteläisen Euroopan maan perusjäämä ei ole negatiivinen, niin kuin meillä on. Me ollaan hyvin vaarallisessa tilanteessa.

Sen takia, hyvät edustajat, tämä tehtävä, mikä meille on nyt tullut, se perintö, mikä me ollaan saatu, on kyllä aikamoinen — aikamoinen tehtävä suoritettavaksi. Mutta siellä kyllä on jo tehty aika paljon kaikennäköisiä linjauksia, kirjauksia ja toimenpiteitäkin sen suhteen, millä näihin haasteisiin tullaan vielä vastaamaan. Mutta kun oli puhetta, että täällä nämä ohjelmat ovat merkityksettömiä, niin kyllä minä näkisin, että jonkinnäköinen suunnitelma sentään pitää olla, että mitä tehdään, kun tehdään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — En myönnä enää tässä vaiheessa vastauspuheenvuoroja, mutta debatointihaluiset edustajat voivat varata itselleen uuden puheenvuoron listalta. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

15.53 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! On toden totta, että taloudellinen tilanteemme on erittäin vakava. Erityisesti rakennusteollisuuden ahdinko näkyy tällä hetkel-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

lä kaikkialla Suomessa. Ja me tiedämme, että se on elinkeinoelämän kannalta eräänlainen indikaattori siitä, että monella muullakin elinkeinoelämän puolella menee huonosti.

Keskusta on syvästi huolissaan myös siitä, että hallituksen politiikka on johtamassa Suomen kahtia jakamiseen. Hallitus on unohtanut itäisen Suomen tarpeet, vaikka Venäjän hyökkäyssodan seuraukset tuntuvat vahvimmin juuri rajamaakunnissa. Kävin Lappeenrannassa — tyhjiä kauppakeskuksia, venäläiset turistit eivät ole päässeet matkailukeskuksiin. Tämä näkyy kaikkialla rajaseudulla: on ahdinkoa, ja asunnot menevät kaupaksi huonosti. Siksi ihmettelemme, että toisaalta hallitus ei löydä rahaa akuutin kriisin pehmentämiseksi ja toisaalta se jakaa rahaa tässä lisätalousarviossa meidän, keskustan, näkökulmasta sellaisiin hankkeisiin, jotka eivät ole kannattavia tai järkeviä tämän maan investointitarpeina.

Tällainen esimerkki on Turun tunnin rata, johon hallitus on nyt varaamassa 460 miljoonaa, vaikka tätä on jo aiemmin tutkittu, ja hyöty-kustannussuhteen mukaan tämä on ministeriön selvitysten mukaan 0,44:n hanke ja kannattavuusraja on 1,0:ssa. Hallitus on törsäämässä tähän siis 460 miljoonaa. Siksi keskusta esittää, että 300 miljoonaa näistä varoista, jotka hallitus on löytänyt — vaikka totta kai pidämme myös velkaantumisesta huolta — kohdennettaisiin järkevämmiin. Ja se kohdennettaisiin erityisesti tämän rakennusteollisuuden valtavan ahdingon helpottamiseen, korjausrakentamiseen ja tiestön edistämiseen niin, että investointeja saataisiin kaikkialle Suomeen erittäin vaikeassa tilanteessa. Ja sitten tämä 160 miljoonaa kohdennettaisiin erityisesti vaikeasta idän tilanteesta johtuvaan idän rajan ahdinkoon, Itä- ja Pohjois-Suomeen. Sitä todella tarvittaisiin, tällaista kriisitukea, vipuvartta hankkeiden käynnistymiseen, ja siihen tällä hallituksella on velvollisuus tuoda omia ratkaisujaan.

Ymmärrän, että teitä pelottaa sana ”elvytys”, onhan sillä historiassa varsin vakavia, painavia kaikuja. Ymmärrän, että teitä pelottaa velkaantuminen — niin keskustaakin, mutta me haluaisimme käyttää teidän etsimänne resurssit viisaammin, ja siihen toivoisin hallitukselta vastaantuloa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.56 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Kilpi tuossa harjoitti niin pitkään arkeologisia kaivauksia, että on pakko kertoa yksi tarina siitä varsinaissuomalaisesta buskuskista, joka jäi eläkkeelle, ja häneltä kysyttiin, miten voi olla mahdollista, että 40 vuotta ajanut bussia eikä yhtään kolaria. Hän sanoi, että hän on aina katsonut tuulilasista eteenpäin eikä peruutuspeilistä taaksepäin. Silloin, kun ollaan hallitusvastuussa, pitää ottaa raitista kiinni ja ohjata kehitystä, eikä vain katsella sivulle peruutuspeilistä. Ja nyt on kokoomus hallitusvastuussa, ja yhtään ei auta Itä-Suomen tilannetta se, että sanotaan: ”Mutta kun ei edellinen hallitus tehnyt sitä eikä se tehnyt tätä.” Onhan se talous huonossa kunnossa, ja se on vielä huonommassa kunnossa ensi vuonna ja sitä seuraavana vuonna vielä huonommassa kunnossa. [Marko Kilven välihuuto] Tämä hallitus lupasi, että velkalaiva käännettään, mutta siitä laivasta tulikin sukellusvene. Taloushan on sukeltamassa. Tänä vuonna otetaan reilu kymmenen miljardia velkaa, ensi vuonna yksitoista ja puoli, sitten 12,7 ja niin edelleen. Eihän suunta käänny tällä tavalla, että ammutaan koko ajan reikiä verotukseen. Viimeisenä hallitusohjelmasta poiketen varainsiirtoverotusta laskettiin, ja 70 miljoonaa menetettiin taas verotuloja.

Arvoisa puhemies! 2021 Suomen veroaste oli 43,1 prosenttia, eli se, mitä otetaan bkt:stä, bruttokansantuotteesta, veroja. Julkisen talouden suunnitelmassa hallitus kertoo,

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

että vuonna 2027 se on tasan 40 — 3,1 prosenttiyksikköä vähemmän. Jos me ajatellaan, että meillä on 300 miljardia bruttokansantuote vuonna 27, niin se ero on lähes kymmenen miljardia, mitä me ollaan annettu verotuksen laskea. Hallituksen on pakko ottaa käyttöön muitakin keinoja kuin verotuksen pohjan rapauttaminen, jos se aikoo kääntää talouden suunnan. Ja tämä tosiasia tulee sen eteen viimeistään puoliväliriihessä.

Hallitus kyllä ohjaa Länsi-Suomen tiehankkeisiin 130 miljoonaa, mutta mitä itäiseen Suomeen, joka kärsii kaikista eniten Venäjän hyökkäyssodasta? Ei mitään. [Marko Kilven välihuuto] Täällä sanotaan, että on suunnitelmia — kauniita sanoja on, mutta nyt pitäisi panna konkretia toimeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

15.58 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Paljon arvostamalleni edustaja Kilvella täytyy vastauspuheenvuoro käyttää. Toitte esille sen yhteisen huolen, mikä tällä hetkellä on: maan hallitus on unohtanut itäisen Suomen. Ja toitte esille, että viime kaudellakaan ei itäistä Suomea olisi millään tavalla huomioitu/tuettu. Kyllähän huomioitiin. Niin kuin edellisessä puheenvuorossa toin esille, mikäli siellä itärajalla palaa mahdollisimman monessa torpassa ja tuvassa valot, niin sitä turvallisempi se raja-alue, 1 400 kilometriä, on.

Mitä tehtiin viime kaudella? Maaseudun kehittämisrahoihin tuli lisäyksiä. Me pidimme huolen, että maataloutta tuettiin, tehtiin erinäköisiä paketteja. Mutta nyt kun katsoo esimerkiksi hallitusohjelmaa ja tätä lisätalousarviota ja katsotaan tilannekuva esimerkiksi maatalouden osalta, niin maatalouden ahdinko ei ole hävinnyt mihinkään. Odotin, että tässä lisätalousarviossa olisi ollut jonkinlainen tukitoimenpide maatalouden suuntaan, mutta sitä ei ole nähtävissä.

Infrahankkeitten osalta tuli viime kaudella itäiseen Suomeen pelkästään Kainuun alueelle, Kontiomäki—Pesiökylä-ratahankkeeseen, 82 miljoonaa. Se on aika pieni satsaus, kun ajatellaan Turun tunnin junaa, joka on kokonaisuudessaan investointina neljä miljardia euroa. Kuitenkin tämä kyseinen ratahanke, mikä Kainuuseen saatiin, tukee kansantaloutta — siellä liikkuu raakapuu, siellä tulevat tulevaisuudessa toivottavasti liikkumaan myös malmi — eli kansantalouden näkökulmasta järkevää politiikkaa. Ja saimme vielä tänä syksynä Kuhmoon Hyryntien siirron, mikä oli tämän vuoden valtion talousarviossa ihan kirjauksena, että paikallinen sahayhtiö pystyi laajentamaan toimintaansa — 50 miljoonan euron investointi sinne Itä-Suomeen, rajaseutukaupunkiin, erämaakaupunki Kuhmoon. Tämä on sitä turvallisuuspolitiikkaa, mutta ennen kaikkea tämä on myös huoltovarmuuspolitiikkaa, katsoen siitä näkökulmasta, että meidän luonnonvarat, ne raaka-aineet, huoltovarmuuteen liittyvät raaka-aineet, sijaitsevat siellä Itä-Suomessa, ne sijaitsevat Länsi-Suomessa, maakunnissa.

Toivon, että ei jaettaisi tätä maata kahtia sen suhteen, että itäinen Suomi nyt unohtetaan, mutta se vaan valitettavasti on nyt tapahtunut. Sen vuoksi keskustalla onkin vastalauseeseen ihan selvät kirjaukset ja selvä esitys. Toivoisinkin, että hallitus ottaa tämän vakavasti, jos ei nyt, niin heti ensi vuoden alusta lähtien.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hoskonen.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

16.01 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vielä lisään tuohon, kun edustaja Kilpi ansiokkaasti kaipasi investointikohteita ja hyviä suunnitelmia. Meillä on valmiita suunnitelmia jo Pohjois-Karjalassa: todellakin on tämä Karvion kanavan silta, josta ei heti raskaalla rekalla mennä yli, kun siellä on nyt jo rajoitukset päällä — vain toista kaistaa, muistelin, sai käyttää. Se on parikymmentä miljoonaa, ja siitä on valmiit piirustukset. Kaikki on valmiina. Ei muuta kuin tehdään päätöksiä siellä hyvässä hallituksessa. Sitten on Lieksan silta, noin kymmenen miljoonaa. Suunnittelu on menossa. Jos vain rahat löytyvät, uskon, että ensi kesänä varmaan rakennetaan. Sitten on tämä Ylämyllyn eritasoliittymä: kun Joensuusta lähdetään menemään Kuopioon tai Varkauteen sinne Ylämyllylle päin, niin se on paha paikka. Se on muistamani mukaan noin 30 miljoonaa. Eli on 60 miljoonaa euroa valmiita suunnitelmia. Ei kun päätökset päätökset rahoista, niin se on siinä.

Ja jos todella se lämmin sydän sykkii edustajien ja ministerien rinnassa, niin silloin se lämpö kannattaa käyttää vaikka meidän hyvinvointialueiden siirtymätasauksen poistamiseen. Me menetimme sinne 90 miljoonaa euroa rahaa vuodessa. Jos olisimme saaneet sen tarvevakioitun rahoituksen mukaisen rahoituksen meidän hyvinvointialueelle, Siun sotelle, meillä ei olisi näitä ongelmia, mitä nyt on — 90 miljoonaa euroa tuolta porukalta pois otettuna varmasti halvauttaa terveydenhuollon. Siihen päälle tulevat sitten nousevat energiahinnat. Ja vaikka joku sanoo, miksi minä puhun niistä päästöistä, puun polttamisesta, niin se nostaa energian hintaa aivan älyttömästi. Ja energialasku: kun te menette nukkumaan tänä iltana, se kalliimpi energia rapsuttaa teille tappiota teidän tililtänne joka sekunti — kun nukuttekin. Se näkyy kahvikupin hinnassa, polttoaineessa, ja kun ostatte joululahjoja lapsillenne tai läheisillenne, sielläkin se näkyy. Se näkyy joka ainoassa paikassa, bus-silipussa, VR:n lipussa ja niin edelleen.

Tuolta salin vasemmalta laidalta ei haluta tunnustaa näitä tosiasioita, mutta tässä maassa energian hinta on ainoa hinta, joka varmasti näkyy kaikissa kustannuksissa aina. Ihan varmasti se näkyy joka hinnassa. Jos teillä on liiteri täynnä omia halkoja, siihen se ei enää vaikuta, koska ne ovat siellä liiterissä, niin kuin minulla omia halkoja on. Ne ovat jo hinnattomia, kun minä olen tehnyt sinne niin hyvän varaston. Kaikissa muissa tapauksissa lasku pyörii teidän tappioksenne. Sitten kun minä nostan sen esille, täältä paheksutaan hirveästi, että miksi minä noin sanon. Menkää sitten puhumaan sinne lakkaavan sahan työntekijöille taikka sellutehtaan tai paperikoneen lakkautetulle työmaalle, sinne portille, kun ihmiset lähtevät viimeisenä päivänä töistä, kun ei enää ole sitä työpaikkaa. Pahoin pelkään, että tätä tulee. En sitä toivo. Kädet ristissä tänäkin iltana toivon, että näin ei kävisi, mutta kun metsäteollisuudelta häviää raaka-aine, huolto loppuu, eli puuta ei tule, niin ei se tehtaan hakuri toimi pyhällä hengellä vaan sinne pitää saada puuta tai sahanterä. Jos meillä on tukki, niin siitä ei tule lankku.

Tätä minä, arvoisat veljet ja sisaret, tarkoitan: pitäisi puhua ihmisille oikeista asioista oikeilla nimillä eikä ylätasolla niin, että meillä on hyviä suunnitelmia tai visioita. Sillä ei kuule pienen lapsiperheen leivän päälle tule voita eikä varsinkaan sitä makkarasiivua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

16.05 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty monipuolista keskustelua tästä lisätalousarvioesityksestä. Ja kyllähän asia todella on niin, että tässä ei sen enempää itäistä Suomea kuin muutakaan maata taivastelu tai menneiden kaivelu auta. Toki voimme historiasta ottaa oppia ja sieltä saada hyviä ratkaisuesityksiä eri asioihin,

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

mutta todellakin ratkaisuja nyten tarvitaan. Ja niin kuin tuossa edellisessä puheenvuorosani jo totesinkin, keskustalla on useita ratkaisuja.

Esitämme, että hallitus ensinnäkin luopuisi kannattamattoman Turun tunnin junan pääomittamisesta ja ne 460 miljoonaa euroa sitten voisimme käyttää rakennusalan suhdannepakettiin ja itäisen ja Pohjois-Suomen kasvun ja kilpailukyvyn edistämispakettiin. Näitä keskusta esittää. Lisäksi haluan myöskin todeta sen, että keskustalla on esitys myöskin siitä, että maatalouden kriisituesta aiemmin säästyneet varat ohjattaisiin Maatilatalouden Kehittämisrahastoon.

Arvoisa rouva puhemies! Olen hyvin huolissani kotimaisen maatalouden tilanteesta. Ennen eduskuntavaaleja erityisesti perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien suunnasta tuli todella voimakasta puhetta ja kovia lupauksia siitä, että nyt laitetaan maatalouden asiat kuntoon, mutta kyllähän tämä suunta näyttää aivan muulta. Ja ihmettelen sitä, että hallitus on laittamassa nämä maataloudelle alun perin maaliskuussa 23 osoitetut rahat, joita ei ole käytetty, johonkin muuhun. Kyllähän meillä kotimainen maatalous nyt edelleenkin tarvitsee tukea esimerkiksi erilaisiin investointeihin. Hallitus tosiaan maaliskuussa 23 osoitti yhteensä 95 miljoonaa euroa kriisitukea sähkön ja lannoitteiden rajun hinnannousun kompensoimiseksi, ja tiukkojen hakuehtojen vuoksi näistä rahoista on jäänyt kaikkiaan 65 miljoonaa käyttämättä. Nyt hallitus ehdottaa vain osalle käyttämättä jääneistä uudelleenkorjauksia. Keskustan näkemys on tosiaan se, että eduskunnan tulee lisätä 44 miljoonaa euroa — ja 881 000 vielä siihen päälle — maatalouden aloittamis- ja investointiavustuksiin. Elikkä ajatus on, että ohjattaisiin nämä säästyneet varat kokonaisuudessaan Maatilatalouden Kehittämisrahastoon ja tällä tavalla tukisimme suomalaista ruokaomavaraisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi.

16.07 **Marko Kilpi kok:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä kohtaa nyt pitää selkeästi vielä painottaa sitä, että kannan suurta huolta Itä-Suomen kohtalosta ja tilanteesta ihan jo pelkästään siitäkin syystä, että se on minun kotini ja minun pitääkin siitä kantaa huolta, mutta tämä on yhteinen huoli samalla aikaa. Kyllähän se niin on, että asuttu raja on turvallinen raja, ja tässä ollaan edustaja Kettusen kanssa kyllä hyvin paljon samaa mieltä.

No, edustaja Lohi tuossa otti esille, että hallituksella pitää olla muutakin kuin vain verotus työkalupakissaan, ja kyllähän siellä paljon on. Täällä on juurikin nyt tässä hallitusohjelmassa niitä isoja rakenteellisia muutoksia, mitä olisi pitänyt tehdä jo vuosikautia sitten ja mitä muut Pohjoismaat ovat tehneet jo ajat sitten. Ja siinäkin on yksi syy, minkä takia meidän velkaantumissuhde on aivan erilainen kuin muissa Pohjoismaissa ja minkä takia meidän talous on ihan erilainen kuin muissa Pohjoismaissa. Siellä on se julkinen sektori, sen muutokset, siellä on se verotus, siellä on työmarkkinauudistukset, ne kannustinloukut, jotka eivät päästä ihmistä irti ja työhön, elikkä työllistyminen on myöskin siellä. Näitä riittää kyllä. Mutta myös se on totta, että meitä vaanii varsin monet uhat, ja yksi niistä on tietenkin maailmantalous eikä yhtään sen pienempänä. Ja kyllä tässä monen asian pitää onnistua, jotta me pystymme velkaantumisen taistamaan ja maan talouden nostamaan noususuhdanteeseen.

Kun tuossa vielä edustaja Lohi totesi, että ei mitään ole ollut Itä-Suomeen, niin kyllähän siellä esimerkiksi on vt 5, Kuopio—Leppävirta-väli, joka itse asiassa muuten on koko hallitusohjelman suurin yksittäinen tiehanke nimenomaan Itä-Suomeen, joten kyllä siellä nyt jotain on.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Velkaakin meidän on otettava, siitä ei päästä mihinkään. Meillä on valtavan isoja asioita ja uudistuksia, mitä pitää tehdä. Yhtenä siellä on tietenkin sote, niin kuin te tiedätte varsin hyvin. Mutta näitten kaikkien toimenpiteitten tavoitteena on juurikin se, että se velkaantuminen saadaan taittumaan ja talous kohentumaan, ja varsinkin se, että me saadaan se perusjäämä positiivisen puolelle, että meidän velanmaksukyky paranee ja että meidän bkt nousee. Eihän me ilman näitä seurauksia tulla tästä selviämään, se on selvä asia, näillä tilanteilla, missä me eletään, minkälainen kestävyysvaje meillä on, ynnä muuta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.10 Rami Lehtinen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä tähän Itä-Suomen tilanteeseen. Itä-Suomen tilanne ei ole pelkästään vaikea, vaan se on kaikkein vaikein täällä Suomessa, vaikka en itse sillä alueella asukaan enkä sitä tarkemmin tunne, mutta sillä perusteella, mitä asiasta olen kuullut.

Erityisen tärkeää on, juuri niin kuin täällä ollaan puhuttu, että mahdollisimman monessa torpassa Itä-Suomessa valo palaa jatkossakin. Mutta se, miten se tehdään, että ne ihmiset siellä pysyvät eivätkä lähde pois, kun kaikki palvelut ja työpaikat karkaavat, onkin sitten vaikeampi rasti. Ennen kaikkea tässä hankaluus on se, että kaikki toimenpiteet, mitä tehdään, vaativat rahaa, ja tällä hetkellä se raha on velkarahaa ja se ei ole kestävä tie Suomelle.

Yhden erityisen asian Itä-Suomen osalta haluaisin nostaa esiin, ja se on Rajavartiolaituksen resurssit. Eli tässä tilanteessa, mitä viime aikoina ollaan saatu nähdä itärajan tilanteesta, missään nimessä edellytyksiä ei tule ainakaan vähentää eikä myöskään panostuksia Rajavartiolaituksen tilanteeseen.

Sitten muutama sana liittyen näiden HV-alueiden rahoitukseen ja sen riittävyteen ja palveluiden karkaamiseen. Itsekin olen erittäin huolissani siitä, että kun rahoitus ei riitä nykyisellä laskentakaavalla, niin se tarkoittaa, että palveluita karsitaan ja keskitetään, ja se on äärimmäisen huono malli. Väistämättä on pyrittävä siihen, että kustannuksia voidaan vähentää. Pitää muistaa, että ensi vuodelle tulee peruskehukseen verrattuna se neljä miljardia lisää hyvinvointialueen rahoitusta. Jos sinne edelleenkin lisää rahaa laitettaisiin, se kaivo on loputon suo, mikään raha ei tunnu sinne riittävän. Sen suhteen on pakko ryhtyä tekemään toimia, mutta ensin ainakin itse toivoisin, että niitä toimia löytyy myöskin hallinnoista ja toiminnoista eikä pelkästään palveluiden keskittämisestä.

Se täytyy sanoa vielä HV-alueisiin liittyen, että keskustan ehdotus siitä, että ne rahat menisivät matkustamisesta HV-alueiden budjettiin, on minusta kyllä ihan kannatettava vaihtoehto. Kokonaisuutta pitää ajatella siinä, että jos jostakin päästä säästetään ja toisesta tulee lisää kuluja, niin valtio siinä häviää ja tämä kokonaispotti olisi hyvä laittaa HV-alueille.

Sitten tästä rakentamisalasta. Rakentamisala on isossa ahdingossa ja vaatii tukia. Onneksi vielä tällä hetkellä tilanne ei ole sellainen, että se näkyisi isona työttömyytenä ja työttömyyden kasvuna, ehkäpä johtuen siitä, että ulkomaalaiset rakentajat ovat poistuneet maasta tässä ensiaallossa, mutta kun se pääsee pidemmälle, se varmasti kohdistuu myöskin kansalliseen työttömyyteen. Yksi tärkeä asia on, että jos voi ylläpitää jossakin määrin energia-avustuksia, saataisiin pidettyä myöskin tämä korjausrakentaminen jatkossakin käynnissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

16.13 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tulen itse sieltä Itä-Suomesta Pohjois-Karjalasta ja itse asiassa keskeltä Savo-Karjalan vaalipiiriä Outokummusta. Taus-
taa minulla on niin, että olen toiminut Pohjois-Karjalan maakuntahallituksen puheenjohta-
jana nyt kolmatta kautta eli reilut kymmenen vuotta ja tehnyt ennen kansanedustajan uraa
sitä edunvalvontaa sieltä maakunnasta käsin, ja lisäksi olen toiminut 30 vuotta yrittäjänä
Pohjois-Karjalassa.

Me esitimme puolueena, keskustana, tätä Itä- ja Pohjois-Suomen pakettia tähän lisäta-
lousarvioon, ja tämä lähtee liikkeelle siitä, että meillä on oikeasti aito huoli, mikä kumpuaa
sieltä meidän alueelta tästä Itä-Suomen elinvoimasta, tulevaisuudesta ja turvallisuudesta.
Ja niin kuin nyt monen median kautta on kuultu eri suista sitä huolta siltä alueelta, niin se
kyllä kumpuaa ihan aidoista asioista. Lähtökohtahan oli se, että hallitus esitti alun perin
sinne Länsi-Suomeen tukipakettia, ja se oli kyllä aito järkytys meidän alueen toimijoille.
Elikkä meillä oli vilpittömän toivo ja usko siihen, että tässä geopolitiisessa tilanteessa, turval-
lisuustilanteen muuttuessa, ja kun ennen kaikkea puhuttiin, että Itä-Suomen turvallisuus ja
ennen kaikkea elinvoima ovat koko Suomen turvallisuuskysymyksiä, ja se rahan puuttu-
minen oli se, mikä varmasti sai liikkeelle myös järkytyksen siellä meidän alueella.

Itse tiedän yrittäjänä, että elinvoima lähtee yrityksistä. Yritykset ovat niitä, mitkä luovat
työpaikkoja ja tuovat veroeuroja alueelle, ja yrityksethan eivät kaipaa almuja, mutta reiluu-
den nimissä kaivataan tasa-arvoisia lähtökohtia kaikkialle Suomeen. Eli valtion kuitenkin
on hoidettava omat tehtävät kaikkialla Suomessa, ja siihen perustuu se, että on toimiva inf-
ra, on toimiva tieverkko — eli tarvitaan niitä tiehankkeita, että siellä pystyvät rekat aja-
maan ja ihmiset pääsevät sorateitä töihin. Tarvitaan lentoliikennettä, tarvitaan raideliiken-
nettä, ja nämä ovat kaikki valtion tehtäviä rahoittaa. Ja on hienoa, että sen Vitostien saitte
tähän hallitusohjelmaan, mutta Vitostie ei taas auta Pohjois-Karjalaa ja Kainuuta, eli meil-
lä ei ole yhden ainutta tiehanketta itsellä siellä.

Maakuntaliiton tehtävä on ollut kasata tällaisen edunvalvonnan kärkiä, joten meillä
on kyllä valmis opus olemassa siitä, mitä kaikkea voitaisiin tehdä ja toteuttaa. Eli jos täältä
saataisiin semmoista Itä-Suomi-pakettia, mikä olisi semmoinen moottori, liikkeelle laitta-
va voima, vipuvarsi, niin meillä kyllä ideoita maakunnassa piisaa.

Sen lisäksi olemme kasaamassa nyt erilaisia energiahankkeita. Koska Fingridin kan-
taverkkohan ei kymmeneen vuoteen ole ulottumassa sinne meidän maakuntaan, me olem-
me kasaamassa nyt tällaisista edunvalvontapaperia myös Fingridin verkon ympärille, eli
kasaamme toimijoilta tietoa, mitä kaikkia hankkeita sinne tulisi, mikäli tämä Fingridin
kantaverkko ulottuisi myös Pohjois-Karjalaan. Eli meillä ei toden totta seisota kyllä tum-
put suorina vaan me aidosti tehdään asioita ja oletamme, että myös valtio hoitaa oman
asiansa. Keskustan esityksen mukaisesti oltaisiin tekemässä myös Itä-Suomelle samanlais-
ta pakettia kuin Länsi-Suomeen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

16.16 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Rakennusala tarvitsee pikaisia tukitoi-
mia, jotta voimme estää kriisin laajenemisen ja turvata asuntojen kohtuuhintaisen tuotan-
non. On tärkeää, että hallitus reagoi tähän suhdannekuoppaan määräaikaikaisilla ja suhdanne-
luonteisilla tukitoimilla, jotka kohdistuvat sekä uudisrakentamiseen että korjausrakentami-
seen. Mikäli rakennusalan huono suhdanne jatkuu pitkään, on vaarana, että ammattitaitois-
ta työvoimaa poistuu alalta. Tätä työvoimaa on vaikea saada takaisin, kun suhdanne jäl-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

leen paranee. Tulevia ongelmia pahentaa myös Orpon hallituksen valitsema linja, joka uhkaa samaan aikaan heikentää tilannetta kansainvälisten osaajien saamiseksi Suomeen.

Myös hyvinvointialueille on taattava työrauha pitkäjänteiseen toiminnan kehittämiseen. Hallituksen lähestymistapa hyvinvointialueiden säästötavoitteisiin ei ole kestävä, eikä se mahdollista toiminnan tehokasta kehittämistä. Hyvinvointialueet tarvitsevat riittävän rahoituksen ja työrauhan, jotta ne voivat rakentaa palveluitaan pitkäjänteisesti ja omista lähtökohdistaan käsin. Valiokunnan mietinnön vastalauseessa esitetyt lausumaehdotukset ovatkin siksi tarpeellisia ja perusteltuja. Ehdotetut tukitoimet ja työrauhan takaaminen hyvinvointialueille ovat välttämättömiä toimia, jotta voimme turvata hyvinvointiyhteiskuntamme peruspilarit ja kestäväen talouskasvun.

Arvoisa puhemies! Toivon, että mietinnössä olevat lausumat huomioidaan. Näin voimme taata rakennuslalle tarvittavan tuen ja hyvinvointialueille työrauhan, joka mahdollistaa pitkäjänteisen palveluiden saatavuuden kehittämisen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, Aki.

16.18 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron siinä vaiheessa, kun edustaja Lehtinen puhui äsken hyvinvointialueiden rahoituksesta. Itse en ajattele, että täällä pitäisi aina olla eri mieltä ja aina oikoa kollegoita tai sillä tavalla, vaan yritän kuunnella eri puheenvuoroja — niin hallituspuolueiden kuin muidenkin — siltä kannalta, mikä siinä on se ydin. Ja minusta edustaja Lehtisen puheenvuorossa se ydin oli huoli hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Mutta haluaisin sen pitää mielessä tässä, että kun me puhumme, ja olen aika usein täällä kuullut monen puhuvan siitä, että hyvinvointialueet ovat saamassa neljä miljardia euroa lisää rahaa, niin todellisuudessa se on yksi miljardi. Se on ihan esimerkiksi tässä jo tänään kerran aikaisemmin siteeraamassani valtiovarainvaliokunnan mietinnössä JTS:stä, julkisen talouden suunnitelmasta. Luen nyt tässä sen kohdan, joka käsittelee sitä, se on kapale 41. Tämä samahan on kyllä talousarviossa selitetty, ja itse asiassa valtiovarainministeri Purra on tuonut tämän selkeästi ilmi, että se on yksi miljardi lisää. Täällä lukee näin: ”Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän yleiskatteinen valtion rahoitus on vuonna 2024 yhteensä noin 24,7 miljardia euroa, mikä on noin 4 miljardia euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Muutosta selittää suurelta osin se, että noin 1,9 miljardia euroa vuoden 2023 rahoituksesta maksettiin jo joulukuussa 2022. Hyvinvointialueiden vuoden 24 tuloksi kirjattava rahoitus kasvaa yhteensä noin miljardilla eurolla verrattuna vuoden 2023 vastaavaan tasoon.”

Eli kun siellä vuoden 24 talousarviossa on käytännössä melkein miljardi rahaa, joka kirjataan vuoden 23 kirjanpitoon, niin se muutos todellisuudessa vuodesta 23 vuoteen 24 on miljardi. Sehän on suuri summa rahaa. Prosentuaalisesti se on kuitenkin vähän alle neljä prosenttia siitä 22 miljardista. Ja kun tänä vuonna hyvinvointialueet ovat tekemässä miljardin alijäämää ja kun ensi vuonna se rahoitus, joka niille on tulossa, siis joka on reaalisesti miljardin enemmän, riittää käytännössä juuri ja juuri kustannustason nousuun, niin ensi vuonnakin on oletettavaa, että ehkä ei koko miljardia mutta ehkä vajaa miljardi tehdään alijäämää. Sille saadaan kyllä vuonna 26 sitten jälkikäteistarkistuksella rahoitus, mutta todellisuudessa siis on yhden miljardin kasvu. Mutta ymmärsin kyllä, että olitte huolissanne tästä rahoituksesta, ja se jakaa meidät. Tässä olemme ihan samaa mieltä.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, Jani.

16.21 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnan pikkutunneilla tai ainakin iltatunneilla monesti tulee näitä totuuksia pöytään, ja niin tuli tuossa äskeisessä edustaja Lindéninkin puheenvuorossa. Eli kun kuitenkin siellä sotessa rahoitus on 24 miljardia ja siitä keskustellaan, tuleeko siihen lisää neljä miljardia vai yksi miljardi vai jotain siltä väliltä, niin kuitenkin opposition johtava narratiivi on ollut se, että sotesta leikataan. Ja nyt kun me täällä keskustelemme, tuleeko lisää neljä vai yksi miljardia, niin eihän siitä silloin leikata vaan sinne tulee joka tapauksessa lisää.

No, joka tapauksessa varsinaisesti otin puheenvuoroni kuitenkin hieman ihmetelläkseni tätä keskustapuolueen valitsemää uskonkappaletta tästä, että Itä-Suomea ei huomioitaisi hallituksen tekemisissä tai ohjelmissa ollenkaan. Nythän tosiasia on se, että Itä-Suomen liikennehankkeet yhteenlaskettuina ovat aivan samassa suuruusluokassa kuin tämä Turun junahanke, eli 400 miljoonan suuruusluokasta puhutaan Itä-Suomen rata- ja tiehankkeissa yhteensä. Nyt sitten jos keskusta esittää sellaista ajatusta, että se koko Länsi-Suomen hanke leikataan pois, jos oikein ymmärsin, ja kaikki rahat siirretään Itä-Suomeen, niin minun laskuoppini mukaan Itä-Suomeen tulisi 800 miljoonaa ja Länsi-Suomeen nolla miljoonaa. Ymmärsinkö tämän asian nyt sitten oikein? Miten voi olla niin, että puolue, jonka puheenjohtaja sijaitsee Varsinais-Suomen vaalipiirissä, esittää kaikkien rahojen viemistä pois Varsinais-Suomen vaalipiiriin kohdistuvasta hankkeesta? Vastustaako keskustapuolue nyt kategorisesti läntisen Suomen ratayhteyksien kehittämistä, Lohjan ja Salon välisten ratayhteyksien kehittämistä? Onko tämä keskustapuolueen linja? Ja jos sen siunaa keskustapuolue puheenjohtaja Saarikon toimesta, niin mitä tästä asiasta ajattelevat esimerkiksi saliin ilmestyneet kaksi näkyvää turkulaista kansanedustajaa, Andersson ja Lindén? [Li Andersson: Minä kannatan lämpimästi!] Teemmekö näin, että viemme kaikki rahat pois Turun junahankkeelta, onko tämä koko opposition linja? [Aki Lindén: Ei missään nimessä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.23 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindén on siinä mielessä oikeassa, että jos laskee sen todellisen kasvun siihen rahoitukseen, niin se on noin yksi miljardi. Mutta toki jos laskee pelkkien lukujen valossa, niin se on noin neljä miljardia. Mutta riippuen, mistä se koostuu, tätä asiaa voi tarkastella, ja toivoisinkin aina, että tätä tarkasteltaisiin tietyllä tapaa siitä asiakulmasta, että se kehittäisi jotakin, eikä vain niin, että se palvelee omaa etua parhaiten.

Väistämättä tässä hyvinvointialueiden rahoituskehityksessä tulee mieleen keskustelu siitä, että kun uudistus tehtiin, niin miten hyvin vaikuttavuusarviot tehtiin. Samaan aikaan hyvinvointialueilta puuttuu rahaa miljarditasolla ja vastaavasti sitten taas kunnat tekevät miljardien voittoja suunnilleen tässä samassa ajassa. Eli siitäkkin, onko se perusjako mennyt aikanaan oikein, olisi hyvä jossain vaiheessa keskustella. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lohi.

16.24 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Pitää tähän alkuun edustaja Mäkelälle korjata, että keskustapuolueen nimi vaihdettiin vuonna 1988 Suomen Keskustaksi, mutta en

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

pahastu tästä ollenkaan, koska keskustahan on kuitenkin keskustapuolue — olemme yleensä aika lailla keskellä monissa asioissa.

Mutta mitä tulee teidän kysymykseenne, niin Suomen Keskusta ja sen eduskuntaryhmä eivät lähde siitä, että meidän pitäisi nyt alkaa katsomaan, minkä verran tulee rahaa minnekin, jakamaan niin, että tulisi tasaisesti Itä-Suomeen, Etelä-Suomeen, Länsi-Suomeen, vaan kaikkien hankkeiden, joita valtio tässä velkaantumiskehityksessä rahoittaa, pitää olla järkeviä hankkeita. Ja kun ministeriöt ovat selvittäneet tätä Turun tunnin juna -hanketta, johon itse asiassa on nyt vain alkupääomitus, 460 miljoonaa, niin sehän söisi miljardeja veronmaksajien rahaa, eikä se olisi kannattava hanke ympäristöllisesti eikä taloudellisesti. Se on siis todettu kannattamattomaksi. Eihän semmoiseen kannata laittaa nyttien rahaa. Eikä se ole edes tunnin juna vaan puolentoista tunnin juna, ja kuten sanoin tuolla pöntössä aikaisemmin, Turku on sen verran hyvä kaupunki, ettei sieltä tarvitse 15 minuuttia nopeammin päästä pois. Jos ajatellaan rautatieyhteyksiä, niin paljon tärkeämpi kuin 15 minuutin aikasäästö on se, että meillä toimisivat nopeat nettiyhteydet junassa, jotta voisi työskennellä siellä katkeamatta, sujuvasti, ja se on paljon edullisemmin laitettavissa kuntoon.

Kysymys on nyt siitä, että kun meillä on kannattamaton hanke, johon ollaan panemassa rahaa ja joka sitoo tulevaisuuteen vielä miljardeja veronmaksajien rahaa, niin ei kannata siihen laittaa vaan kannattaa mieluummin nyt pääomittaa muita, kannattavia hankkeita ja laittaa nopeisiin kasvun panostuksiin eri puolille Suomea. Ja yksi niistä on tietenkin Itä-Suomi, joka on kärsinyt nyttien paljon Venäjän hyökkäyssodan takia. Eli tämä on meidän linjamme, eikä Suomen Keskustan linjaan vaikuta se, että puheenjohtajamme Annika Saarikko tulee Turusta. Hänhän on itse sanonut, että ei tällaisista hanketta, joka on kannattamaton, tietenkään kannata viedä eteenpäin, ja kun on tehty selvityksiä, niin varsinaissuomalaisistakaan ihmisistä edes puolet ei kannata tätä hanketta. On vaan saatu jotenkin ajattelemaan, että kun tehdään tällainen ratahanke ja pannaan rahaa, niin kyllä sen varrelle ihmisiä muuttuu. Maassa, jossa väki vähenee, hehän ovat jostakin pois. Jää tyhjiä taloja muualle, ja sitten rakennetaan uusia. Sehän on kansantaloudellisesti aivan hukkaan mennyttä rahaa. Jokainen, joka tätä ulkopuolelta katsoo, näkee, ettei tässä ole mitään järkeä, mutta hallitus — samaan aikaan kun velkalaiva on uppoamassa ja siitä on tulossa sukellusvene — on laittamassa rahaa kannattamattomiin hankkeisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä edustaja Lindén.

16.27 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkelä kysyi tässä, mitä mieltä minä, ja mainitsi tässä toisenkin kansanedustajan, olemme tunnin junasta. No, vastaan omasta puolestani, että minusta tämä aikanaan hyvin fiksunä pidetty slogan ”tunnin juna” on sillä tavalla kääntynyt vähän itseään vastaan, että ei se käytännössä oikeasti ole tunnin juna, vaan kysymyshän on oikeasti siitä, minkä edustaja Junnila joku aika sitten selvitti: Linnuntietä matka Turusta Helsinkiin on 160 kilometriä. Turusta Tampereelle se on 170 kilometriä. Kävin Tampereella eräänä iltana pitämässä luennon, ja junamatka kesti puolitoista tuntia. Junavuoroja oli puolen tunnin välein, ja kaikki sujui aivan erinomaisesti. Tällä hetkellä itse ajan Turun ja Helsingin välin sen takia, että meillä on tämä yksiraiteinen rata, joka kiertää yli 200 kilometrin matkan ja joka on rakennettu 120 vuotta sitten. Kun junat kohtaavat, jos eivät aikataulut ole aivan kohdallaan, niin juna seisoo siellä keskellä metsää. Siinä on semmoinen kohta, jossa mennään kahtakymppiä, kun se on niin kallellaan ratapohjan peittämissä takia. Kysymyshän on ennen kaikkea siitä, että me saisimme

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

kaksi raidetta vierekkäin, jolloin junat voisivat kohdata. Ja toinen asia on Salon ja Lohjan yhdistäminen suuremmalla ratayhteydellä ja edelleen tietenkin Lohjalta Espooseen, jolloin Lohjakin tulee pääkaupunkiseudun raideyhteyksien piiriin.

Tämä on se hankkeen nimi, eli se on itse asiassa kaksiraiteistaminen ja lyhyempi rata. Onko sitten lopulta se matka-aika tunti, tunti viisitoista tai jotain muuta, niin siitä en ryhdy tässä nyt kiistelemään.

Mutta minä pyysin oikeasti tämän kolmen minuutin puheenvuoron, josta on puolet mennyt, sitä varten, että minulla on itselläni hyvin voimakas sympatia — tietysti joku ajattelee, etteihän sympatia mihinkään riitä — Itä-Suomen rakenteellisia ongelmia kohtaan. Olen aikanaan käynyt koulua ja asunut Kuopiossa, ja se on minulle rakas paikkakunta. Toki minulla on hyvin selkeästi, varmaan täällä monen mielestä, länsisuomalainen identiteetti, mutta minä haluan kyllä kehittää koko Suomea, niin pohjoista, etelää, itää kuin länttä.

Olen nähnyt, mitä 90-luvun lama teki lännessä. Porin kaupungin työttömyys nousi 30 prosenttiin, Meri-Porissa 50 prosenttiin, Raumalla vientiteollisuuskaupunkina myös 30 prosenttiin. Suhdanteet ovat heilutelleet hyvin voimakkaasti tällaisia kaupunkeja.

Itä-Suomessa on pitkälti kysymys aika vakavista rakenteellisista ongelmista. Kirjoitin tuohon juuri äsken itselleni meidän budjettikirjan sivulta 343 suuruusjärjestyksessä hyvinvointialueiden saaman rahoituksen. Meillä on 22 hyvinvointialuetta, ja kuusi eniten rahaa per asukas saavia ovat Etelä-Savo, Kainuu, Lappi, Kymenlaakso, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala. Minusta se on ihan oikein. Eli en kritisoi, koska se on tarveperusteista rahaa, eli julkista rahaa. Sama koskee Kela-rahaa, jota tulee aika merkittävästi Itä- ja Pohjois-Suomeen johtuen väestörakenteesta ja sairastavuudesta. Mutta meidän täytyisi saada siellä nyt aikaan talouden dynamiikkaa, niin että se pääsisi mukaan tähän läntisen Suomen kehitykseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Lohi.

16.30 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan edustaja Lindénin puheenvuoroa täydentää, että kun me katsotaan entisiä Tekes-rahoja, joita nyt Business Finlandin kautta jaetaan, niin ne painottuvat kyllä per capita ja absoluuttisesti yliopistokaupunkeihin Etelä-Suomeen ja Tampereelle. Pohjois-Pohjanmaan Oulu on siitä teknologiakaupunkina ehkä poikkeus. Muualle Itä- ja Pohjois-Suomeen niitä rahoja taas ei tule, ja se on aika iso potti.

Toinen juttu: Jos katsotaan, minkä verran Kela maksaa perustoimeentulotukea, niin se painottuu aivan valtavasti per capita, per asukas, ja absoluuttisina summina Etelä-Suomen kaupunkeihin. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella yli 11 prosenttia kaikista asukkaista on Kelan perustoimeentulotuen piirissä, helsinkiläisistä 10 prosenttia. Kun katsotaan todellisia summia, ne valuvat tänne Etelä-Suomen kaupunkeihin, ja esimerkiksi köyhänä ja kurjana pidetyssä Kainuussa ollaan 5 prosentin tasolla asukkaista, samaten Lappi on siellä 6 prosentin tasolla. Tämä on muuten aika yllättävä tieto, kun katsoo noita tilastoja. Eli jos me vertaillaan tätä julkisen rahan jakautumista, niin meidän pitää katsoa vähän laajemmin ja ottaa nämä huomioon.

Mutta niin tai näin, on tärkeää, että huoli täällä salissakin on jaettu, yhteinen huoli Itä-Suomen menestyksestä, ja se on meidän kaikkien etu, että me saataisiin sinne aikaiseksi kasvua ja niitä kasvun eväitä. Pohjois-Suomen osalta tilanne on vähän toinen, esimerkiksi Lapissa: siellä on olemassa kasvuaihiot, matkailussa aivan ennätysmäinen kasvu menossa, kaivannaisteollisuudessa sama. Kysymys on vain siitä, miten me saadaan ne parhaalla ta-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

valla hyödynnettyä koko Suomen eduksi, mutta siellä on kova buumi, ja se ei tarvitse muuta kuin buustaamista vaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén vielä.

16.32 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Arvostan erittäin paljon nykyistä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajaa ja aikaisempaa sosiaali- ja terveystalouden valiokunnan puheenjohtajaa. Minulla on ollut mahdollisuus olla molemmissa valiokunnissa puheenjohtaja Lohen aikana, ja en ole tästä asiasta, minkä hän äsken sanoi, ollenkaan eri mieltä. Toimeentulotukimenot todellakin painottuvat näin. Sitten jos katsomme Kelasta esimerkiksi lääkekorvausmenoja ja matkakuluja, niin ymmärrettävistä syistä niitä sitten taas enemmän on siellä, missä matkat ovat pitkät ja asuu ikääntynyttä väestöä, jolla on paljon sairauksia.

Mutta meidän täytyisi tietysti päästä oikeastaan tästä ajattelusta irti, että nämä ovat tulonsiirtorahoja. Meidän täytyisi, niin kuin itsekin sanon, nyt saada sitä talouden dynamiikkaa ja yrittäjyyttä ja muuta sinne Itä-Suomeen ja Pohjois-Suomeen. Pohjois-Suomessa, kuten edustaja Lohi äsken kertoi, on erittäin dynaamisia kuntia, esimerkiksi Kittilä, joka on väestönkasvukunta, ja elinkeinoelämä menee vahvasti eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouden palveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 6/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, edustaja Kemppi.

Keskustelu

16.33 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustan mielestä jokaisella iäkkäällä ihmisellä tulee olla oikeus turvalliseen arkeen ja riittäviin sosiaali- ja terveystalouden palveluihin elämän viimeisiin hetkiin asti. Tämän perusoikeuden toteutumisesta vastaa viime kädessä kulloinkin istuva hallitus. Keskusta haluaa tämän tavoitteen osalta tukea hallitusta parhaansa mukaan.

Keskusta tukee hallituksen päätöstä keventää hoitajamitoitusta 0,65:n tavoitteeseen. Syynä tähän on tietenkin hoitajapula, joka on varsin vakava. Sen vuoksi tilanne ympäri Suomen on vaikea ja hoivapaikkoja on jouduttu jopa sulkemaan. Keskusta kuitenkin vastustaa mitoituksen keventämisen myötä tehtyä 89 miljoonan euron leikkausta alueilta. Se tulee tarkoittamaan ikäihmisten muiden palveluiden heikentämistä tällaisessa tilanteessa, jossa kulut jäävät mutta rahat lähtevät hallituksen toimesta. Hoitajamitoitusta on siirretty aikaisemminkin, mutta silloin rahat jätettiin hyvinvointialueille.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Peräänkuulutan hallituksen reilua linjaa alueita kohtaan. Se, että emme vielä pääse 0,7:n hoitajamitoitukseen, ei tarkoita sitä, että voimme vetää jarrua ja mennä takapakkia. Siksi jätän tähän hallituksen esityksen kohtaan keskustan vastalauseen. Jätän myös yhden lausuman, joka kuuluu seuraavasti, esitän siis tätä lausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vanhuspalvelulain 0,7-hoitajamitoituksen täysimääräisen voimaantulon siirtämisestä johtuvien vuotuisien 89 miljoonan euron rahoitusleikkauksien vaikutuksia ikäihmisten palveluiden järjestämiseen hyvinvointialueille vuosina 2024—2027.” Keskustaryhmä esittää siis vastalauseita ja yhtä lausumaa.

Arvoisa rouva puhemies! Terveyskeskuksissa ja ambulansseissa suurin voimavara on osaavat työntekijämme. Laitteet voivat olla hyvät ja puitteet hienot, mutta lopulta aina osaaminen ja halu tehdä työtä ratkaisevat. Viime hallitus lisäsi 120 000 opiskelupaikkaa ja täten tuki erityisesti myös sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisten saatavuutta. Nämä ammattilaiset tulevat pian ensi vuonna työmarkkinoille ja tulevat helpottamaan osaajapulaa. Juuri käydyn sote-välikysemissä keskustelun jälkeen kannan kuitenkin suurta huolta siitä, missä ovat tämän hallituksen toimet hoitajapulan ratkaisemiseksi ja tilanteen helpottamiseksi. Esimerkiksi hallitusohjelmaan kirjatut aikuiskoulutustuen leikkaukset ja työperäisen maahanmuuton kiristäminen ovat omiaan syventämään tätä ahdinkoa alalla.

Arvoisa hallitus, ottakaa tämä vastalause ja lausuma tosissaan. Osa hyvinvointialueista on jo tehnyt sopimuksia 0,7:n mitoituksen pohjalta, ja esimerkiksi Pirkanmaan hyvinvointialueelle tämä tarkoittaa sitä, että te leikkaatte heiltä noin 9 miljoonan euron resurssit pois, siis sellaista rahaa, jonka he ovat ehtineet jo kilpailuttaa näihin sopimuksiin. Te siis otatte rahat, vaikka laskut jäävät hyvinvointialueiden maksettavaksi. Jos ette keskustan vuoksi ole valmiit tekemään muutosta, niin olkaa valmiit tekemään tämä muutos edes suomalaisen ikääntyvän kansan puolesta. Teillä on vastuu ja valta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

16.37 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoidon lakisääteisellä henkilöstömitoituksella turvataan iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaalipalveluihin ja terveyspalveluihin sekä toteutetaan iäkkäiden henkilöiden yhdenvertaisuutta ja myös osallisuutta yhteiskunnassa. Lainsäädännöllä, mitä täälläkin käsittelemme, voidaan varmistaa hoidon laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista. Kehitys vuodesta 2020, kun olemme asteittain porrastetusti lähteneet nostamaan henkilöstömitoitusta, on ollut erittäin hyvää. Valiokunnan saamien selvitysten perusteella on selvää, että henkilöstömitoituksen lakisääteisyys on myös parantanut hoidon tilannetta. Useat yksiköt ovat jo täyttäneet mitoituksen, ja suurella osalla mitoituksen täytyminen aiemmin hyväksytyssä aikataulussa onnistuu. Vuonna 2020 mitoituksen 0,65 täytti 31 prosenttia yksiköistä. Kolmessa vuodessa osuus on noussut 89 prosenttiin. Mitoituksen 0,7 täyttäneiden yksiköiden määrä on kasvanut, ja toukokuussa 2023 tällaisia yksiköitä oli jo 40 prosenttia kaikista ympärivuorokautisen hoidon yksiköistä.

Nyt käsiteltävällä hallituksen esityksellä lykätään tätä vähimmäismitoituksen nostamista 0,7:ään yli neljällä vuodella ja leikataan samalla 89 miljoonaa euroa vuosittain vanhustenhoidosta. Hallituksen esitys lykkäämisestä heikentää hoidon laatua ja heikommassa asemassa olevien ihmisten perusoikeuksien toteutumista, ja toisaalta tällä hallituksen esityksellä ei ole myöskään sote-alan ammattilaisten saatavuuden ja parantamisen näkökul-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

masta alan pito- ja vetovoimalle myönteisiä vaikutuksia. Myös Työterveyslaitoksen tutkimusten mukaan kuormitus ja monet muut kuormitustekijät iäkkäiden palveluissa erityisesti täällä sosiaali- ja terveydenhuollossa ovat yleisiä, ja tätä henkilöstömitoitusta näin pitkälle, yli hallituskauden lykkäävää esitystä ei perustella tässä hallituksen esityksessä riittävällä tavalla. Aiemmin, kun esitystä on lykätty, meillä on ollut koronapandemiaa ja muita kriisejä ja kuitenkin samaan aikaan on panostettu henkilöstön lisäkoulutukseen ja alan pito- ja vetovoimaan ja huolehdittu riittävästä rahoituksesta. Nyt tästä esityksestä puuttuvat nämä kaikki toimenpiteet, ja tämä on suora heikennys ja leikkaus näistä vanhus- ja vammaispalveluista, erityisesti vanhuspalveluista.

Näin ollen esitänkin yllä olevin perustein, että lakiehdotus hylätään, ja esitän, että eduskunta hyväksyisi lausuman, joka on meidän vastalauseemme lausumaehdotuksena, ja se kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa henkilöstömitoituksen kehittymistä siirtymäkauden aikana ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jos näyttää siltä, että henkilöstön vähimmäismitoituksesta tulee enimmäismitoitus.”

Arvoisa puhemies! Tässä esittelin valiokunnassa tekemämme lakiehdotuksen hylkäsesityksen ja lausuman. — Haluan vielä jatkaa tätä keskustelua, kun aikaakin on. — Tätä mitoitusta on vuosikaudet nyt tehty, ja viime vuosina me olemme saaneet ennätysellisiä tuloksia aikaan. Ja tämä on eduskunnassa ollut yhteinen tahtotila, jota nykyisen opposition kanssa erityisesti perussuomalaiset ovat tukeneet viime vuodet. Oikeastaan koko prosessin ajan on edelliseltä hallitukselta vaadittu vain kireämpiä ja nopeampia toimenpiteitä, ja me olemme lähes saavuttaneet tämän tilanteen, niin että siinä mielessä on todella surullista, että nyt hallitus lykkää tämän pitkälle tulevaisuuteen.

Ja vielä vaikeampana tämä näyttäytyy alueiden näkökulmasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan meillä on valtaosa ympärivuorokautista hoitoa järjestetty kilpailutusten kautta yksityisten palveluntuottajien kanssa, ja koska tämän lain piti olla nyt lähes voimassa, niin alueet ovat kilpailuttaneet näitä, ainakin tämän mitoituksen hinnan jo määritelleet ensi vuodelle. Ja tästähän palveluntuottajat tässä inflaatiotilanteessa eivät varmasti lähde oma-aloitteisesti tinkimään, joten alueet käytännössä joutuvat maksamaan tämän 89 miljoonaa, ja he joutuvat etsimään tämän rahan muista vanhuspalveluista. Kuten edustaja Kemppe sanoi, niin vaikkapa meillä Pirkanmaalla on äärettömän hankala tilanne, kun tästä rahasummasta meille koituu yhdeksän miljoonan leikkaus näiden kaikkien säästöpäätösten lisäksi, ja se pitää etsiä vanhuspalveluitten puolelta.

Kun tässä tilanteessa, jossa alueet kamppailevat tämän taloudellisen tilanteen kanssa ja meillä on erilaisia kriisejä, jotka ovat nostaneet kustannuksia huomattavasti, tehdään tällaisia esityksiä, joilla heikennetään entisestään alueiden taloudellista toimeentuloa ja sitä kautta ihmisten palveluitten järjestämistä, niin tämä ei ole vastuullista eikä kestävää, ja tämä ei myöskään ole näitten ihmisten perusoikeuksien näkökulmasta hyväksyttävää. Näillä mitoituksilla me voitaisiin varmistaa palveluntuottajien tasa-arvoinen tilanne, ikäihmisten perusoikeudet, oikeudet ulkoiluun ja monet henkilöstön hyvinvointiin tähtäävät kysymykset, ja tämä on väärä kohta hallitukselta leikata. Tässä kuulumme lisätalousarviokeskustelua, mihin kaikkeen rahaa laitetaan. Tässä on puhuttu Turun tunnin junasta, 400 miljoonaa, ja kaikkia tämänkaltaisia esityksiä täällä hallitus yhdessä rintamassa puolustaa, mutta kun kyse on vanhusten perusoikeuksista ja vanhuspalveluista, niin ei löydy latin laita. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Andersson, Li.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

16.45 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! On surullista mutta myös kuvaavaa, että yksi hallituksen suurimmista yksittäisistä leikkauksista sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuu juuri vanhuspalveluihin, kun hallitus nyt esittää tämän ympärivuorokautisen hoivan hoitajamitoituksen lykkäämistä aina vuoteen 2028 asti.

On edelleen syytä muistaa tämän uudistuksen taustaa. Hoitajamitoituksen nostamisesta ympärivuorokautisessa hoivassa päätettiin vastauksena niihin järkyttäviin epäkohtiin vanhustenhuollossa, jotka nousivat julkisuuteen vuonna 2019. Mitoituksen idea on lailla nostaa henkilökunnan vähimmäismäärää, jotta voidaan varmistua siitä, että puitteet inhimilliselle hoivalle olisivat kunnossa. Toisin kuin voisi luulla esimerkiksi uutisoinnin perusteella, on hoitajamitoituslainsäädäntö itse asiassa ollut suuri menestys. Se on nostanut henkilöstön määrää ympärivuorokautisessa hoivassa erittäin merkittävällä tavalla. Vuoden 2023 toukokuussa 40 prosenttia yksiköistä täytti 0,7:n mitoituksen — enemmän kuin kertaaakaan aikaisemmin. 0,65:n mitoituksen täytti tänä vuonna 89 prosenttia kaikista ympärivuorokautisen hoivan yksiköistä, kun vain kolme vuotta aikaisemmin tämä osuus oli 31 prosenttia.

Nyt hallituksen leikkaukset uhkaavat kääntää tämän hyvän kehityksen. Siitä huolimatta, että 40 prosenttia yksiköistä jo viime keväänä täytti 0,7:n mitoituksen, esittää hallitus nyt siis mitoituksen lykkäämistä peräti neljällä vuodella eteenpäin. Tämä on todella pitkä siirtymäkausi, eikä tämä pituus myöskään perustu yhtään mihinkään. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä on suoraan myönnetty, että kyseessä on poliittinen päätös eikä näin pitkälle siirtymäajalle löydy mitään laskelmiin tai vastaavaan pohjautuvia perusteita.

Tämän lisäksi hallitus siis leikkaa kaikilta hyvinvointialueilta pois sen rahoituksen, minkä alueet olisivat tarvinneet tähän 0,7:n mitoitukseen pääsemiseksi, yhteensä noin 89 miljoonaa euroa. Rahoituksen vieminen pois jo valmiiksi tiukassa taloustilanteessa olevilta hyvinvointialueilta varmistaa sen, että alueet eivät tule pääsemään 0,7:n mitoitukseen tämän siirtymäkauden aikana, koska siihen ei yksinkertaisesti ole resursseja. Valtaosa alueista myös ostaa palveluita yksityisiltä tahoilta ehdoilla, jotka pohjautuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön, mikä siis koko tämän siirtymäkauden aikana tulee olemaan 0,65 eikä 0,7. On siis erittäin iso todennäköisyys sille, että vähimmäismitoitukseksi tarkoitettua lainsäädännöstä tulee enimmäismitoitus.

Tätä lykkäystä on perusteltu sillä, ettei yksinkertaisesti ole hoitajia, mutta eihän mitoituksen lykkääminen itsessään tuo yhtään uutta hoitajaa alalle. Siihen tarvitaan muita toimenpiteitä tämän siirtymäkauden aikana. Ottaen huomioon, että Orpon hallitus aikoo lakauttaa aikuiskoulutustuen, on osoittanut täysin riittämättömän määrän rahoitusta korkeakoulujen aloituspaikkoihin sekä on vähentämässä hyvinvointialueiden rahoitusta, ei ole mitään syytä olettaa, että Orpon hallitus pystyisi ratkaisemaan hoitajapulaa, päinvastoin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa monet henkilöstöjärjestöjen edustajat nostivat esille, että hoitajamitoituksen lykkääminen päinvastoin voi vaikeuttaa hoitajapulaa entisestään johtuen siitä, että hoitajat ovat, aivan aiheesta, erittäin väsyneitä hoitajamitoituksen kanssa tapahtuvaan jatkuvaan veivaamiseen edestakaisin, kun kyse kuitenkin on lainsäädännöstä, joka suoraan määrää, kuinka monta työkaveria heillä vähintään pitäisi olla kussakin työvuorossa.

Ikäihmisten palveluiden kokonaiskuva on muutenkin synkkä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa alan tutkijat nostivat esille, miten palveluiden kattavuus on Suomessa viimeisen vuosikymmenen aikana heikentynyt siitä huolimatta, että ikääntyneiden määrä koko ajan kasvaa. Kymmenessä vuodessa sekä ympärivuorokautisen hoivan että kotihoidon kat-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

tavuus on laskenut Suomessa, ja tämä on kehitys, joka erottaa Suomen muista Pohjoismaista. Asiantuntijoiden mukaan vuodesta 2010 vuoteen 22 ympärivuorokautisen hoidon kattavuuden 75 plus -ikäluokasta voidaan arvioida laskeneen noin 3,4 prosenttiyksikköä ja samaan aikaan myös kotihoidon kattavuus on laskenut yli 2 prosenttiyksikköä. Tästä kokonaiskuvasta ei minun mielestäni ole Suomessa keskusteltu lainkaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kasvava joukko ikäihmisiä joutuu pärjäämään joko omillaan tai läheistensä hoivan varassa. Kehitys ei ole millään tavalla kestävä, sillä mitä vanhemmaksi ihminen tulee, sitä todennäköisemmin hän tarvitsee myös jonkinlaisia hoivapalveluita. Vaikka me saamme enemmän terveitä vuosia eläessämme pidempään, myös niiden vuosien määrä lisääntyy, jolloin tarvitsemme hoivaa ja hoitoa. Tämä on esimerkiksi professori Marja Jylhän sanoin biologisen vanhenemisen laki, jota mikään kuntoutus tai ennaltaehkäisy ei poista.

Tässä suhteessa on erittäin huolestuttavaa, että useimmat hyvinvointialueet nyt suunnittelevat entuudestaan vähentävänsä ympärivuorokautista palveluasumista, joidenkin alueiden osalta myös kotihoitoa. Näistä säästölinjauksista kantaa vastuun Petteri Orpon hallitus, joka ei vielääkään ole tehnyt elettäkään hyvinvointialueiden tilanteen helpottamiseksi. Tällaiset linjaukset eivät millään tavalla vastaa niihin ongelmiin tai tarpeisiin, mitä meillä vanhuspalveluiden osalta on. Myöskään yhteisöllisen asumisen lisääminen ei riitä, sillä puula on nimenomaan ympärivuorokautisesta hoivasta.

Arvoisa puhemies! Minä pelkään, että näillä päätöksillä luodaan aineksia uuteen kriisiin vanhustenhuollossa, vaikka edelliset ongelmat eivät koskaan päässeet korjaantumaan kokonaan. Mielestäni on hämmäntävää, miten vähäisellä huomiolla Orpon hallitus on päässyt viemään eteenpäin tätä leikkausta, mikä tehdään apua ja hoitoa tarvitsevien ikäihmisten kustannuksella. Siksi kannatan edustaja Nurmisen tekemää hylkäysehdotusta sekä edustaja Nurmisen tekemiä lausumaehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

16.52 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kansalaiset kyselevät tänä päivänä ihmeissään, mihin ne hyvinvointialueiden rahat oikein menevät, miksi ne rahat eivät riitä ja hyvinvointialueet tekevät alijäämää. Moni ajattelee — ja täälläkin salissa on kuultu — että tämä sote-uudistus, jossa hyvinvointialueet tulivat, olisi jotenkin syy tähän tai että se epäonnistui.

Arvoisa puhemies! Eivät hyvinvointialueet nyt sentään niin huonosti ole toimineet, että ne puolella vuodessa olisivat asiat näin huonolle jamalle saaneet. Kaikki syyt, meillä esimerkiksi hoitoon pääsyyn liittyvät ongelmat ja muut, ovat vanhaa perua ja pitkän kehityksen tulosta. Hyvinvointialueilla on parhaillaan menossa turvallisen siirtymäjaksan jälkeen nyt vakauttamisvaihe, jossa toiminnat otetaan turvallisesti haltuun ja vakautetaan. Ja tästä eteenpäin tulevat vuodet ovat niitä vuosia, jolloin meidän pitää uudistuksen hyödyt, tietenkin yhdessä päätöksiä tehden, saada aikaan.

Mutta mihin ne rahat sitten kuluvat, ja miksi rahat eivät riitä? Syytä on monia, mutta nostan tässä esiin kolme. Ensimmäinen on se, että meillä rahoitusmekanismeissa keskeinen väline on hyvinvointialueindeksi, joka nostaa rahoitusta kustannusten nousun mukana. Nyt kuitenkin aivan poikkeuksellisesti olemme eläneet aikaa, jossa inflaatio on ollut korkea, mikä on nostanut myös ostopalveluiden kustannuksia poikkeuksellisen paljon. Samaan aikaan meille sattui palkkaratkaisu, joka on muita toimialoja korkeampi, ja tämä hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

tialueindeksi ei huomioi tämän tyyppisiä yhden alan korkeampia palkkaratkaisuja, vaan siellä keskeinen tekijä on yleinen palkkatason nousu, ansiotason nousu ja kustannustason nousu, ei toimialan.

Mutta yksi aivan keskeinen tekijä, joka vaikuttaa siihen, että kustannukset nousevat ja ovat viime vuosina nousseet, on kyllä se, että me olemme normittaneet ja säätäneet tuota toimintaa hyvinvointialueilla ja sosiaali- ja terveyspalveluissa entistä tiukemmin. Ja tässä nostan itse käden ylös virheen merkiksi. Nimittäin viime vaalikaudella, ollessani sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajana, ensimmäinen hallituksen esitys, joka valiokunnassa vietiin maaliin, oli nimenomaan tämä ikäihmisten hoivaan liittyvä henkilöstömitoituksen kiristäminen — ja se muuten täällä salissa hyväksyttiin yksimielisesti. Siis muutama vuosi sitten yksimielisesti tämä sali hyväksyi tämän 0,7:n henkilömitoitukseksi ympäri- vuorokautiseen ikäihmisten hoivaan.

Nyt kuitenkin jälkikäteen ajateltuna minusta tämä oli virhe. Viime vaalikaudella lykättiin jo tätä mitoitusta, nyt lykätään lisää — minusta pitäisi peruuttaa kokonaan. Me emme ehkä ymmärtäneet riittävästi sitä, että elämme maailmassa, jossa syntyvyys on romahtanut ja tälläkin hetkellä kaikki työelämään tulevat ikäluokat ovat selvästi pienempiä kuin sieltä poistuvat. Siis jokainen eläkkeelle jäävä ikäluokka on suuri ikäluokka, kun katsotaan, että tilalle tulee paljon pienempi. Ja asiantuntijat ovat meille vakuuttaneet, viime kaudellakin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että me emme voi kuvitella, että tulevista nuorista yhä suurempi osuus soveltuisi tai hakeutuisi sosiaali- ja terveysalalle. Ei hakeudu eikä sovellu, vaan suurin piirtein sama osuus nuorista kuin aikaisemminkin. Ja kun ikäluokat pienenevät, niin tuo väkimäärähän pienenee. Me emme pysty siis laskemaan sen varaan, että me lisää kouluttamalla saisimme alalle lisää ihmisiä. Meidän on pakko muuttaa toimintatapoja, ja kiintiöt, tiukat kiintiöt, vievät itse asiassa väärään suuntaan, kun niissä ei huomioda edes digitalisaatiota.

Emme siis voi rakentaa yhteiskuntaa, jossa koko ajan olisi hoitohenkilökuntaa suhteessa enemmän ja enemmän. Mehän rakentaisimme yhteiskuntaa, jossa kohta puolet olisi potilaita ja toinen puoli hoitajia. Semmoinen yhteiskunta ei toimi. Ja sen takia tämä hallituksen esitys on järkevä, ja tämä on kannatettava esitys, mutta sen sijaan siinä, että nyt lähdetäisiin viemään samaan aikaan hyvinvointialueilta rahat pois, kun ne tekevät jo yli miljardin alijäämää, ei tietenkään ole mitään järkeä.

Ja kuten täällä on edellisissä puheenvuoroissa hyvin avattu, niin tilannehan on se, että useimmat hyvinvointialueet tämän tyyppisistä palveluista merkittävän osan ostavat ulkopuolelta. Ne ovat jo kilpailuttaneet ne palvelut, ja ne ovat tehneet sopimukset, ja silloin on eletty sen hetken lainsäädännön kriteerien mukaan ja hinnoiteltu myös. Eivät ne pysty purkamaan niitä sopimuksia. Tulevina lähivuosina on kalliita sopimuksia — ne ovat nostaneet muuten näitä ostopalveluiden hintojakin — ja sen takia alueet eivät kykenekään, vaikka olisi hyvää tahtoa, tekemään niitä säästöjä siten, että ne eivät täyty niitä mitoituksia, kun ne ostetaan ulkopuolelta ja on laskettu jo mitoitukset sisään.

Arvoisa puhemies! Meidän pitäisi laajemminkin nyt katsoa, mitkä ovat ne normit ja lainsäädäntö, jotka kahlitsevat hyvinvointialueita ja estävät tekemästä järkeviä palveluprosessien muutoksia, palvelureformia, -uudistusta. Nyt olemme tilanteessa, jossa, kun alijäämää syntyy, niin meillä on ohjaavana ministeriönä valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Ja kun sosiaali- ja terveysministeriö ei riittävän voimakkaasti ohjaa tätä palvelureformia, niin valtiovarainministeriö edellyttää mekaanisia säästöjä hyvinvointialueilta ja tehdään todennäköisesti ratkaisuja, jotka sahaavat omaa oksaa ja tulevat kalliim-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

maksi muutaman vuoden päästä, kun lähdetään lähipalveluverkkoa karsimaan useimmilla alueilla, kun ei ole oikein muutakaan järkevää vaihtoehtoa, kun vaaditaan kiireessä tehtäväksi näitä leikkauksia.

Nyt pitäisi antaa aikaa tehdä todellisia palveluprosessien muutoksia ja samaan aikaan keventää normistoa ja laittaa pääpaino mieluummin laadukkaitten vaikuttavien palveluiden tuottamiseen ja niiden seuraamiseen kuin mekaanisiin mittareihin ja mekaanisiin kiintiöihin, joita nyt ollaan säätämässä.

Arvoisa puhemies! Tuen tätä hallituksen esitystä tältä osin, että otetaan aikalisä, mutta vieläkin rohkeammin pitäisi lähteä liikkeelle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

17.00 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustan vastalauseessa todetaan, että hoitajamitoituksen korotuksilla on ollut hyvä päämäärä turvata riittävä hoivan taso iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen palveluasumisen toimintayksiköissä. Vaikutukset ovat olleet myönteisiä. Tosiasia kuitenkin on, niin kuin olemme tässä jo kuulleet, että hyvinvointialueilla ei ole työntekijäpulan vuoksi mahdollisuuksia toteuttaa nyt tulevan joulukuun alusta lähtien hoitajamitoituksen korotusta 0,7 työntekijään asukasta kohti. Säädetty laki ilman riittäviä voimavaroja joko jäisi tässä tapauksessa tyhjiksi lupauksiksi tai nakertaisi voimavaroja sosiaali- ja terveydenhuollon muista palveluista, kuten esimerkiksi iäkkäiden kotipalveluista. Siksi keskusta pitää perusteltuna hallituksen esitystä muuttaa lain voimaantulosäännöstä siten, että 0,7 työntekijän henkilöstömitoitusta sovellettaisiin vasta 1. tammikuuta 2028 lähtien. Siirtymäajan jatkaminen mahdollistaisi hyvinvointialueille edellytykset tarkastella ja kehittää ikääntyneiden koko palveluketjua ja kehittää palveluita.

Samalla keskustan valiokuntaryhmä on hyvin huolissaan siitä, että kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus on ottanut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut keskeiseksi säästökohteekseen. Jopa noin kolmannes hallituksen hallitusohjelmassa päättämistä menoleikkauksista on kohdistumassa hyvinvointialueiden rahoitukseen eli ihmisten tarvitsemiin tärkeisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kansalaisten huoli on aiheellinen: Miten jatkossa pääsee hoitoon? Kuka pääsee lääkärille? Missä ovat neuvolapalvelut? Saavatko lapsiperheet kotipalvelua ja omaishoitajat riittävän tuen? Hallitus esittää, että hyvinvointialueiden rahoitusta vähennettäisiin hoitajamitoituksen täysimääräisen voimaantulon siirtämistä vastaavasti vuosina 2024—2027. Lakisäätöisen tehtävämuutoksen johdosta tehtävän rahoituksen vähennys hyvinvointialueille olisi 89 miljoonaa euroa vuodessa. Kuten edustaja Kemppi sanoi, hoitajamitoitusta on siirretty jo aiemminkin, mutta silloin rahat on jätetty hyvinvointialueille. Tällaista leikkausta tärkeistä sosiaali- ja terveyspalveluista keskusta ei voi hyväksyä.

Lisäksi on todettava, että viime vaalikauden puolella lisättiin merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusten aloituspaikkoja esimerkiksi lähihoitaja- ja sairaanhoitajakoulutuksissa, jotta kasvavaa työvoiman tarvetta voidaan turvata väestön ikääntyessä ja merkittävän osan nykyisistä työntekijöistä jäädessä eläkkeelle. Sote-alan pitovoimaa on välttämätöntä parantaa kehittämällä työoloja ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan työhönsä ja työaikoihin sekä parantamalla johtamista.

Mitä hallitus tekee? Se on jäänyt hyvin epäselväksi, mutta selvää on se, että hallitus on aikeissa poistaa ensi vuoden syksyllä aikuiskoulutustuki, joka on ollut merkittävä sote-alan

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

henkilöstön saatavuuden näkökulmasta. Kolmasosa aikuiskoulutustuen saajista on käyttänyt tukea sote-alan opintoja opiskellessaan. Nyt me tarvitsisimme nimenomaan sellaisia toimia, joilla saisimme niitä ihmisiä tuettua, jotka haluavat sote-alan kokemusta kehittää tai haluavat siirtyä sote-alalle joltakin muulta alalta, koska tämä henkilöstön saatavuus on yksi isoimpia kysymyksiä hyvinvointialueille ja siinä, että ikäihmisten palvelut voidaan jatkossakin turvata. Toivon, että hallitus nimenomaan tästä näkökulmasta pohtii näitä eri ratkaisujaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kempin esittämää vastalauseita ja lausumaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

17.04 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme oleva laki hoitajamitoituksen täyden toimeenpanon lykkäämisestä on yksi niistä järkevistä hallituksen lakiesityksistä, joita keskusta haluaa kannattaa. Jo vuosi sitten silloisen sosiaali- ja terveystieteiden keskusalan jäsenet vaativat toimia ikääntyneiden hoidon laadun varmistamiseksi ja hoitoalan kriisin ratkaisemiseksi ja esittivät yhtenä keinona hoitajamitoituksen 0,7 voimaantulon siirtämistä. Eri puolilta Suomea tulleiden tietojen mukaan ympärivuorokautisen hoidon hoitajamitoituksen kiristäminen oli johtamassa hoitopaikoissa laitomaan tilaan ja jopa tarvittavien hoitopaikkojen sulkemiseen. Keskustan valiokuntaryhmä pitää siis hoitajamitoituksen täyden toimeenpanon lykkäämistä välttämättömänä, ja puollamme hallituksen esitystä pysyttäytymisestä nykyisessä hoitajamitoituksessa, 0,65:ssä, ikääntyneiden pitkäaikaisen ja tehostetun palveluasumisen yksiköissä.

Laki hoitajamitoituksesta 0,7 vanhusten ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä säädettiin viime hallituskaudella, ja sitä tukivat kaikki puolueet. Lain oli määrä astua voimaan portaittain, mutta jo parin vuoden kuluttua todettiin vakavia haasteita saavuttaa hoitajamitoitus henkilöstöpulan vuoksi. Viimeisin korotus 0,65:een tapahtui kuluvan vuoden huhtikuussa. Samalla siirrettiin täyttä toimeenpanoa loppuvuoteen. Tämänhetkinen tosiasia hyvinvointialueilla on, ettei vallitsevan työntekijäpulan vuoksi päästä lain määräämään tavoitteeseen. Jos vaihtoehtona on hoivayksiköiden sulkeminen, kun niiden pyörittämiseen ei saada riittävästi väkeä, on mitoituksen keventäminen ehdottomasti parempi vaihtoehto. Olen vierailut hoitolaitoksissa, joissa palvelu toimii erinomaisesti pienemmälläkin mitoituksella. Kyse on siis ennen kaikkea hyvästä henkilöstöjohtamisesta.

Kannatamme hoitajamitoituksen täyden toimeenpanon lykkäämistä mutta emme sitä, että hyvinvointialueilta leikataan 0,7:n mukaiset rahat pois. Osa hyvinvointialueista on jo tehnyt sopimuksensa ennakoiden seuraavaa mitoitusta. Siksi teimme vastalauseen, jossa vaadimme hoitajamitoitukseen varattujen rahojen säilymistä hyvinvointialueilla, jotka joutuvat muutenkin hallituksen ankarien säästötoimien kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä jokaisella iäkkäällä ihmisellä on oikeus välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, jotka mahdollistavat turvallisen, arvokkaan ja mielekkään elämän viimeisiin hetkiin asti. Tämän perusoikeuden toteutumisesta vastaa viime kädessä kulloinenkin istuva hallitus. Hoitoalan kriisin syy ei ole vain hoitajamitoituksessa. Hoitajapula ja hoitohenkilöstön tarpeen kasvu on syntynyt vuosikymmenten kehityksen kuluessa. Mikään yksittäinen keino tuskin korjaa tilannetta, tarvitaan parannuksia muun muassa työoloihin ja työssäjaksamiseen. Hoitoalan tilanteen kohentamisen tulee olla kärkipäässä hallituksen tehtävällä.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Ministeri Juuso voisi myös ottaa tutkailtavaksi, voisiko eduskuntaan tuoda esityksen sote-alan koronarokotevelvoitteen poistamisesta. Rokotevelvoitteelle ei ole enää perusteita, sillä koronan leviämistä ei enää voida rokotteilla estää. Rokotteet kannattaa ottaa, mutta sote-alan ammattilaisten rokotevelvoitteille ei enää tässä tilanteessa ole perusteita. Nyt tarvitaan kaikki alan ammattilaiset työhön.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kempin esittämää vastalauseita ja lausumaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

17.08 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kaikista pitää pitää huolta, ihan kaikista. Se on tärkeää. Hoitajia on riitettävä myös sinne kotisairaanhoidon ja kotihoitoon. Se on erittäin oleellista. Nyt on kyse siitä, ettei ole niitä työntekijöitä. Tämä on se ydinasia, se ydinasia, jonka keskustakin tunnistaa. Sotessa on nyt paljon korjattavaa, ja tämä hallitus aikoo korjata tätä sotea.

Muistellaanpas, kuka sen soten halusi. Se oli Marinin hallitus, ja mukana oli keskustakin. Sote tuli, ja melkoinen sote-soppahan siitä tuli. [Aki Lindén: Kyllä jo edellinenkin halusi!] Siinä oli myöskin keskusta mukana. Soten keskeisin tavoite oli — muistetaan — kustannusten hillintä. Kustannusten hillintä. No, kuitenkin se hallinto siellä hyvinvointialueella kyllä voi aika hyvin ja paisuu kovasti, ja se on kallista. Se hallinto on todella kallista.

Hyvinvointialueiden rahoitus määräytyi Marinin hallituksen sote-uudistuksen rahoitusmallin mukaisesti. Hyvinvointialueilla rahoitus kasvaa noin 1,2 miljardia euroa vuodelle 24. Elikkä täällä nyt on väitetty, että hallitus leikkaa, mutta eihän se pidä sitten paikkaansa. Hallitushan ei leikkaa hyvinvointialueiden rahoitusta vaan lisää sitä tosiaan merkittävästi. Hyvinvointialueen rahoituksen taso kasvaa hallituskauden aikana noin miljardilla eurolla vuodessa, [Ilmari Nurminen: välihuuto] noin miljardilla eurolla. Eli hallitus ei ole leikkaamassa, ei todellakaan. — Kiitos. [Ilmari Nurminen: Miten tämä liittyy hoitajamitoitukseen? — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström. — Oteetaan puheiden listojen mukaan.

17.10 **Johan Kvarnström sd:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Tässä hoitohenkilöstön mitoitusta koskevassa asiassa on tärkeää muistaa, miksi sitova vaatimus alun perin kirjoitettiin lakiin. Aluksi henkilökunta hälytti järjestelmän puutteista, sitten paljastui useita järkyttäviä tapauksia laiminlyönneistä. Poliittinen yksimielisyys vahvistaa lakia ja parantaa tilannetta alkoi kasvaa. Se on nyt osittain tapahtunut ja tuonut mukanaan hyvää, kun laki uudistettiin vuonna 2020, vaikka siinä onkin ollut myös käytännön haasteita.

Aikataulu oli osittain liian kunnianhimoisen, ja siksi vaatimusten viimeistä kiristämistä siirrettiin tämän vuoden keväästä joulukuuhun. Se oli ikävää, mutta se arvioitiin tarpeelliseksi, koska monilla yksiköillä ei olisi ollut todellista mahdollisuutta täyttää vaatimuksia ajoissa. Tämä on myös perustelu viimeisen parannuksen lykkäämiselle, mutta nyt hallitus haluaa siirtää koko asiaa jopa neljällä vuodella. Se on aivan liian pitkä aika, ja väite siitä, ettei henkilökuntaa ole tarpeeksi ennestään, ei ole riittävä perustelu näin pitkälle siirtämiselle.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Ensinnäkin on selvää, että muutos säästää 89 miljoonaa euroa vuodessa. Siksi tehostetun palveluasumisen yksiköt ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköt saivat huomattavasti enemmän resursseja ilman hallituksen ehdottamaa muutosta.

Toiseksi, yksi henkilöstöpulan syistä on se, että monet terveystalalla koulutetut valitsevat työskennellä jossain muualla. Tämä johtuu siitä, että he kokevat työn liian stressaavaksi tai heillä ei ole mahdollisuutta tehdä sitä kestäväällä ja arvokkaalla tavalla. Työolojen parantaminen kannustaa palaamaan alalle, kun hoitajat tietävät, että he voivat tehdä työnsä hyvissä olosuhteissa. Alan houkuttelevuus paranisi, mutta se ei näytä painavan hallituksen vaakakupissa yhtä paljon kuin säästö. Niin kauan kuin tämä ongelma on olemassa, koulutuspaikkojen lisääminen ei yksin riitä ratkaisuksi. Ei auta, jos ne, jotka koulutetaan, jättävät sektorin. Satsauksia alan koulutukseen tehtiin jo edellisellä kaudella, ja ne ovat jo tuottaneet tulosta.

Kolmanneksi, hallituksen maahanmuuttopolitiikka vaikeuttaa työvoimapulan ratkaisemista. Siksi en hyväksy hallituksen perusteluja siirtää hoitajamitoituksen parantamista neljällä vuodella eteenpäin. Se näyttää perustuvan pohjimmiltaan säästötoimenpiteeseen.

Ärade talman! Det är viktigt att i den här frågan om vårdardimensioneringen komma ihåg varför ett bindande krav från början skrevs in i lagen. Först slog personalen larm om systemets brister, sedan uppdagades flera chockerande fall av vanvård. Brister fanns på många håll, såväl på den privata som på den kommunala sidan. Det växte fram en allt större politisk enighet om att skärpa lagen och gå från rekommendationer till krav som ökade successivt med tiden. Det här har nu skett och det har fört gott med sig sedan lagen förnyades 2020, trots en del praktiska utmaningar, men vi är inte helt i mål ännu.

På grund av att tidtabellen blev för ambitiös sköts den sista skärpningen av kraven fram från våren i år till december. Det var tråkigt men bedömdes vara nödvändigt, eftersom många enheter skulle sakna en reell chans att uppfylla kraven i tid. Så lyder motiveringarna till att skjuta fram den sista förbättringen nu också, men nu vill regeringen skjuta fram det hela med så mycket som fyra år, och det är alltför länge. Argumentet att det inte finns tillräckligt med personal sedan tidigare håller inte.

För det första står det svart på vitt att ändringen sparar 89 miljoner euro per år. Alltså skulle verksamhetsenheter för serviceboende med heldygnsomsorg och verksamhetsenheter för långvarig institutionsvård för äldre få betydligt mer resurser utan den ändring som regeringen nu föreslår, resurser som skulle gå till mer personal, till fler vårdare.

För det andra är en av orsakerna till personalbristen att många som är utbildade inom vårdsektorn väljer att arbeta inom något annat yrke, detta eftersom de upplever att jobbet är för stressigt eller att de inte får möjlighet att utföra det på ett hållbart och värdigt sätt. Så länge detta problem finns kan vi inte vänta på att ha utbildat fler, för det hjälper inte om de som utbildas ändå lämnar sektorn. Satsningar på mer utbildning gjordes redan under förra perioden och har redan gett resultat.

För det tredje går regeringens invandringspolitik emot arbetet med att lösa arbetskraftsbristen, och därför köper jag inte regeringens argument för att skjuta fram en förbättring av personaldimensioneringen vid äldreboenden med fyra år. Det verkar i grund och botten handla om en sparåtgärd. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

17.15 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen nosto 0,7 työntekijään iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen palveluasumisen toimintayksiköissä ei ole realistista. Sen täytyy olla tavoite, ja siihen tulee pyrkiä, mutta sen toteuttaminen tässä hetkessä ei ole mahdollista.

Minä, erityisesti hoitajana ja lisäksi kansanedustajana, haluan ilman muuta lisää henkilökuntaa hoitoalalle. Sitä ei kuitenkaan tule tapahtumaan niin kauan kun hoitajien palkat ja työolot ovat mitä ovat. On helppo moraaliposeerata poliittisen teatterin näyttämöllä ja vaatia näennäisesti hyviä ratkaisuja, jotka näyttävät paperilla hyviltä mutta todellisuudessa heikentävät vanhusten hoitoonpääsyä. Siksi kysynkin, kuka muka olisi valmis nostamaan hoitajamitoitusta sen kustannuksella, että vanhuksia jäisi entistä enemmän kotiin. Kuka olisi valmis ottamaan sen vastuun, että yhä useampi ympärivuorokautista hoivaa tarvitseva olisi edelleen kotona, joko yksin riittämättömän kotihoidon kanssa tai omaishoitajan turvin? No, ei varmasti kukaan, joka ymmärtää tämän kokonaisuuden. [Ilmari Nurmisen välihuuto]

Nyt meillä riittää henkilökuntaa 0,65:n hoitajamitoitukseen, ehkä juuri ja juuri. Mikäli tilanne muuttuisi radikaalisti ja hoitoalalle tulisi nyt yllättäen vähintään 1 700 puuttuvaa hoitajaa lisää, en epäile yhtään, ettemmekö voisi aikaistaa hoitajamitoituksen nostoa vuodesta 2028. Niin kauan kun sitä ei tapahdu, joudumme tekemään todella paljon töitä, että saadaan se voimaan edes silloin reilun neljän vuoden päästä.

Arvoisa puhemies! Tässä kun kuuntelin edustajien puheita, niin inspiroiduin kirjoittamaan pienen lisäpätkän tähän alkuperäiseen.

Viime päivinä olen itsekin lukenut sosiaalisesta mediasta sellaisista potilaista, jotka on kotiutettu, joiden oikeasti pitäisi saada olla siellä palvelutalossa tai edelleen sairaalapaikalla hoidossa. Syy: ei ole paikkoja — näin sanotaan omaisille ja potilaille. Iäkkäät ja sairaat laitetaan kotiin. Siinä särkyä omaisten ja potilaan sydämen lisäksi myös se hoitajan sydän ja varmasti myös lääkärin sydän.

Edustaja Andersson sanoi, että mitoituksen lykkäys ei tuo hoitajia alalle lisää. Olen täysin samaa mieltä, se on totta. Mutta se, mitä tämä lykkäys tekee, on se, että se takaa, että useampi potilaspaikka on auki, jolloin vanhus pääsee ylipäänsä hoitoon. Ja kyllä, se tarkoittaa hieman tiukempaa työvuoroa sille hoitajalle, mutta se myös auttaa samalla siinä, että hoitajan ei tarvitse kotiuttaa sitä vanhusta oman onnensa nojaan sinne kotiin, koska siinä särky se sydän. Samalla se saa sen hoitajan miettimään, haluaako jatkaa hoitoalalla.

Hallitus tekee toimia saadakseen lisää hoitajia alalle. Hyvän työn ohjelmassa on paljon hyviä toimenpiteitä, joita olen ennenkin täällä kertonut. Lisäksi olen puhunut siitä, että hoitoalalle pitää palauttaa samat perusoikeudet kuin muillakin aloilla on. Enimmäkseen tarkoitan tällä pakkorokotuspykälän poistamista vaatimuksena hoitoalalle, ja nyt puhun tästä tartuntatautilain 48 §:stä, joka on edelleen voimassa. Koronarokotepakkopykälähän ei ole tällä hetkellä voimassa sote-alalle. Tässä puhutaan sadoista, jos ei jopa tuhansista hoitajista, kukaanhan ei tarkkaan tiedä tätä määrää. Löytyisikö tälle tukea oppositiosta? Tämä voisi olla ainoa ilmainen keino tässä taloustilanteessa, millä me voitaisiin saada niitä hoitajia palaamaan tälle alalle, hakeutumaan tälle alalle, että olisi ne samat perusoikeudet kuin muillakin aloilla tässä maassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, Aki.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

17.19 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Sillanpää äsken sanoi, tämä koronarokotuspakkohan poistui 1.1.23. Se on sitten laajempi kysymys, tuleeko hoitohenkilökunnalla olla tartuntatauteja vastaan suojaa, joka on pitkälti kyllä useimmiten ollut vapaaehtoista. En lähde nyt tähän keskusteluun tässä sen laajemmalti.

Tuossa vähän aikaisemmin edustaja Reijonen sanoi, että eihän tämä ole mikään leikkaus. No, minä sanoisin nyt niin, että ei tämä ole mitään sanaleikkiä. Kaikkihan me tiedämme, että hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa — hyvinvointialueen rahoituslain mukaan yhdellä prosentilla vuosittain palvelutarpeen kasvusta johtuen, se on siellä laissa. Sitten on hyvinvointialueen indeksi. Siitä ollaan nyt oltu sitä mieltä, että se ei ole riittävä kattamaan niitä todellisia kustannuskehityksiä, mutta se on siellä kuitenkin ensi vuodelle: se on 2,55. Sitten siellä on, että jokaisesta uudesta tehtävästä, joka valtiolla säädetään, tulee olla sataprosenttinen korvaus. Mutta nyt on kysymys siitä, miten sen kehityksen, joka oli suunniteltu hyvinvointialueille, käy.

Minulla on tässä edessäni julkisen talouden suunnitelma vuosille 24—27. Sen sivulla 29 on tämä taulukko, jossa kerrotaan, mitä muutoksia Orpon hallitus aikoo tehdä vuoteen 27 mennessä. Näiden yhteisvaikutus on se, että noin 440 miljoonalla eurolla leikataan niitä kustannuksia, jotka muutoin olisivat voimassa, siis leikataan niitä kustannuksia, jotka liittyvät tiettyihin tehtäviin, joita sitten vastaa tietty rahoitus. Täällä on myös lisäyksiä, eli sen takia se nettovaikutus on se, että 341 miljoonaa euroa vähemmän rahaa annetaan hyvinvointialueille näiden tehtävämuutosten seurauksena. Ja sitten täällä, niin kuin usein on tuotu esille, on tämä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistaminen, 35 miljoonaa euroa. Täällä on vammaispalvelulaki, 64 miljoonaa. Keliakiakorvausten laajentaminen, siitä aiheutuva lääkärin lausuntotyö, 1 miljoona, ja tällä tavalla. Mutta kaiken kaikkiaan siis tätä vähennetään 340 miljoonaa euroa.

Tämä on varmasti ihmisille muualla kuin täällä salissa vaikea ymmärtää, kun me puhutaan 0,65:stä, 0,7:stä. Olen ennenkin täällä sanonut, että kun se muutetaan työvuoroiksi vaikkapa 30-paikkaisessa hoivayksikössä, niin tämä 0,7 tarkoittaa aamuvuoroon kuutta hoitohenkilöä, iltavuoroon viittä ja yövuoroon kahta. Tiedän, että se tarkoittaa kiirettä, mutta ehkä se kaikkein olennaisin asia tässä on se, että kun nyt otetaan 89 miljoonaa euroa pois hyvinvointialueilta, niin ei sillä rahalla saada yhtään henkilöä lisää kotihoitoon. Se vastaa 1 500:n hoitohenkilöstöön kuuluvan työpanosta. Eli tämä rahoitusleikkaus on tässä nytten se kaikkein pahin asia. [Pia Sillanpään välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Laiho.

17.22 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt hoitajamitoituksen lykkäystä vuoteen 28 asti eli tämän 0,7:n lykkäystä, ja se on ainoa oikea tapa, miten edetä tässä tällä hetkellä. Käytännössä sitä ei pystytä täyttämään ilman, että vaarannetaan vanhuspalveluiden turvaaminen. Meillä on paljon eri osa-alueita vanhuspalveluissa. Ympäri vuorokautinen hoiva on tärkeä, mutta se on vain yksi osa sitä. Hoitajamitoitus säädettiin vuonna 20, ja silloin arviointineuvosto antoi siitä lausuntonsa, ja otan tässä joitakin otteita siitä.

Arviointineuvostohan on itsenäinen ja riippumaton taho, jonka tavoitteena on lisätä lainvalmistelun laatua antamalla lausuntoja hallituksen esityksistä. Arviointineuvosto lausui, että ”normaalisti lakivalmistelun yhteydessä tehdään myös kansainvälisiä vertailuja, joissa kuvataan, miten asia on hoidettu muissa maissa”, mutta tässä lakiesityksessä silloin vertailu jäi ohueksi. Ei kerrottu juurikaan edes, miten muissa maissa asia on hoidettu. Arvi-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

ointineuvoston mukaan ”hallituksen olisi pitänyt tehdä myös vertailu, miten erilaisten vaihtoehtojen avulla saadaan toteutettua uudistuksen tavoitteen mukainen oikeus välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja minkälaiset vaikutukset eri vaihtoehtoilla on”, minkälaiset vaikutusarviot tällä esityksellä olisi. Ne puuttuivat. Nyt oppositio huutaa kaikkien vaikutusarvioiden perään, mutta miksi ette tehneet tämän hoitajamitoituksen vaikutusarvioita? Tämän esityksen säätämisessä silloin säädettiin vain hoitajamitoituksesta ja sanottiin, että vanhuspalvelulain muut muutokset tehdään myöhemmin. Tästä johtuen arviointineuvosto silloin lausui, että oli vaikea hahmottaa kokonaisuutta ja sitä, miten tämä uudistus kokonaisuudessaan vaikuttaisi. Mitä on sitten käynyt?

Siteeraan vielä arvostamaani toimittajaa Tiina Merikantoa, joka on kirjoittanut paljon vanhuspalveluista, sitä, mitä hän kirjoitti. Hän kirjoitti silloin, että ”vanhuspalveluista puuttuu kokonaisnäkemys”. Hän kirjoitti myös, että ”hoitajamitoituksella on politikoitu vuosikausia”. Näin on, hallituskaudesta toiseen. Hoitajamitoitus ei ole vain yksi knoppi, jolla kaikki asiat ratkeavat. [Aki Lindén: Ei tietenkään!] Hän kirjoitti, että ”tällä menolla, jos kaikki vain hoitajamitoitukseen kulminoituu, kotihoito kriisiytyy”. Mitä on tapahtunut? Kotihoidon palvelutarve on kasvanut, mutta hoiva siellä on vähentynyt. ”Ympäri vuorokautisen hoidon määrä vähenee. Sinne on vaikeampi päästä.” Mitä on tapahtunut? Juuri näin on tapahtunut. Ympäri vuorokautisen hoivan paikkoja on suljettu, koska siellä ei pystytä täyttämään niitä kriteereitä ja suljetaan paikkoja, jätetään vanhukset oman onnen nojaan kotihoitoon. Suljetaan ovi perässä. Kukaan ei tiedä, mitä siellä tapahtuu. Mistä otetaan puuttuvat hoitajat? Riski kotihoidossa on, että ajaudutaan yhä enemmän ympärivuorokautiseen, mutta sinne ei pääse, jolloinka vanhukset jäävät heitteille. Ratkaistavat ongelmat ovat suurempia kuin hoitajamitoitus. Vanhusten ongelmia ei ratkaista hoitajamitoituksella. Jos asiat olisivatkin niin helppoja, mutta kun ne eivät ole.

Tässä hallituksen esityksessä esitetään nyt siis tämän mitoituksen siirtoa, ja nostan nyt asioita, joita on tarkoitus tehdä hallituskauden aikana, jotta pystytään parantamaan vanhuspalveluita ja pystytään myös henkilöstön määrä turvaamaan paremmin:

Hallituksella on meneillään hyvän työn ohjelma, jossa tarkistetaan muun muassa henkilökunnan työnjakoa niin, että ammattihenkilöiden työpanos kohdistuu heidän koulutustaan vastaaviin tehtäviin.

Laitetaan satsauksia myös iäkkäiden ihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseen. Kotikuntoutus laajennetaan kotitalousvähennyksen piiriin.

Koulutuspaikkoja lisätään. Toisin kuin Li Andersson väitti, niin nykyinen hallitus lisää koulutuspaikkoja, korkeakoulutuspaikkoja, 1,7 miljoonaa, [Li Andersson pyytää vastauspuheenvuoroa] ja myöskin korkeakoulurahoitusta, 152 miljoonaa perusrahoitusta, eli korkeakoulupaikkoja saadaan noin tuhat, ja niistä ollaan varmasti... Näin olen vastuuministeriltä ainakin kuullut, että yritetään näille puutealoille niitä painottaa.

Tullaan myös kiinnittämään huomiota palvelurakenteen monipuolistamiseen ja myöskin nimenomaan hoidon tarpeen arviointiin. [Aki Lindén: Miksi poistatte määrärahan?]

Meidän on hyödynnettävä myös teknologisia ratkaisuja. Meidän henkilöstömme ei riitä. Me emme koskaan pysty kouluttamaan niin paljon, mitä tarve käytännössä olisi. Me mahdollistamme myös työperäisen maahanmuuton sote-alalle. Siitäkin on täällä ollut vääriä kommentteja. Ilman muuta näin tullaan tekemään ja sujuvoittamaan sitä prosessia. Sitäkään edellinen hallitus ei mahdollistanut, että oltaisiin nopeutettu muualla ammattikoulu-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

tuksen saaneiden henkilöiden parempaa sijoittumista tänne ja pystymistä toimimaan ammatissaan.

Otan tässä esille vielä sopimukset, mitkä täällä ovat nousseet esille: ettäkö hoitajamitoitus nyt hyvinvointialueilla aiheuttaisi sopimusten kautta ongelmia. Ei aiheuta. Siitä palautteesta, mitä ollaan hyvinvointialueilta saatu, on suurin osa sitä mieltä, että hyvä, että tätä nyt siirretään. Sanoisin, että on osaamattomuutta hyvinvointialueilla, jos ei sopimusta pystytä avaamaan ja neuvottelemaan uudelleen. [Li Andersson pyytää vastauspuheenvuoroa — Ilmari Nurminen: Kaksi kertaa jo Li on mainittu!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola. — Puheen-
vuoropyyntöjä voi ottaa tuolta.

17.30 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä on moneen kertaan jo todettu, tässä on kyse esityksestä, jossa hoitajamitoituksen nostoa 0,7 työntekijään asukasta kohden siirretään vuoden 2028 alkuun saakka. Kaikkihan me tietysti toivoisimme, että hoitajamitoitus olisi saatu 0,7:ään jo paljon aiemmin. Tämä on ollut SuPerin ja Tehyn tavoitteena jo ainakin toissa vuosikymmeneltä saakka, mutta olisi toivottu, että viimeistään tämän kuluvan vuoden aprillipäivänä — tänä vuonna tosiaan, kuten edellinen hallitus yritti — olisi tähän päästy. Mutta niin kuin tässä on moneen kertaan todettu, meillä yksinkertaisesti ei ole niitä hoitajia tässä maassa niin paljon, että tähän olisi voitu mennä. Sen tähden nytten taas uutta aikalisää. Emmehän me voi säätää lakia, jos sitä ei pystyttäisi noudattamaan. Tämän lykkäyksen ansiosta saadaan pidettyä edes nämä olemassa olevien hoivakotien paikat avoimina.

Missä ne meidän hoitajat ovat? Meillä on koulutettu paljon hoitajia, mutta niitä ei riitä töihin. Me tiedetään, että meillä on tuhansia hoitajia Ruotsissa, Norjassa, Britanniassa. Sitteen on paljon hoitajia, jotka ovat vaihtaneet tyystin toiselle alalle. Tässäkin kun katson tätä harvalukuista joukkoa, niin muutamia hoitajia istuu täällä kansanedustajanakin, eli on lähdetty muille aloille. Tämä on saanut minut miettimään, mikä tässä meidän hoiva-alassa on sellaista, että se ei ole tarpeeksi houkutteleva, että kaikki ne hoitajat, jotka alalle koulutautuvat, eivät sitten sillä alalla työskentele tai työskentelevät jossain muussa maassa tai sitten ihan täysin muulla alalla. Ja on myös se, että onko tarpeeksi kyvykästä väkeä. Tietysti tämä ikäluokkien pienentyminen myöskin aiheuttaa osakseen tätä, että alalta poistuvien, eläkkeelle siirtyvien määrä ja jopa sinne hoivakotiin asukkaaksi siirtyvien määrä on isompi kuin alalle tulevien uusien työntekijöiden. Mutta joka tapauksessa sitä suuremmalla syyllä meidän tulisi miettiä nyt enemmän sitä hoiva-alan houkuttelevuutta, että tulevaisuudessa emme olisi näin pahassa tilanteessa.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on nyt tätä hallituksen esitystä tuumannut pitkään ja hartaasti. Näitten pitkien kokousten tärkein johtopäätös on se, minkä tässä omassakin puheesani jo sanoin ja minkä moni muukin täällä sanoo lopputulemana, että meillä ei hoitajia edelleenkään ole tässä maassa tämän mitoituksen edellyttämällä tavalla saatavilla. Siksi tämän lain voimaantuloa esitetään siirrettäväksi vuoden 2028 alkuun.

Valiokunta toteaa tässä mietinnössään kuitenkin myös sen tärkeän seikan — mihin vähän itsekin viittasin tuossa, kuinka saadaan väkeä tänne hoiva-alalle ja kuinka saadaan pidettyä tämä väki siellä — että nämä alituiset mitoituksen siirrot, joita on tehty ja joita nyt taas tehdään ja jotka sinänsä ovat perusteltuja, saattavat vaikuttaa rekrytointiin ja alan pitovoimaan. Eli kun mietitään tätä hoiva-alan houkuttelevuutta, niin meidän on otettava

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

huomioon se, että kovin monta kertaa ei meillä ole enää varaa siirtää tätä hoitajamitoitusta, sillä muuten meillä on taas entistä vähemmän hoitajia tälle alalle työskentelemään ja entistä useampi hoitaja pyrkii muille maille vierahille työskentelemään tai sitten ihan muille aloille tai sitten pyrkii jopa tänne eduskuntaan.

Mietintö sisältää vastalauseita, muutosesityksiä, lausumia ja niin päin pois, ja kaikki tietenkin niiltä eduskuntaryhmiltä, niiltä puolueilta, jotka edellisen kerran ovat olleet siirtämässä ja osaksi, ei nyt tietysti täysin kokonaan, mutta osaksi ihan samoin perusteiden kuin nytkin tätä siirretään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

17.35 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä terveydenhuollon henkilöstöpula on varmasti kaikkien tiedossa, ja se ei ole kellekään enää yllätys näitten vuosien jälkeen. Sitä pulaa on meidän kaikilla eri sektoreilla terveydenhuoltojärjestelmän sisällä ja eri ammattiryhmienkin kohdalla, niin että ei tämä tietenkään pelkää hoiva-alaa koske millään lailla. Hoivapalveluitten henkilöstömitoitus on vuosien varrella noussut sieltä 0,5:stä aina sitten 0,65:teen, ja kuten tässä on puhuttu, paikoittain jo 0,7:ään. Mutta samalla kuitenkin hoivapalveluitten saatavuus on jostain syystä heikentynyt. Ja tästäkin näkee, että pelkää tuota mitoitusta nostamalla hoitohenkilökunnan tai palveluiden saatavuus ei tule nousemaan, eli meidän pitää tehdä jotain muuta. Kuten tässä edustaja Laiho totesikin, niin meillä on ihan selkeät viitteet siitä, että hoivapaikkoja on tällä hetkellä tyhjinä ihan suoraan tai kiristyneen mitoituksen seurauksena. Mitoitukseen päästään tällä hetkellä tiettyissä yksiköissä vain sillä, että vähennetään paikkoja, jos tälle henkilökunnan saatavuudelle ei tehdä mitään. Ja ensiarvoisen tärkeätä olisikin saada hoito- ja hoivatyö muokattua houkuttelevaksi ja pitovoimaiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Andersson totesi tässä, että mitoituksen laskeminen itsessään ei tuo yhtään lisähoitajaa. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että tätä vaikutusta ei myöskään ole sillä, että me nostetaan mitoitusta. Eli hoitajien löytymiseen vaaditaan kyllä muutakin kuin yhden rivin lisäys lakitekstiin. Henkilöstön lisääntyminen ei ole ilmoitusasia, mitoituskysymys, eikä se myöskään ole kiinni yksistään koulutusmääristä. Se on lähinnä houkuttelevuus- ja pitovoimakysymys. Työnkuvan tulee olla mielekäs. Nuorille ja kokeneemmillekin ammattilaisille tulee tarjota motivoivia urapolkuja. Tämä voi tapahtua vaikka kannustavan palkkauksen, erikoistumismahdollisuuksien tai osaavan johtamisen muodossa, muutaman esimerkin mainitakseni.

Hyvinvointialueita ei voi ajaa pakkorakoon, jossa itseisarvoisesti tavoitellaan ainoastaan mitoituksen täyttymistä yhdellä sektorilla. Se ei saa tapahtua toiminnan sisältöjen tai toisten sektoreiden kustannuksella. Siellä totta kai pitää joku minimi olla, mutta kulloinkin henkilöstö olisi kaikkein mielekkäintä asettaa tarpeen, ei mitoituksen, mukaan. Näin me saataisiin kohdistettua niukkenevat resurssit sinne, missä kulloinkin kipeimmin tarvitaan. Tarvittava henkilökunta tulee houkutella muilla keinoilla kuin mitoituksella.

Tähän keskusteluun on pesiytynyt myös tällainen ilmaisu, että ”minimi on uusi maksimi” sillä perusteella, että laissa mainitusta 0,65:n minimistä tulisi käytännössä samalla maksimimitoitus. Oppositio on kuitenkin jo useampaan kertaan maininnut useammassa otteessa, useammalla suulla, että nyt jo 40 prosenttia hoitopaikoista operoi 0,7 mitoituksella eli yli säädetyn minimin — kuormituksen mukaan, kuten kuuluukin. Eli hyvinvointialueil-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

ta löytyy kyllä eettistä selkärankaa asettaa resurssit tarpeen mukaan, jos niitä vain on saatavissa. [Li Andersson: Nyt viedään rahat!]

Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että mitoituksen kiristämiseksi tulee riittävän pitkä aikalisä, jotta hyvinvointialueet saavat työrauhan toimintansa kehittämiseksi ja luodakseen omalta osaltaan houkuttelevuutta hoitotyön eri sektoreille. Samalla ehdimme nähdä, olisiko esimerkiksi tarkoituksenmukaisia teknologisia ratkaisuja keventämään vuosi vuodelta kasvavaa hoivatyön inhimillistä työtaakkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

17.38 Henrik Wickström r: Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Ajattelin pyrkiä pitämään rakentavan puheenvuoron, koska me puhumme todella isosta haasteesta eli sote-sektorin henkilöstöpulasta. Jokainen eduskuntapuolue haluaa turvata laadukkaita vanhustenpalvelut kaikille suomalaisille. Meidän väestömme ikääntyy, ja se edellyttää tietenkin sitä, että me huolehdimme siitä, että meillä on vaikuttavat ja hyvät palvelut jokaiselle ikäihmiselle, koska jokaiselle ikäihmiselle tulee tarjota arvokas vanhuus.

On syytä nyt hieman kelata taaksepäin ajassa ja lähteä tarkastelemaan sitä ajankohtaa, kun julkisuudessa lähti liikenteeseen keskustelu siitä, mikä se vanhustenhuollon mitoitustulisi olla. Tämä ajankohta on tarkalleen talvi 2019, jolloin me saimme lukea julkisuudessa uutisia siitä heikosta tilanteesta, joka monessa vanhustenhuollon yksikössä oli ympäri Suomenmaata. Siitä lähtien on lähdetty korottamaan henkilöstömitoitusta, mikä on RKP:n mielestä ollut ihan oikea toimenpide. Jos katsotaan tilastoja, mikä myöskin tulee esiin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa, niin sieltä näkee, että vuonna 2020 mitoituksen 0,65 täytti 31 prosenttia yksiköistä ja kolmessa vuodessa osuus on noussut 89 prosenttiin. Se on hyvä ja hieno asia.

Mutta tällä hetkellä tilanne sote-sektorilla on haastava, ja se on esimerkiksi näkynyt tänä kesänä. Otan esimerkiksi oman hyvinvointialueeni, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, jossa monen muun hyvinvointialueen tapaan tänä kesänä meillä piti olla usempi paikka vanhustenhuollon palveluasumisen yksikössä kiinni juuri nimenomaan henkilöstön saatavuuden haasteiden vuoksi. Tämä on johtanut siihen, että me emme ole voineet turvata ajoissa hyvää ja turvallista paikkaa jokaiselle ikäihmiselle täällä Suomessa. Tämä on osittain kuormittanut kotihoitoa ja myös muuta lähipiiriä.

On todettava, että me tarvitsemme lisää työntekijöitä sote-sektorille, ja tämä on iso ja yhteinen haaste meille kaikille. Tässä keskustelussa on noussut esiin näkökulmia siitä, että hallitus ei ole hallitusohjelmassa ottanut kantaa tähän asiaan. Se väite ei pidä paikkaansa. Tämä hallitus on ollut niin rakentava, että on myös halunnut huomioida edellisen hallituksen tekemiä toimia, kuten esimerkiksi hyvän työn ohjelmaa. Siitä löytyy paljon hyviä linjauksia, joita myös tämä hallitus haluaa lähteä edistämään.

Toinen asia, jonka tämä hallitus tulee tekemään, on koulutuspaikkojen lisääminen. Yksi keskeinen asia, joka myös valiokunnan mietinnössä nousi vahvasti esiin, liittyy työtehtävien tarkasteluun eli siihen, kuka tekee ja mitä sote-sektorilla. Tämä on massiivinen lainsäädäntökokonaisuus, joka pitää uudistaa, ja se uudistustyö on myös lähtemässä liikenteeseen.

Yksi keskeinen asia liittyy myös johtamiseen. Tämä on asia, jota me päättäjät täällä emme voi tehdä, mutta toivon, että jokainen hyvinvointialue miettii, millä tavalla me voimme kannustaa hyvään johtamiseen ja myös huomioida henkilöstön toiveet alueellisesti.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Vi vet att bristen på personal inom social- och hälsovårdssektorn är en av de största utmaningarna just nu. Där krävs det många olika former av lösningar. Regeringen kommer att satsa på mer utbildningsplatser på såväl svenska som finska. Vi kommer att se över arbetsfördelningen inom social- och hälsovårdssektorn, och därtill kommer vi också att främja arbetsplatsvälmåendet.

Med tanke på dagsläget har vi inte tillräckligt med vårdare i Finland för att uppnå den här dimensioneringen som var på kommande. Därför är det nödvändigt att skjuta upp själva ikraftträdandet av dimensioneringen. Vi kommer också att behöva stöd av elektroniska medel och teknologi men det kommer heller aldrig att kunna ersätta den mänskliga kontakten som behövs inom vården.

Arvoisa puhemies! Haluan loppuun sanoa, että meidän kaikkien puolueiden täytyy tässä salissa tehdä töitä sen eteen, että me voimme vahvistaa julkisen terveydenhuollon työnantajakuva. Se edellyttää toimia meiltä kaikilta. Haluan lopuksi myös nostaa esiin sen, että tiedän, että haasteet ovat monet hyvinvointialueilla, mutta uskon, että jokainen hyvinvointialue haluaa panostaa siihen, että olisi mahdollisimman hyvä työnantaja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

17.43 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Terveystieteiden toiminnan on perustettava näyttöön sekä hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Sote-palveluiden toiminnan vaihtelevuudesta johtuen hoitajamitoitus on aina arvioitava tapauskohtaisesti. Hoitohenkilöstön rakenne ja määrä määräytyvät muun muassa potilaiden hoitoisuuden, vaihtuvuuden ja tilaratkaisujen mukaisesti. Mitoituksen tulee perustua asiakkaiden ja potilaiden tarpeisiin. Potilaiden toimintakyky ja palveluntarve määräävät henkilöstömäärän.

Lain mukaan iäkkäille henkilöille tarjottavien sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen on oltava laadukkaita ja niiden on turvattava heille hyvä hoito ja huolenpito. Toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta ja turvaavat heille laadukkaat palvelut.

Näin ollen yksiköiden on näiden edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti määriteltävä mitoitus vähintään 0,65:ksi tai suuremmaksi oman yksikkönsä tarpeiden mukaisesti. Palvelujen ja hoitohenkilöstön riittävyden turvaamiseksi tarvitaan myös teknologisia ratkaisuja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

17.45 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos keskustelusta. Haluaisin kommentoida tiettyjä puheenvuoroja. Ensinnäkin iso haaste ja ongelma on tämä palveluihin pääsy, ja siitä olen täysin samaa mieltä, että kynnys päästä hoitoon, niin ympärivuorokautiseen hoitoon, kotihoitoon kuin ylipäättänsä palveluihin, on kasvanut, ja se on huoletuttavaa, ja siihen meidän täytyy yhdessä löytää ratkaisuja, koska olen sitä mieltä, että meillä on paljon ihmisiä, jotka eivät pääse palveluiden piiriin.

Mutta mitoituksesta johtuva palveluihin pääsyn kynnys verrattuna tähän ympärivuorokautiseen hoitoon: tätä yhtäläisyysmerkkiä en tämän asiantuntijakuulemisen perusteella

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

pysty kyllä vetämään, mikä täällä keskustelussa on tullut. Kun katsoo esimerkiksi näitä eri hyvinvointialueitten listoja, mistä nyt säästöjä haetaan talouden sopeuttamiseksi, niin siellä on ihan selkeät säästötoimenpiteet siinä, että ympärivuorokautista hoitoa säästöjen takia vähennetään. Katsoin esimerkiksi tuossa vaikka Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuetta: 280 paikkaa vuoteen 25 haetaan säästöjä. Tähän pohjautuen tämä on lyhytnäköistä, jos säästöjen takia heikennetään tätä ympärivuorokautiseen hoitoon pääsyä, ja tähän hallituksen tulisi nyt puuttua rivakasti.

Ihmiset, jotka ovat ympärivuorokautisessa hoidossa, ovat täysin toisen ihmisen avun varassa. Suurin osa varsinkin näillä kriteereillä on muistisairaita ihmisiä, ja he tarvitsevat toisen ihmisen apua ja tukea kaikkeen, ja sen takia on tärkeää, että me ollaan saatu lisättyä tätä henkilöstömäärää siellä ympärivuorokautisessa hoidossa, ja sen takia myös siitä leikkaaminen on suora heikennys näitten ihmisten perusoikeuksiin ja henkilöstön hyvinvointiin.

Silloin kun tätä mitoitusta lähdettiin meidän viime hallituskauden aikana viemään, niin mehän elettiin hoito- ja hoivakriisiä, meillä oli näitä isoja yksityisiä toimijoita, jotka olivat voittaneet näitä kilpailuksia sillä, että he olivat ottaneet mahdollisimman vähän henkilöstöä. Myös henkilöstön kautta pystyttiin polkemaan näitä hintoja, koska tähän on hyvin henkilöstövaltainen ala. Tällä asialla on myös se näkökulma, että kun me ollaan saatu lisättyä tätä henkilöstöä ja saatu tälle henkilöstöpolitiikalle selkeämpiä pelisääntöjä, niin myös tämä kilpailutilanne on reiluuntunut Suomessa. Tämä on myös yksi hyvä näkökulma, mikä on tärkeää tässä keskustelussa muistaa.

Kuten tässä on tullut esille, niin viime kaudella olemme saaneet lisättyä mitoitusta huomattavasti, olemme saaneet lisättyä koulutuspaikkoja, jotka nyt sitten ensi vuonna rupeavat jo vaikuttamaan.

Sen takia onkin nyt äärettömän tärkeä kysyä, mitä te perussuomalaiset nyt hallituksessa olette tehneet. Täällä puhuitte kauniisti hoitohenkilöstöstä ja vanhustenhoidosta, mutta missä ne konkreettiset teot ovat? Tällä esityksellä te leikkaatte 89 miljoonaa vanhustenhoidosta ja henkilöstöstä hyvinvointialueilla. [Anne Rintamäki: Me ollaan vasta käärityt hi-hat!] Täällä on mainittu hyvän työn ohjelma. Se on erittäin hyvä, että jatkatte sitä. Viime kaudella se käynnistettiin ja tehtiin. Mutta nyt kun olette vastuussa ja teiltä odotetaan myös tekoja puheiden lisäksi, niin toivoisin ainakin, että kun tuotte vain näitä heikennyksiä, niin toisitte myös rinnalla näitä parannuksia, joilla näitä asioita saadaan myös eteenpäin. Ehkä se nyt loistaa poissaolollaan.

Täällä [Välihuuto] — kun jatketaan vielä tätä keskustelua — viime kaudella esimerkiksi olin edustaja Reijosen kanssa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja silloin me yhtä köyttä tuimme tätä esitystä ja näitä ponnisteluja, ja nyt kun tätä on jouduttu siirtämään esimerkiksi puoli vuotta, niin me varmistimme rahoituksen ja hyväksyimme sen ja täällä huudettiin kurkku punaisena, että se on saatava keväällä voimaan. Ja nyt ensi töikseen, kun hallitus aloitti, niin teidän perussuomalaisen ministerin johdolla tämä lykätään hamaan tulevaisuuteen, seuraavan hallituksen päätettäväksi, ja rahoitus viedään koko siirtymäkaudelta. Eli kyllä se on ihan perusteltua kysyä, miksi tämä mielipide muuttui nyt tässä kesän aikana. Toivoisin, että tähän saisin vastauksia. Ja, erityisesti Reijonen, kun teidän kanssa koko viime kauden näiden asioiden kanssa painimme ja veimme niitä eteenpäin, niin millä tavalla te nyt perustelette tätä siirtoa näin pitkälle tulevaisuuteen?

Täällä mainittiin, oliko se Eerolan puheenvuorossa, että SuPer ja Tehy ovat kannattaneet tätä, ja tässä ehkä sitä vähän kummasteltiin, mutta me tuemme hoitajajärjestöjen kannanottoa ja esityksiä tämän lain eteenpäinviemiseksi ja riittävän rahoituksen turvaamiseksi

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

si. Tällä on suora yhteys myös henkilöstön hyvinvointiin, ja me tarvitaan kaikki käytettävissä olevat eurot hoito- ja hoiva-alalle. Sen takia en ainakaan itse toivo, että täällä väheksytään hoito- ja hoiva-alan ammattiliittojen vaatimuksia ja tavoitetta tämän asian eteenpäinviemiseksi.

Täällä puhuttiin tästä siirrosta, että sitä on tehty. Se on jo korjattukin tässä useaan kertaan, että siirtoa on tehty, tässä puhuttiin nyt puolesta vuodesta, ei puolesta vuosikymmenestä, ja kun tätä siirtoa on tehty, niin rahoitus on turvattu hyvinvointialueelle. Ehkä tässä on myös se, että jos tämä olisi nyt tullut voimaan, tai kun tätä on viety eteenpäin, niin kylähän valvovat viranomaiset ovat myös arvioineet sitä, että jos saatavuuden takia ei ole mahdollista täyttää sitä mitoitusta vaikka tietyssä hetkessä, niin on mahdollista saada poikkeuslupia ja muita, mutta se tahtotila on ollut lainsäätäjillä vahva saada sitä henkilöstöä kasvatettua. Ja nyt se tämän hallituksen myötä on valitettavasti muuttunut.

Kun täällä on tullut esille tämä huoli, että minimistä tulee maksimi, niin se on ihan perusteltu huoli. Asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen mukaan alueethan nimenomaan ilmoittivat, että tämän lain myötä he voivat laskea myös niissä puolessa yksiköissä, joissa on 0,7, tasolle 0,5. Eli kyllä tällä mitoituksella siitä tulee maksimi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

17.52 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Paljon kommentoitavaa. Ensinnäkin täällä hallituspuolueen edustaja sanoi, että hoitajamitoitus ratkeaa vain palkkausta ja työoloja parantamalla. No, koko tämä lainsäädäntöhän, mitä me käsitellään tänään, on työololaki. Tällä on parannettu työoloja hoitajille ympärivuorokautisessa hoivassa, ja nyt te olette siirtämässä näiden työolojen parantamista eteenpäin ajassa neljällä vuodella. Eli eivät nämä teidän toimenpiteenne tässä lainkaan ole puheiden kanssa linjassa.

Yksikään hallituspuolueen edustaja ei ole kommentoinut sitä tai ottanut kantaa siihen, että tämä neljän vuoden lykkäys on ylipitkä eikä perustu mihinkään. Teillä ei ole mitään perusteita esittää, miksi tätä lykätään näin kauas eteenpäin ajassa kuin neljä vuotta, [Pia Sillanpää: Oletteko te kuunnellut?] koska sellaisia perusteita ei ole eikä sellaisia ole tuotu myöskään valiokunnan tietoon.

Sitten mitä tulee hallituspuolueiden väitteisiin siitä, että tällä lykkäyksellä turvataan ikäihmisten pääsy palveluiden piiriin, ensinnäkin pitää totta kai todeta se, että te viette hyvinvointialueilta rahat. Toisin kuin tehtiin edellisen hallituskauden aikana, kun tätä siirrettiin lyhyen aikaa eteenpäin, te viette hyvinvointialueilta ne rahat, joilla niiden pitäisi tämän siirtymäkauden aikana päästä tähän 0,7:ään. Ja tämä on se syy, minkä takia pelätään, että vähimmäismitoituksesta tulee enimmäismitoitus.

Sen lisäksi hallitus on unessa, mitä tulee hyvinvointialueiden tilanteeseen. Minä ihmetelen, ovatko edes sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan hallituspuolueiden edustajat seuranneet niitä keskusteluja ja niitä säästölistoja, mitä tällä hetkellä tehdään hyvinvointialueilla siksi, että teidän hallituksenne ei ole reagoinut siihen mitenkään — ei mitenkään. Erittäin monella hyvinvointialueella tällä hetkellä suunnitellaan säästöjen kohdentamista nimenomaan vanhuspalveluihin, niin ympärivuorokautiseen hoivaan kuin kotihoitoon.

Ja mitä tulee hallituksen muihin toimenpiteisiin tähän hoitajapulaan vastaamiseksi, niin oli minusta vähän huvittavaa, että jos oikein listasin, kaikki edustaja Laihon luettelemat toimenpiteet ovat sellaisia, joita on tehty jo viime hallituskaudella, [Ilmari Nurminen: Kyllä!] lähtien tästä hyvän työn ohjelmasta, joka siis on jatkoa sille edelliselle ohjelmalle, [Mia

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Laihon välihuuto] jonka strategisen tiekartan toimenpiteet te olette suoraan siirtämässä tähän ohjelmaan. Työperäistä maahanmuuttoa edistettiin viime hallituskaudella, koulutuspaikkoihin suunnattiin lisärahoitusta ja sen lisäksi tehtiin toimenpiteitä myöskin EU- ja Eta-alueen ulkopuolella suoritettujen tutkintojen hyväksilukemiseen.

Sanatarkasti koulutuspaikoista minä sanoin, että ”täysin riittämättömän määrän rahoitusta” korkeakoulujen aloituspaikkoihin, ja sen lausunnon takana todellakin seison. En missään vaiheessa väittänyt, että ette olisi lainkaan sitä rahoitusta osoittamassa. Eli tässäkin suhteessa kannattaa kyllä hallituspuolueiden edustajien olla aika tarkkana siitä, mitä täällä väitetään.

Lopuksi, arvoisa puhemies, [Puhemies koputtaa] haluan vielä todeta normeista, kun täällä keskusta on niitä kritisoinut. Ne ovat erittäin tärkeitä, koska ne ovat myöskin tapa, jolla me huolehditään haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeusturvasta, [Puhemies koputtaa] ja siitä on tämän lain kohdalla viime kädessä kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

17.56 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! On todettava, että Suomi on erittäin hankalassa tilanteessa työntekijöiden saamisen suhteen. Kaikki julkisen puolen alat huutavat työntekijäpulaa, ja tämä tilanne on entisestään vain pahentunut tässä viimeisen kahden vuoden aikana. Siinäkin valossa on syytä tarkastella sitä, toimiiko tämä Suomen malli, jota ollaan useita vuosia käytetty: jos meillä on joku ongelma, se ratkaistaan lainsäädännöllä. Eli uskooko joku oikeasti tässä salissa, että kun säädetään laki, niin se toisi yhden hoitajan lisää hoitamaan niitä vanhuksia? Ei varmasti tuo. Se lakikirjaus ei tuo yhtäkään hoitajaa. Ongelma tässä on nimenomaan se, että meillä ei kerta kaikkiaan ole, mistä ottaa. Vaikka olisi rahaakin, niin ei ole, mistä ottaa. Jos nyt saataisiin niitä hoitajia sitten opiskelemaan niitä paikkoja varten, niin pitää varmistua siitä, että he myöskin pysyvät siellä.

Sitten ulkomaalaisiin hoitajiin liittyvään asiaan haluan ottaa tämän kannan: Olen mielessäni pohtinut, mikä pitää sen ulkomaalaisen hoitajan täällä Suomessa, jos hän tulee vaikka kolmansista maista. Suomi kouluttaa hänet, kotouttaa hänet — miksi hän siinä vaiheessa, kun hänellä on pätevyys toimia vaikka Pohjoismaissa, jäisi Suomeen eikä menisi vaikka Norjaan tuplapalkalle? Minä en henkilökohtaisesti tiedä syytä siihen, miksi hän jäisi Suomeen. Ja miten se taas pitkällä aikavälillä kannattaa tätä yhteiskuntaa tai hoitajaongelmaa? Ei mitenkään.

Tärkein asia tässä kohtaa olisi kiinnittää huomiota siihen, että me saataisiin lisää hoitajia ja että kiinnitettäisiin huomiota niihin työoloihin, siihen, että siellä olisi joustoja, mahdollisuutta vaikuttaa oman työelämään, [Ilmari Nurminen: Hoitajamitoitus parantaa työoloja!] — kyllä — ja ennen kaikkea luvata se, että kukaan ulkopuolinen ei enää jatkossa päättä heidän kehostaan, ja minä uskon, että tämä hallitus tulee pitämään siitä myöskin huolta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.58 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olen tänä aamuna viimeksi ollut ympäri-vuorokautisen tehostetun palvelun yksikössä lähiomaisen luona klo 8—9. Sen jälkeen lähdin ajamaan tänne Helsinkiin. Eilen olin siellä iltapäivällä kaksi kolme tuntia, sunnuntaina olin siellä, lauantaina olin siellä. En aio puhua näistä yksilötason omista kokemuksista,

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

mutta tällä hetkellä tästä tilanteesta johtuen minulla on sitä näkemystä, miten ihan käytännössä siellä arjessa joka hetki toimitaan. Katson tätä kuitenkin nyt lainsäätäjänä, ja silloin katson yleisenä kysymyksenä tätä asiaa, niin kuin täällä varmaan kaikki muutkin.

Täällä viitattiin edustaja Li Anderssonin puheenvuorossa siihen, että edellinen hallitus jo kerran lykkäsi tätä 0,7:n voimaantuloa. Olin silloin vastuullisena ministerinä. Tein itse sen lykkäämisehdotuksen, koska näytti siltä, että meiltä puuttuu 3 000 hoitohenkilöä siitä 0,7:n vaatimasta mitoituksesta — tällä hetkellä siitä puuttuu 1 500, eli olemme edenneet 1 500 hoitajan verran siitä tilanteesta, kun koulutusta on lisätty ja tehty monia muita toimenpiteitä. Silloin kun tätä siirrettiin sieltä 1. päivältä huhtikuuta 2023 sinne 1. päivään joulukuuta 2023, olennaista oli se, että kun siitä salissa äänestettiin, perussuomalaiset äänestivät sen lain voimassa pitämisen kannalta. Teidän mielestänne 1.4. olisi pitänyt olla se 0,7. Käytitte erittäin monia puheenvuoroja sen puolesta ja kritisoitte silloista hallitusta siitä, että se tekee tällaisen porrastuksen. Tärkeintä oli se, että ne rahat säilytettiin budjetissa. Se on nyt tässäkin se kaikkein tärkein kysymys. Eli jos tässä jonkunasteinen porrastus tulisi — ja nyt näyttää olevan niin, että tulee neljän vuoden porrastus, joka on vallan muuta kuin vuoden tai kahden — niin olennaista olisi kuitenkin, että ne rahat siellä budjetissa hyvinvointialueille säilyisivät, niin että sillä rahalla voidaan sitten palkata kotihoitoon tai muihin tarpeisiin henkilöitä.

Tässä edustaja Lahdenperä käytti hyvän puheenvuoron siitä, että hoidon pitää aina olla yksilölliseen tarpeeseen perustuva. Tämähän on aivan selvä asia. Siellä hoivakodissa, missä itse tällä hetkellä vierailen lähes päivittäin, näen tilanteita, että kun joku ikäihminen on esimerkiksi saanut jonkunäköisen sairaskohtauksen, niin siellä henkilökunnalla menee sinä päivänä tunteja juuri sen henkilön kanssa, ja silloin muut jäävät vähän vähemmälle. Mutta eihän tässä mitoituksessa, mitä me lainsäädännöllä teemme, ole juuri tästä kysymys, vaan siinä on kysymys siitä, että me määrittelemme sen yleisen resurssin, joka siellä pitää olla. Sen puitteissa sitten tietysti, ihan niin kuin lääkärin vastaanotollakin, potilaalle tarjotaan pidempi aika silloin kun hänellä on suurempi tarve tai hänet tavataan useammin vuoden aikana. Mitoitus tarkoittaa aina tätä valtakunnallista raamia tässä.

Täytyy muistaa, että meillä lainsäätäjinä ei ole hirveän montaa keinoa käytössä. Meillä on täällä nämä normit ja meillä on rahoitus. Ne ovat ne kaksi tärkeintä keinoa. Kaikkein tärkein asia on se kehittäminen siellä työpaikalla, ja sitä meidän tulee tietysti kaikilla tavoilla tukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

18.01 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käsitelty tätä sote-asiaa ja tätä vanhusasiaa, ja tosiaan, kun Marinin hallituksessa sote luotiin, siinä oli ideana, että hillitään niitä kustannuksia, eli käytännössä tehdään säästöjä ja hillitään kustannuksia. Eli se oli se SDP:n Marinin hallituksen idea. No nyt tässä sitten on vähän niin kuin noloakin ajatella, että tuli sote ja tulivat hyvinvointialueet ja hyvinvointialueilla on sitten itsellään valta käyttää se raha, mihinkä halutaan — itsellään valta käyttää se raha, mihinkä halutaan.

Nyt sitten, kun kuitenkin me emme tee leikkauksia, me emme tee säästöjä emmekä tee leikkauksia — perussuomalaiset ja hallitus eivät tee nyt leikkauksia tässä asiassa — erikoista on, että hyvinvointialueilla on se raha ja nyt sitten sanotaan, että ei ole rahaa vanhustenhoitoon. Jos ei ole rahaa vanhustenhoitoon ja hyvinvointialueet itse päättävät, mihinkä ne rahat laitetaan, niin mihinkä esimerkiksi SDP laittaa nyt sitten ne rahat? Onhan se

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

nyt vähän noloa, jos vanhustenhoitoon ei laiteta sitä rahaa. Laitetaanko se raha nyt sinne kalliiseen hallintoon, kun nimenomaan sinne vanhustenhoitoon sitä rahaa tarvitaan? Jokainen hyvinvointialue itse päättää, mihin laittaa rahat, ja tämä hallitus lisää sitä rahaa. Totta kai siellä omilla alueilla mietitään, mihinkä se raha laitetaan, mutta miksi sitä ei sitten laiteta sinne vanhustenhoitoon? Tähän olisi kiva kuulla SDP:ltä vastaus, mihinkä se raha siellä laitetaan, sinne hallintoonko. Nyt ainakin hallintoon menee vähän liian paljon kyllä rahaa. — Kiitos. [Aki Lindén: Varmaan Pohjois-Savossa menee!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

18.02 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on kysytty, mihin ne hyvinvointialueen rahat ovat hävinneet. Se on erittäin hyvä kysymys, mutta kyllä me se tiedetään, mihin ne ovat hävinneet. Ne ovat hävinneet tähän sote-hallintoon, siihen muutokseen. Siinä on mennyt satoja miljoonia — jopa miljardi, pari — siihen sote-muutokseen, ja nyt ollaan tässä tilanteessa, missä ollaan. Mutta tätä vanhuspäalvelulain lykkäystä ei tehdä nyt säästösyistä, vaan tämä tehdään sen takia, että ei ole hoitajia täyttämään sitä mitoitusta — tai jos kaikki hoitajat laitetaan sinne, niin me ei pystytä meidän muita palveluita turvaamaan.

Täällä Li Andersson peräänkuulutti sitä, miksi tämä lykkäys on neljä vuotta. No, kyllä olen sitä mieltä, että tätä on sen verran nyt lykätty tässä moneen kertaan, että kyllä meidän pitää antaa työrauha hyvinvointialueille, meidän pitää antaa työrauha työntekijöille ja myöskin niille johtajille siellä, ja myöskin varautumiseen, nyt tämän mitoituksen täyttämiseen, ja henkilöstön saatavuuden parantamiseen. Eihän tästä tule mitään, kun mennään ikään kuin muutama kuukausi kerrallaan. Kukaan ei tiedä enää, mitä pitäisi täyttää ja miten työnantajat rekrytoivat ihmisiä. Kyllä työrauhaa nyt tarvitaan sinne.

No, kun sitten täällä on ollut esillä myöskin, että maksimista tulee minimi, tai miten päin se nyt meneekään, niin kyllähän hoidon tarve on se, mikä määrittelee, paljonko sinne tarvitaan henkilöstöä. Ja se on myöskin laissa näin sanottu ihan selkeäsanaisesti. Kaikki, jotka ovat olleet vanhuspäalveluissa töissä — myös itse aikoinani — tietävät, että siellä on erilaisia vanhuksia, erilaisia hoivan tarpeita. Osa tarvitsee vähemmän, osa enemmän, tilanteet muuttuvat, on välillä saattohoitoa, tarvitaan paljon, ja silloin pitää lisätä. Voi olla, että tarvitaan enemmän — voi olla, että tarvitaan yli yhden mitoitus tilapäisesti joissain tilanteissa. Että kyllä meidän pitää sen tilanteen mukaan edetä ja siihen suuntaan myös kehittää meidän palveluitamme, että toimitaan hoidon tarpeen mukaisesti, ja myös antaa hyvinvointialueille niitä työkaluja sitten järkevällä tavalla suunnata sitä henkilöstöä.

Ja peräänkuulutan tässä myöskin hoitoalan houkuttelevuutta, imagon nostoa. Sitä henkilöstön saatavuutta ei paranneta sillä, että haukutaan vaan, miten kamalaa se on, ja kukaan ei halua sinne mennä.

Olen samaa mieltä siitä, että varmasti ympärivuorokautisessa hoivassa ollaan tyytyväisempiä, kun mitoitus on noussut — hyvä niin, mutta on se 0,65 tälläkin hetkellä siellä ihan hyvä. 0,60:kin olisi ollut ihan hyvä, mutta meillä on paljon muitakin paikkoja, missä pitää työhyvinvointia parantaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola.

18.06 **Mari Kaunistola kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä keskustelussakin on moneen kertaan käynyt esiin, niin lykkäys on välttämätöntä, jotta voimme tässä ti-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

lanteessa, haastavassa tilanteessa, jotenkin selviytyä. Työelämä yleisesti on vahvassa muutoksessa, ja se näkyy koko julkisen hallinnon kohdalla. Väkeä ja tekijöitä puuttuu meiltä monelta, monelta alalta, ja on meille täällä salissa tulevaisuudessa iso haaste, miten siihen vastataan, miten pitää koulutus ja työt, alat ylipäätään vetovoimaisina. Mutta kyllä se haastaa meitä päättäjiäkin ajattelemaan uudella tavalla. Tarvitaan ajattelutavan muutosta, mutta myös työnjaon rohkeita uudistuksia työpaikoilla, teknologiaa, kaikkea, joka tukee sitä tulevaisuuteen tähtäävää työelämän kehittämistä.

Kuten tiedetään, niin hoiva- ja hoitotyö on erittäin vaativaa ja raskasta, ja silloin tietysti meidän täytyy miettiä sitä työpaikoilla tehtävää kokonaisuutta, että aika kuluu oikeasti siihen työhön, johon on saanut koulutuksen, ja pystytään kehittymään siinä tehtävässä, johon on oikeasti hakeuduttu, ja ennen kaikkea, että työpaikalla on mahdollisimman paljon tukea johtamiseen, on aikaa tehdä esimiestyötä. Ennen kaikkea jaksamista tukevia työn käytäntöjä tarvitaan varmuudella entistä enemmän. Se haastaa meitä. Myöskin muutosjohtaminen, uusien työtapojen hakeminen, toimintamallien edistäminen ja ennen kaikkea ne toimet, joilla me voimme tukea tätä keskustelua ja ylipäätään pitää näitä aloja vetovoimaisina — meidänkin pitää muistaa, että meilläkin on siihen oma osuutemme täällä päättäjäröolisä.

Pitovoima, vetovoima ja kaikki tämä kehittäminen vaatii aikaa. Ja nyt tuntuu siltä, että tässä kohtaa meidän on myös sitä annettava, jotta ne uudet hyvinvointialueet pystyvät todellisuudessa keskittymään siihen uuteen ympäristöön, toimintakulttuuriin, uuden organisaatorakenteen tai kulttuurin luomiseen. Ne asiat ottavat aikaa, ja siksi näen, että tässä kohtaa sille on nyt tilaus ja siitä pitää pitää kiinni. Tehdään johdonmukaisia uudistuksia, kannustetaan siellä hyvinvointialueen päätöksenteossakin siihen. Meillä täällä kuitenkin ihmisiä istuu paljon niilläkin jakkaroilla, ja tämä on yhteinen onnistumisen matka, ja siihen pitää nyt keskittyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

18.08 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ihan pari kommenttia.

Tässä äsken edustaja Laiho oikeastaan sanoikin jo, että se, että me vetäydytään 0,7:n mitoituksesta, kyllä ihan selkeästi johtuu vain siitä, että siihen ei yksinkertaisesti nykyisillä henkilöresursseilla päästä. Sillä ei ole varsinaisesti säästämisen kanssa mitään tekemistä. Ja toisaalta ei siitä voi oikein yhtäläisyysmerkkejä vetää myöskään siihen, että Pirkanmaalla vähennetään hoivapaikkoja — itse asiassa Keski-Suomessakin vähennetään — mutta siitä voidaan keskustella erikseen, onko se tarkoituksenmukaista vai ei. Mutta tämä keskustelu ei nyt sinänsä oikein siihen liity.

Edustaja Andersson äsken aika värikkäästikin kommentoi ymmärtääkseni allekirjoittaneen puheenvuoroa. Olisi tietenkin ollut mukavaa, kun hän olisi jäänyt kuuntelemaan. Mutta kun sanottiin, ettei ole mitään perusteluita esitetty tälle pitkälle siirtymäjälle, niin kyllä tämä minun äskeisen puheenvuoroni viimeinen kappale kuului, että on hyvä, että mitoituksen kiristämiseksi tulee riittävän pitkä aikalisä, jotta hyvinvointialueet saavat työrauhan toimintansa kehittämiseksi luodakseen omalta osaltaan houkuttelevuutta hoitotyön eri sektoreille. Samalla ehdimme nähdä, olisiko esimerkiksi tarkoituksenmukaisista teknologisista ratkaisuksista keventämään vuosi vuodelta kasvavaa hoivatyön inhimillistä työtaakkaa. Ei tämä ole ihan pelkkää suunpieksentää, vaan se on oikeasti näin. Elikkä meillä ovat

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

tällä hetkellä terveydenhuollon henkilöstöresurssit todella tiukoilla ja meidän täytyy miettiä.

Me ollaan edustaja Lindénin kanssa tänään debatoitu muualla jo kertaalleen vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta. Kyllä meidän näillä resursseilla, mitä meillä on, pitää pystyä saamaan tästä koneesta kaikki mahdollinen irti. Ja se tarkoittaa myös sitä, että ne henkilöstöresurssit suunnataan vaikuttavasti. Ja meillä on oikeasti tulossa tiettyjä teknologisia sovelluksia, mistä me ei tiedetä, mitä ne tuovat meille neljän vuoden päästä liittyen vaikka tekoälyyn ja työvuorosuunnitteluihin. Kyllä näissä oikeasti on jotain ajatuksia, mutta ei tämä säästämistä ole, vaan tämä on... Minä taisin viikko sitten jo sanoa, että kyllä minä aidosti olen sitä mieltä, että me ei yksinkertaisesti joka paikassa päästä 0,7:ään ja toisaalta tietyissä paikoissa, missä on tarvetta ollut ja resursseja riittää, on menty. Tosiasia on kuitenkin, että tällä hetkellä lain säätämä minimi on 0,65 ja 40 prosenttia paikoista menee yli 0,7:lla. Kyllä sieltä sitten löytyy sitä ymmärrystä myös resurssien tarpeille ja sen allokoinnille, kun me annetaan pelivaraa hyvinvointialueille. Meidän ei kannata ajaa niitä semmoiseen nurkaan, että joudutaan kaikki resurssit laittamaan yhteen kulmaan ilman, että me mietitään, miten me sinne päästään. Tämä on se ajatus.

Mutta minä olen täysin samaa mieltä, että meillä pitää olla hoivapalveluissa riittävät resurssit, mutta se tulee muualtakin kuin pelkästään numeroista. Siellä pitää olla sisältöä ja laatua, ja se pitää miettiä loppuun asti. — Kiitos. [Aki Lindén: Ja rahoitustakin tarvitaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

18.11 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ehkä haluan jatkaa vielä tätä edustaja Väyrysenkin pohdintaa tästä henkilöstömitoituksesta. Itse ajattelen niin, että tätähän on saatu viime vuosina nostettua vahvasti, ja se on saatu osin siksi, että hallitus on tehnyt toimenpiteitä henkilöstön saatavuuden parantamiseksi. [Pia Sillanpää: Ohhoh!] Hallitus on lisännyt rahoitusta alueille, ja hallitus on lainsäädännöllä ohjannut alueita nostamaan tätä henkilöstömitoitusta. Lainhan piti olla 0,7, nyt juuri astumassa voimaan. Kuten täällä alussa käsiteltiin, ensi vuodelle monet ovat jo kilpailuttaneet tämän olemassa olevan lain mukaan vanhustenhoidon ympärivuorokautista hoitoa 0,7:n mukaan. Meidän asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen mukaan on kiistatta tosiasia, että hoitohenkilöstön tilanne on haasteellinen ja tähän pitää löytää uusia ja vahvempia keinoja. Mutta myös kiistatta voidaan todistaa, että me olisimme pystyneet toteuttamaan tämän mitoituksen.

Ehkä ongelmallisinta tässä hallituksen esityksessä on, että täällä samassa lauseessa sanotaan, että tarvitaan toimia ja halutaan lisätä mitoitusta, mutta sitten viedään ne kaikki työkalut tämän mitoituksen toteuttamiseen. Isoimpana ongelmana on tämä rahoitusleikkaus, 89 miljoonaa. Nämä olisivat olleet niitä rahoja, joilla konkreettisesti hyvinvointialueet olisivat voineet parantaa henkilöstötilannetta ja niillä olisi ollut myös rahaa tehdä tarvittavia toimenpiteitä. Nyt on ihan turha puhua täällä paremmista palveluista, jos te viette rahat ja toivotaan, toivotaan asioita. Ei sillä ole mitään katetta, ja tämä on ehkä hyvä todentaa.

Sitten mitä tulee tähän hoitohenkilöstön tilanteeseen, me tarvitaan toimenpiteitä. Kuten täällä on moneen kertaan sanottu, on hyvä, että hallitus nyt jatkaa viime hallituskauden hyvän työn ohjelmaa ja näitä muita toimenpiteitä, mutta nyt tarvittaisiin konkreettisesti keinoja. Nyt, erityisesti perussuomalaisten edustajat siellä, te olette nyt hallituksessa ja teillä on mahdollisuus toteuttaa ja viedä näitä asioita myös eteenpäin. Haluaisinkin kuulla teiltä

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

konkreettisia toimenpiteitä, joilla te parannatte meidän hoito- ja hoivahenkilöstön työhyvinvointia ja tilannetta tällä hetkellä.

Otin tähän muutaman esityksen, jotka nyt ovat tulossa meidän valiokuntaan, joista julkisuudessakin on käyty keskustelua. Ensimmäisenä on tämä hoitajien sairaussakko, ensimmäisen sairauslomapäivän palkattomuus. Haluan kyllä kuulla teidän ajatuksenne siitä, millä tavalla se parantaa hoitohenkilöstön työhyvinvointia ja työssäjaksamista, jos jo nyt pienillä tuloilla on pakko mennä töihin, että saa elätettyä perheen. Jokainen tietää, että jos kiipeänä menee töihin, niin onhan siinä riski ennen kaikkea muiden tartuttamisesta, mutta myös oman jaksamisen ja muun näkökulmasta. Millä perustelette tätä? Mielestäni se on aika vastuuton esitys hoito- ja hoiva-alalle.

Toisaalta olen myös kummastellut tätä esitystä tästä vientivetoisesta palkkamallista, joka toteutuessaan heikentäisi erityisesti meidän naisvaltaisen sote-sektorin palkkakuoppaa. Millä te perustelette sitä, että jo ennestään matalapalkkaiset alat pakotettaisiin pienempiin palkankorotuksiin kuin mihin he olisivat oikeutettuja? Haluaisin kyllä kuulla, miten tämmöinen esitys parantaa hoiva- ja hoitoalan palkkaa. Te täällä kerroitte, että hoitajat menevät muihin Pohjoismaihin töihin, ja nostitte käsiä ja levittelitte. Miten tämä parantaa tätä tilannetta? Minun mielestäni se on aika vastuutonta.

Kolmantena, mitä en ole vielä sanonut ja mikä tulee myös meille valiokuntaan, on tämä lakko-oikeuden raja. Haluaisinkin kuulla, mikä tämän teidän esityksenne taustalla on. Tätä sivuttiin viime viikolla vähän eduskunnassa, ja ymmärsin niin, että ministeri esitteli, että jos esimerkiksi nyt hoiva- ja hoitoala, Tehy tai SuPer, aloittavat työtaistelutoimenpiteet esimerkiksi palkkatilanteessa, ja tuomioistuin määrää sitten, että on laitton lakko kyseessä, esimerkiksi potilasturvallisuus tai joku muu on vaarantumassa, niin näissä tilanteissa työntekijälle asetettaisiin 200 euron sakko ja liitolle jopa 150 000 euron sakko, jos tuomioistuin määräisi. Aikaisemmin ei ole kyllä ihan henkilöön meneviä sakkotoimenpiteitä asetettu työntekijöille, jos he osallistuvat työtaistelutoimenpiteisiin.

Nämä kolme esitystä nyt poimin tästä teidän hallitusohjelmasta, ja olisin erittäin kiinnostunut kuulemaan, millä tavalla nämä esitykset parantavat hoito- ja hoiva-alan pito- ja vetovoimaa. Olen myös kiinnostunut kuulemaan, mikäli teillä jotain muita esityksiä, mitä en löytänyt hallitusohjelmasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Lindén.

18.17 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Otan tässä esille kolme asiaa, jotka tässä keskustelussa ovat nousseet.

Täällä puhuttiin hetki sitten siitä, että hallinto on niin voimakkaasti paisunut, että se maksaa jopa kaksi miljardia eli kymmenesosan koko tästä hyvinvointialueiden rahoituksesta. Tästä sanoisin kyllä nyt näin: Me kuulimme täällä, kun edellisen kerran tätä asiaa käsitteimme, Pohjois-Pohjanmaalta keskustan edustaja Aittakummun puheenvuoron, jossa hän kertoi, kuinka montakymmentä korkeimman tason hallintohenkilöä on vähennetty Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Ne luvut olivat aika vaikuttavia. Jos me nyt mietimme tätä aikaisempaa tilannetta, kun Suomessa lähes 300 kuntaa ja niiden 150 erilaista yhteenliittymää hoitivat näitä palveluita, niin meillä oli jo päättäjien lukumäärä — mistä tietysti sinänsä joku voi ajatella, että se lisäsi demokratiaa — kymmenkertainen verrattuna nykyiseen ja sitten hallintohenkilökuntaa oli oikeasti paljon enemmän.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Olen monta kertaa pitkän työurani aikana joutunut pohtimaan sitä, onko terveydenhuollossa liikaa henkilöitä hallinnossa. Olen verrannut esimerkiksi vastaavankokoisiin kaupunkeihin. Aikanaan vertasin Turun kaupunkiin, Porin kaupunkiin, ja totesin, että kyllä kuntaorganisaatiossa oikeasti oli enemmän hallintohenkilöstöä kuin esimerkiksi terveydenhuollossa. Jos muistan ihan oikein esimerkiksi suuren HUSin lukuja, niin 15 000 hoitotyöntekijällä on 40 ylihoitajaa. Se on noin 400 hoitotyöntekijää yhtä ylihoitajaa kohti, ja osastonhoitajia oli vähän yli 400. Keskiarvo tulee silloin olemaan semmoinen 40 hoitohenkilökuntaan kuuluvaa yhtä osastonhoitajaa kohti. Suurimmillaan oli jopa yli sata alaista, mikä kaikkien mielestä oli koko ajan liikaa, minunkin mielestäni. Eli en itse usko, että meillä sosiaali- ja terveydenhuollossa varsinaisesti hallinto on erityisesti paisunutta, mutta tietysti pitää olla tarkkana, ja kaikkein tärkeintä on se käytännön hoitotyö siellä.

No, sitten tämä mielenkiintoinen kysymys tästä, millainen tämä tulee kehitys tulee olemaan tässä ympärivuorokautisessa tehostetussa palveluasumisessa. Valitettavasti tässäkin esitän nyt muutamia lukuja, mutta ne ovat aika yksinkertaisia. Jos meillä on 10 000 yli 75-vuotiasta jollakin alueella, niin heillä esimerkiksi tällä hetkellä on 600 tällaista hoivapaikkaa. Se on 6 prosenttia. No, sitten kun meillä 15 vuoden päästä on 10 000:n sijasta itse asiassa 15 000 yli 75-vuotiasta, niin todennäköisesti me tarvitsemme 750 paikkaa. Me tarvitsemme siis 150 paikkaa lisää, mutta prosentuaalisesti se on vain 5 prosenttia, kun se aikaisemmin oli 6 prosenttia, koska periaatteessa kun ihmiset elävät pidempään, se on myös eräs indikaatio siitä, että he ovat terveempiä ja toimintakykyisempiä, ja suhteellinen osuus siinä paikkatarpeessa sillä tavalla tässä vähenee.

Nämä halusin tässä ottaa esille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

18.20 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Nurminen, te sanoitte tässä, että te teitte edellisellä hallituskaudella toimia hoitajien lisäämiseksi hoitoalalle. Muistatteko te, että teidän, SDP:n, hallituskaudella 1 500 hoitajaa irtisanoutui täysin oikeuksistansa toimia hoitajana tässä maassa? 1 500. Siihen vaikuttivat nämä pakkorokotuspykälät ja pakkolakkolaki, niin kuin viime viikolla puhuin. Muistatteko te tätä? Olisi syytä muistella, jos ei muuten muista.

Te kysyitte rahoituksesta. Te otitte velkaa niin paljon edellisellä kaudella, että on hyvä, että selvittäään edes koroista tällä hetkellä. Ja joudutaan ottamaan lisää velkaa sen takia, että selvittäään ylipäättänsä näistä palveluista, että ihmiset saavat jonkunlaista hoitoa tässä maassa ja lapsilla on koulua, mitä pitää käydä. [Aki Lindén: Siis otetaan edelleen lisää velkaa?] — Kyllä, pakko on ottaa ihan siitä syystä, miten te toimitte edellisellä kaudella täysin vastuuttomalla velanotolla.

Ja kyllä, me viemme eteenpäin tätä hyvän työn ohjelmaa, [Jouni Ovaskan välihuuto] ja minua edelleenkin ihmetyttää, oletteko te kuunnelleet mitään, mitä konkreettisia toimia täällä on sanottu sen edistämiseksi. En aio niitä ruveta nyt luettelemaan jokaista lisää. Mutta tätä sairaussakkoa, mistä kysyitte, ei ole tulossa hoitoalalle. Siitä on ollut puhetta monta kertaa. KVTES estää sen ainakin vuoteen 2025 asti, ja sen jälkeen se on myös neuvoteltavissa. Enkä näe itse mitenkään, että tämä sairaussakko olisi tulossa meidän hoitoalalle. Jokainen tietää, että se hoitaja ei voi mennä sairaana töihin tartuttamaan potilaita. [Ilmari Nurminen: Tämä on muistiin!] Tosin tämä toimii Ruotsissa, en tiedä, miten se sitten siellä toimii, mutta toimii kuitenkin.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Lisäksi minun oma lempiaiheeni: hoitajien kehollinen itsemääräämisoikeus, minkä te muun muassa veitte. Hoitajat hoitavat niitä potilaita kaikella kunnioituksella joka ikinen päivä siellä työvuorossa, kunnioittavat heidän itsemääräämisoikeuttaan omaan kehoonsa. Kuka pitäisi hoitajien puolta siinä, että myös he saavat päättää omasta kehostaan? Väitän ja tiedän, että tällä saataisiin useampi sata hoitajaa kiinnostumaan hoitoalasta uudelleen, kun nämä pakkorokotukset poistettaisiin. Olen saanut satoja viestejä hoitajilta, heidän omaisiltaan, kaikilta läheisiltä, ystäviltä, siitä, mitä nämä pakkorokotuspykälät ovat saaneet aikaiseksi hoitoalalla. Osa on vaihtanut alaa, osa on tosiaan poistanut oikeutensa kokonaan toimia hoitajana. Tämä on kyllä semmoinen asia, mitä meidän on syytä täällä yhdessä miettiä. Kuka kunnioittaa hoitajan kehollista itsemääräämisoikeutta omaan kehoonsa? [Aki Lindén: Tai niitä vanhuksia, jotka olisivat voineet sairastua!]

Arvoisa puhemies! Jatkan vielä, anteeksi. Saanko jatkaa? [Puhemies: No, hetken, 20 sekuntia aikaa, tai sitten pitää siirtyä tänne puhujakorokkeelle.] — Kiitos, puhemies!

Hoitajat suojaavat potilaita joka ikisessä työvuorossa toimimalla aseptisesti ja tulematta sairaana töihin. Lisäksi, koronarokotuksesta ollaan nyt opittu — viime viikkoina varsinkin — että se ei estänyt tartuttamista. Millä perusteella se pakotettiin hoitajille, ja kuka on vastuussa tästä valehtelusta, suoranaisestä valehtelusta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

18.23 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisenä haluan tarttua tähän velkaan. Faktahan on se, että teidän hallitus ottaa enemmän velkaa ensi vuonna kuin tänä vuonna, [Anne Rintamäki: Korot pitää maksaa! — Pia Sillanpää: Kyllä!] — enemmän velkaa, joten minun mielestäni on aivan turhaa puhua tästä velkaantumisen taittamisesta varsinkaan, kun hyvätuloisille annetaan historian ehkä suurin veroalennus. [Pia Sillanpää: Oh-hoh!] Siinä esimerkiksi, edustajakollega Pia, teidän ja meidän tulotasolla verotus kevenee ja pääministerin tulotasolla puhutaan vuositasolla jo tuhannen euron ja ylikin verojen kevennyksistä. Te puhutte tästä taloustilanteesta, ja teillä on mahdollisuus antaa kaikista hyvätuloisimmille ihmisille näin suuret veroalennukset, ja samaan aikaan me valiokunnassa parhaillaan käydään keskustelua teidän esityksistänne, joissa te leikkaatte kaikista pienituloisimmilta ihmisiltä monella eri lakiesityksellä vähistä rahoista entisestään. Minun mielestäni se on sellainen arvovalinta, jota en olisi toivonut teidän johdollanne vietävän eteenpäin, mutta pitihän sekin nähdä.

No, sitten itse tähän esitykseen, puhemies: Haluan vielä toistaa sen, että me esitämme hylkyä tälle hallituksen esitykselle. Pidämme sitä täysin vastuuttomana, että tässä siirretään yli hallituskauden tämä vanhustenhoidon henkilöstömitoituspäätös. Pidämme erittäin vastuuttomana näitä satoja miljoonia, kun hallituskautta tarkastellaan, jotka te leikkaatte vanhustenhoidon tilanteesta, etenkin tässä tilanteessa, jossa me olemme tämän muutoksen ja koronan, inflaation ja muiden seurauksena.

Tässä tuotiin esille myös nämä hyvinvointialueiden leikkaukset ja päätökset. Toivoisin myös, että hallitus ottaisi vahvemman roolin myös hyvinvointialueitten suuntaan, antaisi työkaluja, millä taloutta voidaan tasapainottaa, annettaisiin työrauhaa, puututtaisiin näihin vuokralääkäreihin ja ostopalveluihin [Pia Sillanpää: No näinhän tehdään!] ja tehtäisiin aktiivista politiikkaa hyvinvointialueitten suuntaan. Nyt kun hallitusneuvotteluissa hyväksyitte esimerkiksi tämän sote-rahoituslain: ei mitään muutoksia, ei pienintäkään, ja siellä on valtava huuto. Hyvinvointialueet pyytävät esimerkiksi alijäämän kattamisvelvollisuus-

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

den pidentämistä, rahoitusvajetta ja muuta. Ne eivät saa mitään vastausta. Te ette reagoi millään tavalla, [Pia Sillanpään välihuuto] ja minun mielestäni se on äärettömän vastuutonta politiikkaa, kun me puhutaan näitten hyvinvointialueitten tilanteesta ja sillä on suora vaikutus ihmisten palveluihin ja erityisesti näihin ikääntyneiden palveluihin, mistä me tänään keskustellaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

18.26 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Inhoan pitkittämistä, mutta sen verran pitää vielä tuohon edustaja Nurmisen edelliseen puheenvuoroon palata, kun hän viittasi tähän henkilöön menevään sanktioon laittomien lakkojen yhteydessä: Ministeri Sationen on sen nyt moneen kertaan avannut todella selkeästi, ja minä uskon, että teiltä nyt siinä alustuksessa vähän vaan unohtui se olennaisin osa. Elikkä silloinhan puhutaan lakosta, joka on todettu työtuomioistuimessa laittomaksi, ja silloin, jos vielä jatkaa lakkoilua tietäen, että se on laiton, tämä sanktio tulee voimaan. Se minun mielestäni olisi jollakin lailla tämän keskustelun kannalta reilua, että sitten ne olennaiset asiat tuotaisiin niissä alustuksissa esille. Eli oletteko te tosiaan, edustaja Nurminen, sitä mieltä, että se on jollain lailla kohtuutonta, eli jos ihminen tietoisesti jatkaa laitonta toimintaa, niin hänellä ei pitäisi olla mitään pelkoa mistään sanktiosta? [Ilmari Nurminen: Joo, mä vastaan!] Tämä on se vähän erikoinen aspekti tässä keskustelussa aina. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

18.28 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt meni tähän yleiseen velkakeskusteluun, niin ihan lyhyt kommentti vielä siitä.

Siteeraan tässä aikaisempaa perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtajaa, nykyistä ulkomaankauppaministeriä, Ville Taviota. Hän sanoi täällä vuosi sitten budjettikeskustelussa, että Marinin hallituksen aikana valtionvelka nousi 102 miljardista 136 miljardiin euroon ja siitä 8 miljardia on sellaista, joka ei liittynyt koronaan eikä Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan ja sen seurausvaikutuksiin. Eli siis käytännössä suurin osa siitä velan kasvusta johtui näistä ulkoisista syistä, ja siitä 8 miljardistakaan ei täällä puolueiden kesken oltu eri mieltä. Ei se ole siis sellainen ero, että olisi sen verta vähemmän esimerkiksi perussuomalaisten toimesta esitetty valtionvelkaa. Käytännössä väittäisin, että se ero on korkeintaan yhden kahden miljardin luokkaa, jos sitäkään.

Eli se, että viime hallituskaudella velkamäärä lisääntyi niin Suomessa kuin kaikissa maissa, jotka joutuivat pandemian kurimukseen, on aika yleinen tapahtuma. Nyt otimme sen esille vain sen takia, että kun ennen vaaleja nykyiset hallituspuolueet sanoivat, että velkaa tullaan vähentämään, niin nyt on vain käynyt ilmi, että kolmea asiaa ei voi saada yhtä aikaa: menojen lisäämistä, mitä nykyinenkin hallitus tekee moneen kohteeseen, verojen alentamista ja velan vähentämistä. Se on käytännössä mahdottomuus, että näitä kaikkia voisi saada yhtä aikaa. Tätä kysymystä käsittelee muun muassa tänään valtiovarainvaliokunnan antama julkisen talouden mietintö. Siinä käy selvästi ilmi, että meillä on aika pitkälle sellaisia rakenteellisia syitä tässä taustalla.

Vielä yhteen yksityiskohtaan otan tässä kantaa. Täällä julkisen talouden suunnitelmasa, johon äskenkin viittasin, on tällainen virke sivulla 59: ”Kokonaisuudessaan hoivahenkilöstön vähimmäismitoitukseen kohdistetaan kuitenkin vuodesta 2024 alkaen noin 147

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

miljoonaa euroa vuodessa verrattuna vuoteen 2021, jolloin hoivahenkilöstön vähimmäismitoituksesta ei ollut vielä säädetty sitovasti lainsäädännössä.” Eli sen jälkeen, kun tässä siis on kerrottu, että leikkaus on tämä 89 miljoonaa, koska se kokonaistarve olisi ollut tämä 238 miljoonaa, tässä todetaan, että nyt kolmen vuoden aikana kuitenkin on mitoitukseen laitettu 147 miljoonaa euroa lisää. Sillä me ollaan nimenomaan onnistuttu nyt nousemaan sieltä 0,5:n tasolta 0,65:n tasolle, ja tämä on erittäin merkittävä asia. Se on tuonut 2 500 hoitajaa lisää vanhustenhuoltoon. Nyt vielä se noin 1 500 puuttuu, ja se olisi se tavoite, mikä tässä olisi pitänyt saavuttaa, ja neljä vuotta on aivan liian pitkä aika jäädä sitä odotamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

18.31 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Joo, vastaan vielä tähän kollega Väyrysen kysymykseen tästä lakko-oikeuden rajauksesta — ja sillä varauksella vielä, että meillähän ei ole tätä esitystä ja tämä on nyt hallituksen esitys, josta neuvotellaan, ja itsekin viittasin näihin ministeri Satosen kyselytunnilla esittämiin vastauksiin. Mutta ehkä sen takia halusin nostaa sen asian, että meidän kävimme tästä potilasturvallisuuslaista viime kaudella hyvinkin kovaa keskustelua tässä salissa, ja kun katson tätä esitystä, niin tämä on hyvin vastaava esitys, viety vähän pidemmälle vielä siitä viime kauden esityksestä. Tilannehan on se, että jos meidän järjestöt ryhtyvät lakkotoimenpiteisiin, niin esimerkiksi sotealalla helposti tuomioistuin voi määrätä, että on kyse esimerkiksi potilasturvallisuuden vaarantamisesta tai esimerkiksi lääkärrien kohdalla henkeen ja terveyteen liittyvistä kysymyksistä. Ja siinä tilanteessa tulee tämä perusoikeuspunninta, ja siinä voidaan määrätä liitot sitten keskeyttämään nämä. Tämä tilannehan oli viime kaudella, että hoitojärjestöille tuli ilmoitus, että he eivät saa ryhtyä näihin toimenpiteisiin. Ja nyt tässä esityksessä, mitä hallitus on tuomassa, sanktioidaan yksittäiset henkilöt. Viime kaudellahan esimerkiksi perussuomalaiset huusivat tästä asiasta, jota hallitus ei toteuttanut, henkilöön menevästä sanktiosta, ja nyt se ollaan toteuttamassa tai on kaavailuissa. Kun kysyin perussuomalaisilta, mitä parannuksia he aikovat esittää, niin sain kuulla ainoastaan tämän sairaussakon, tämän vientivetoisen palkkakaton ja nämä lakko-oikeuden rajaukset, joilla on myös suora vaikutus siihen, jos he haluavat ammattiyhdistysliikkeen kautta parantaa toimeentuloansa. Nostin nämä sen takia esille ja kysyin heiltä tarkentavia kysymyksiä näihin liittyen. Ei ole lain sisällöistä kyse, vaan ehkä enemmän olin vain halukas tietämään, mitä he aikovat esittää ja millä tavalla.

Sitten vielä, puhemies, ihan lyhyesti haluan nostaa sen — täällä on muitakin pirkanmaalaisia, kollegojani — että nyt kun tämä leikkaus tehdään meillä, niin tällä on yhdeksän miljoonan vaikutus. Meillä on ensi vuodelle esimerkiksi iso, 900 miljoonan TAYSin kampuksen rakentamisen loppuunsaattaminen, ja me olemme saaneet valtiovarainministeriöltä ehdollisen lainasopimuksen niin, että mikäli emme toteuta tänä vuonna talouden sopeuttamista — meillähän ei ole tietoa vielä edes tästä meidän talouden kehyksestä, koska tässä on tämä jälkikäteistarkastuselementti — eli näitä leikkauksia, emme saa lainaa. Mielestäni ovat aika epäoikeudenmukaista alueita kohtaan nämä kiristykset ja leikkaukset ja heikennykset. Alueet tarvitsisivat nyt lisää aikaa ja tukea ja rahaa, ja sen takia tämä henkilöstömitoituksen leikkaus vain entisestään heikentää vanhustenhoidon tilannetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

18.34 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt, kun on lähetekeskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta, niin haluan tässä vaiheessa tuoda esiin myös sen, minkä edustaja Nurminen tuossa hyvin totesi puhuessaan hyvinvointialueitten mahdollisuuksista toteuttaa niitä palveluja. Tämmöisen kannanoton tuon tässä nyt tietoon.

Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueellahan on ongelmia nyt liittyen näihin säästötoimenpiteisiin, pakollisiin sellaisiin. Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen ehdottamat leikkaukset heikentävät omaishoidon edellytyksiä, ja Omaishoitajaliitto ja sen jäsenyhdistykset Pohjois-Savon Omaishoitajat ry ja Varkauden Seudun Omaishoitajat ry toteavat kannanotossaan, että tämmöisiä vaikeuksia on, ja hyvinvointialue on vuoden 24 talousarvion mukaan säästämässä miljoona euroa ikääntyneiden omaishoidon kustannuksista, joten kyllä tässä aito hätähuuto on kyseessä, kun puhutaan omaishoitajista ja hyvinvointialueitten palveluitten toteuttamismahdollisuuksista.

Viime kaudellahan kuulimme hyvin vahvoja kannanottoja salin oikealta puolelta, perussuomalaisilta, liittyen omaishoidon tukeen ja sen parantamiseen, ja nyt me näemme, mitä tässä sitten valitettavasti tämän hallituksen toimesta on tapahtumassa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2023 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Aittakumpu, poissa. Edustaja Lahdenperä.

Keskustelu

18.36 **Milla Lahdenperä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys parantaisi yksityisten koulukotien asemaa, sillä ne saisivat jatkossa sijoitettujen nuorten TUVA-koulutuksen elikkä tutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijoista koulukotikorotuksen täsmällisesti ja varmasti toteutuneiden läsnäolopäivien mukaan riippumatta siitä, mihin aikaan vuodesta sijoitus koulukotiin on tapahtunut. Lapsen osalta koulukotiin sijoitetun oppivelvollisen kasvua ja kehitystä koskevan edun sekä koulutuksellisen yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että hänellä on mahdollisuus TUVA-koulutukseen koulukotisijoituksen aikana. Hallituksen esityksen arvioidaan parantavan sijoitettujen lasten opiskelumahdollisuuksia uusilla sijoituspaikkakunnilla, kun TUVA-koulutuksen rahoitus on paremmin varmistettu. Onnistuessaan lastensuojelu edistää koko yhteiskunnan hyvinvointia ja turvallisuutta torjumalla syrjäytymistä ja eriarvoisuutta. Lastensuojelu on koko palvelujärjestelmän yhteinen tehtävä.

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

18.37 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän pykälän yhteydessä, kun puhutaan vapaasta sivistystyöstä, tietysti hallitukseen kohdistuu katse ja toive siitä, että hallitus vielä pohtisi uudelleen niitä leikkauksia, joita se tulee kohdistamaan vapaaseen sivistystyöhön. Siellä tehdään tärkeää työtä eri-ikäisten suomalaisten kouluttamiseksi, ja me monesti emme ehkä ymmärrä sen koulutuksen arvoa, kun puhumme vain niistä peruskoulun, toisen asteen tai korkeakoulutuksen tutkintoon tähtäävistä koulutuksista. Vapaata sivistystyötä tehdään lisäksi koko maassa kattavasti myös pienemmillä paikkakunnilla, ja ne leikkaukset, joita hallitus on suunnitellut, tulevat osumaan hyvin laajasti ja eri sektoreilla koko maassa. Eli toivoisin, että tätä vielä hallituksessa pohdittaisiin uudelleen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 66/2023 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelakien ja maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain muuttamista koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 27/2023 vp
Valiokunnan mietintö StVM 7/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 27/2023 vp sisältyvät 1.-8. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2023 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 4/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 43/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 3/2023 vp

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 25/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorten liikkuvuudesta Kanadan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 83/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. — Keskustelu alkaa. Edustaja Suhonen.

Keskustelu

18.40 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt tässä on hallituksen esitys eduskunnalle nuorten liikkuvuudesta Kanadan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi. Tässähän nimenomaan on kysymys siitä, että edellisen hallituksen aikana on valmisteltu ja maaliskuun viimeinen päivä 2023 on allekirjoitettu tämä sopimus, joka nyt siis eduskunnassa on lailla vahvistettavana.

Kysymyksessähän on työloimasopimus, joka on maailmalla yleinen kahdenvälinen sopimusmalli, jonka tarkoituksena on helpottaa nuorten tutustumista toisen sopimusvaltion kulttuuriin ja yhteiskuntaan lomailemalla ja osan aikaa työtä tekemällä. Nimenomaan tämä ”osan aikaa työtä tekeminen” ja tämmöisen sopimuksen toteutuminen on hyvä asia, koska me tiedämme, että meidän nuoriso on hyvin valmista kansainvälistymään ja hakemaan oppia ja taitoja tuolla kansainvälisillä markkinoilla. Täten, tällä lailla toimimalla he myös siten nostavat omaa työmarkkina-arvoaan, ja tämä on hyvin tervetullut sopimusmalli. Toki on niin, että enemmän ehkä meiltä sinne Kanadan suuntaan menee nuoria kuin sitten sieltä tännepäin, mutta joka tapauksessa tämä on arvokas asia molemmiin puolin suuntautuvaan nuorten väliseen liikkumiseen ja nimenomaan työn näkökulmasta ajatellen hyvä asia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylämaksulain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 4/2023 vp

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuu- desta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 19/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 5/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2023 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 6/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kir- kolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta an- netun lain 119 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2023 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 5/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatilatalouden tuloverolain 10 a §:n muuttami- sesta

Hallituksen esitys HE 78/2023 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 4/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi säteilylain 75 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2023 vp

Pöytäkirja PTK 55/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Bulgarian, Kroatian, Latvian, Liettuan, Puolan, Romanian, Slovakian, Slovenian, Tšekin tasavallan, Unkarin ja Viron kanssa tehtyjen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevien sopimusten ja niiden eräiden määräysten voimaansaattamisesta annettujen lakien kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 18/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 15.11.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen